

Київський університет імені Бориса Грінченка

СОНЯЧНЕ ПРОМІННЯ

Збірка студентської творчості
Київського університету імені Бориса Грінченка

Київ 2019

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 11 від 28.05.2019 р.)

Редакційна колегія:

- Олена Бондарева**, проректор з науково-методичної, соціально-гуманітарної роботи та лідерства Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, професор;
- Ірина Руснак**, директор Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, професор;
- Олена Єременко**, професор кафедри української літератури і компаративістики, доктор філологічних наук, професор;
- Олена Бровко**, завідувач кафедри української літератури і компаративістики, доктор філологічних наук, професор;
- Ганна Гайдаш**, доцент кафедри германської філології, кандидат філологічних наук, доцент;
- Микола Луцюк**, доцент кафедри української літератури і компаративістики, кандидат педагогічних наук, доцент (*літературний редактор*);
- Ольга Башкирова**, доцент кафедри української літератури і компаративістики, доктор філологічних наук (*літературний редактор*);
- Юлія Нестеренко**, доцент кафедри української літератури і компаративістики, кандидат філологічних наук, доцент (*літературний редактор*).

Сонячне проміння. Збірка студентської творчості Київського університету імені Бориса С62 Грінченка. — К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2019. — 116 с.

Альманах «Сонячне проміння» представляє творчість молодих літераторів-грінченківців, а також друзів Університету, відомих українських авторів і тих, хто робить перші кроки у царині письменства.

УДК 821.161.2

© Автори публікацій, 2019

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019

ПЕРЕДМОВА

Скільки б авторів не мала книга — одного, двох чи кілька, доля всіх хороших книг підлягає одному закону: вони завжди дорослішають разом з нами і водночас назавжди залишаються актуальними, глибокими, потрібними. Молодими. Саме тому дорослим людям так необхідно часом зануритися у знайомий з дитинства світ казок, а вірність улюбленим героям ми зберігаємо назавжди. Новий випуск альманаху «Сонячне проміння» тільки підтверджує це правило. Альманах росте і мужніє разом з його авторами і водночас стає більш безпосереднім, більш відкритим, більш юним. Цьогоріч на його сторінках представлені дуже різні творчі імена — від тих, які встигли прозвучати серед переможців Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова» (Олеся Поліщук (Гарфанг) з її захопливим філософським оповіданням «Дві зради»), до тих, які були зазначені на титульних сторінках учнівських добірок, поданих на наш університетський літературно-мистецький конкурс «Березневі містерії». Молоді автори пробують свої сили у найрізноманітніших жанрах: влучній і соковитій гуморесці (Вікторія Чередниченко), дитячій пригодницькій повісті (Мирослава Кулаковська), фантастичному оповіданні-антиутопії (Ірина Гамеза), експериментують з поетичною формою і звукописом, творячи витончені зразки верлібру й курйозної поезії (Надія Романенко, Анастасія Ковалінська).

Альманах — не просто книжка, де під однією обкладинкою зібрані твори дуже різних, цікавих і талановитих людей. Це ще й можливість побачити, як сьогодні живе і зростає література, що завтра, можливо, заповнить полиці магазинів, продовжить своє існування на сценах театрів, формуватиме власну читацьку аудиторію. Ця література дуже часто постає з невимушеного експромту, спілкування, гри. Есе, оповідання, притчі студентів спеціальності «Літературна творчість» Анастасії Биструшкіної, Богдана Перетяки, Діани Підбуртної народилися з літературних вправ, які ми практикуємо на заняттях і сутність яких полягає у довільному доборі словесних асоціацій. Можливо, література й справді найближче до своєї істинної сутності саме тоді, коли постає як гра. Не випадково й Оскар Вайлд, і Майк Йогансен, і Юрген Вольф, досвід яких вивчають студенти спеціальності, надавали таке значення у творчому процесі невимушеній бесіді, імпровізації, грі.

Слово молодих письменників-грінченківців, студентів, аспірантів, випускників, уже сьогодні яскраве, емоційно насажене, справжнє. Воно сягає найглибших, прадавніх основ людської душі в п'есі-містерії Анастасії Вовк; розвивається між двома художніми полюсами — влучною побутописністю, наближеною до репортажної точності, і глибокими психологічними рефлексіями — у прозовому доробку Наталії Лагодинської; стає чистим, пластичним матеріалом для творення футуристичних замальовок і теплих, ліричних та кумедних картин сільського життя у добірці Катерини Серветник.

Наш альманах відкриває яскраву, багатогранну й захопливу панораму тих ідей, проблем, тенденцій, якими живе сьогодні молодіжна творча спільнота, згуртована довкола Київського університету імені Бориса Грінченка. Ці творчі голоси різні за тембром, інтонаціями, а часто — і за рівнем технічної вправності, однак їх усі об'єднує головне — прагнення досягнути наш непростий світ, розповісти про його красу і зробити кращим.

Ольга Башкирова

ПОЕЗІЯ

Анастасія Грицай
Ігор Діба
Наталія Лагодинська
Катерина Серветник
Олексій Оленич
Ольга Цапро

Анастасія Грицай

Про себе:

Здобула повну середню освіту в Київській гімназії східних мов № 1 Святошинського району, а також художню освіту — в Київській художній школі мистецтв № 8 за напрямом «Естетичне виховання».

Мандрівка до мальовничого Криму, а згодом — і події 2014 року надихнули на створення перших поезій. Захоплююся також жанром новели.

Двічі брала участь у Всеукраїнському конкурсі-захисті наукових робіт у секції «Літературна творчість», здобувала перемоги в регіональному конкурсі учнівської творчості «Славні нащадки Тараса», присвяченому Шевченківським дням.

Твори публікувалися у збірках поезій «Стежка до Шевченка» (випуски 12 і 13), альманасі Київської малої академії наук учнівської молоді (2016 і 2018 рр.).

Зараз навчаюся на другому курсі за спеціальністю «Японська мова та література» в Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Творче кредо:

Життя — це мить за миттю, і міра вашого життя — те, як ваш дух розквітає в кожну з цих миттєвостей (Моріхей Уесіба).

* * *

Я бачу сон. Ледь не жахіття,
Але сюжет знайомий. Ні —
Навколо йдуть віки, століття,
Лежать однакові сніги.

Нема різниці. Все — те саме —
Що люди, що боги, що ми.
У кригу, спогади це кане,
Допоки йду серед юрми.

Є хвиля. Се — та сила моря,
Що прагне змити все. Отож
Я проголошую: то воля,
Коли живеш і ти також.

Є іскра. Не згорить даремно.
Це світло і життя твоє.
І все підступне і непевне
Могутню волю не скує.

Є вітерець. Голубить очі.
Міцніє, кличе нас на герць.
Долає тіні злої ночі
Відвага радісних сердець.

Я бачу сон. Ледь не жахіття.
Та треба лиш зробити крок.
Врятує світ п'янке суцвіття
Любові й радісних думок.

Ігор Дибба

Про себе:

Не треба думати мізерно...
Безсмертя є ще де-не-де...
Хтось перевіяний, як зерно,
У ґрунт поезії впаде.

Л. Костенко

Ці рядки легендарної української поетеси завжди надихають мене творити, а також допомагають усвідомити сутність поетичної творчості. За сім років свого шляху на ниві поезії (почав писати у тринадцять) багато збагнув і відкрив. Проте, для того щоб утвердитися на цій дорозі, потрібно ще вдосконалюватися.

Щодо творчих успіхів, то перемагав у шкільних, міських та районних конкурсах творчості для дітей та молоді. У 2017 році вдалося видати власну збірку «Думки поета» (Луцьк, видавництво «Терен»). До книги увійшли 26 віршів, що склали п'ять тематичних розділів. У листопаді 2018 року став переможцем I університетського етапу Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика та Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

Захоплююся вивченням історії, оскільки знання причин і наслідків знакових подій дає змогу глибше усвідомити особливості національної ментальності, світоглядну й творчу неповторність нашого народу, його внесок у вселюдську культуру.

Студент третього курсу спеціальності «Українська мова і література».

Творче кредо:

Поет — це людина, що завжди має бути в епіцентрі важливих подій, але водночас писати те, що відчуває серцем.

ЛЮБИ ЖИТТЯ (Поетичне есе)

1

Життя солодке, як тропічний фрукт.
Ти віднайди у ньому мить солодку,
Хоча б одну, однісіньку-одну,
І пий її, як мед без ложки дьогтю.
Життя складне — по колу все іде
І часом ставить палиці в колеса.
Повір мені: воно не підведе,
Якщо йому ти щиро посміхнешся.

Не треба будувати зайвих схем
І сходинок складних в житті людському.
Мудруючи, не вирішиш проблем —
Лише відчуєш передчасну втому.

Борися, не здавайся у житті,
Нехай воно і б'є тебе, й ламає.
Будь пильним, щоб не збитися з путі.
Що сильними нас робить — не вбиває!

2

Нехай тобі відкриється весь світ:
Нові галактики, нові планети.
Побачиш ти безхмарний небозвід,
Сузір'я вічні Риб і Андромеди.

Почути шепіт зірки і трави,
Нові скарбниці Всесвіту відкрити.
Людино мудра, дихай і живи,
Доки планета нам дозволить жити.

Життя одне, тож час дарма не гай.
Подякуй світові за милість Божу.
Бог дав тобі любов, а ти тримай,
Якщо по цій землі прекрасній ходиш.
Цю землю любиш, рідні ці краї,
Свою матусю ніжну і ласкаву,
І мову, й голосистих солов'їв,
І небо, й Україну свою славну.

Із чого наше зіткане життя?
Любов і посмішка, а більш нічого.
Любити світ, робити відкриття
Для радості дітей, для дня нового.

Наталія Лагодинська

Про себе:

«...пишу, що бачу; бачу стільки всього, що безсилий весь наш алфавіт» (відома у вузьких колах пісенька мого друга Васька Похильченка).

Люблю свободу в думках та вчинках, щирість у текстах, документальне кіно, авторську пісню, БГ, раптово зриватися та їхати кудись, Воннегута, Хакслі.

Випускниця Київського університету імені Бориса Грінченка 2018 року за спеціальністю «Літературна творчість».

Творче кредо:

Fais ce que tu dois, advienne que pourra (Роби, що маєш, і будь, що буде).

* * *

Я хочу створити
маленьку пісеньку,
але під тиском
зовнішніх
та й внутрішніх
чинників вона
ніяк не народиться.

Я хочу народити таку,
за яку б мені
не було соромно.

Вона б розвивалася в нотах,
ставала б міцнішою,
підтримувала б тих,
хто шукає підтримки.

А раптом образили б —
я б їй пояснила,
що треба цінувати свою суть
і не зважати на тих,
хто не цінує свою.

Я хочу народити
маленьку пісеньку,
аби впевнитися,
що сама створена
не просто так.

* * *

Немає такого: «не хочу» —
Є таке: «потрібно», —
Казали змалку батьки

І хто вони тепер?

* * *

Цей дивний стан змушує писати пісні.
На що це схоже, давай-но, розкажи мені.
Ні, навряд весна, навряд весна.
Хто зна, може, це — присутність твоя.

Фізична, духовна — різниці немає:
він — взагалі рідкісний гість
у світі, де завше ілюзія має
доступ до мозкових передмість.

Вибрані твори Стуса в метро.
Весна — у порожніх кишнях,
За спиною — завжди Дніпро —
течією в легенях.

П'ятниця на диво тиха.
Згасла на небі зоря.
Чекаєш якогось лиха.
Все це — відсутність. Твоя.

Буває різною, буває всюди.
Чужі їй людські каламбури. І люди.
Їй не важливо, що в тебе за статус.
Повір, це може й з тобою статись.
На що це схоже, давай-но, розкажи мені.
Ні, навряд весна, ні, навряд весна.
Хоча ні — це точно все вона.

Катерина Серветник

Про себе:

Люблю все цікаве і неординарне, по можливості намагаюся відкривати для себе щось новеньке. Захоплююся малюванням, фотографією і, звичайно, літературою. Вважаю, що все в нашому житті трапляється невипадково й найголовніше — це не звертати уваги на негатив і завжди приймати тільки позитив.

Випускниця магістратури Київського університету імені Бориса Грінченка 2019 року за спеціальністю «Літературна творчість».

Творче кредо:

Життєвого кредо як такого не маю, але вислів «Люби те, що ти робиш, і отримуй від цього максимум задоволення» незмінно супроводжує мене в житті.

ЛІТНІЙ ЩОДЕННИК

Зацвіла вишня у саду,
І ти сказав: «Я не прийду!»
Спочатку билася й ридала,
Потім весь посуд поскидала,
Сварилась з ненькою і татом,
Навіть з дурним молодшим братом
І думала — життю кінець!
Який ти славний! Молодець!
А ти збрехав мені, падлюка,
Повідривав би хтось ті вуха,
Що так, зухвалі, і стирчать.
Дурне хлоп'я! От що сказати!?
Він, справді, не прийшов — приїхав.
Та так, що по дорозі каптур з'їхав.
На шкапі сірій прискакав
Та ще й букет подарував.
Ах, мила ж ти моя падлюка,
Повідривати б тії вуха,
Що так, зухвалі, і стирчать.
Дурне хлоп'я! От що сказати!

А море тепле і бурхливе,
Клекоче, скаче і сичить.
А місяць знає: полохливе
Кохання зникне враз, умить.

Світило сонечко, йшов дощ,
Веселка в небі десь гуляла.
Ти запросив мене на борщ,
А я від нього «відлиняла».

Дорога. Спека. Автобан.
Я не чекаю телеграм.
Я не чекаю вже листів,
Хоч вітер в скриньці шелестів.
Я не будую плани на майбутнє,
Моє єство волає самобутнє.
Я вже не мрію про казки,
Бо все життя — це приказки.
Дорога, автобан і спека.
Летить назустріч мій лелека.

Олексій Оленич

Про себе:

Я вважаю, що світ має свої правила, і намагаюся жити за цими правилами, навіть якщо сучасне суспільство від них відходить.

Студент другого курсу спеціальності «Японська мова».

Творче кредо:

Старе — задля нового, теперішнє — для майбутнього.

ВСЕ Ж Я НІХТО

Все ж я ніхто
І легко жить не можу,
Не можу враз всі прикrostі забути,
Не можу безтурботно йти з порогу,
Чужі бажання не дано збагнути.

Все ж я ніхто.
Я сонцем не сіяю.
Я для людей — неначе чорний ґрунт.
Душі я їхньої повіки не пізнаю,
Їм же — мою ніколи не збагнуть.

Все ж я ніхто.
А світ кругом чудовий
Цвіте у барвах ніжних пелюсток,
Летить опалими листками, кволий,
І там, за обрієм, і тут, за крок.

Все ж я ніхто.
Нічого я не знаю,
Проте люблю прекрасний спів пташок,
Красу в житті ніколи не минаю,
Ціную чар мелодій і казок.

Чи чуєш ти,
Як тихо розмовляє
Опале листя найтаємнішою з мов?
Життя для мене, і мене втішає
Моя сердечна схована любов.

Все ж я ніхто.
Мене нема, чи, може,
Лечу за вітром я, мов той листок.
Побачити мене не кожен зможе,
Бо я існую в космосі думок.

НА НАРОДНІ МОТИВИ

1
Просив козак молоденький
Та свою дівчину:
«Лиши мені, дівчинонько,
Свою ти хустину.

Коли буду умирати,
Я тебе згадаю,
Поцілую ту хустину
У глухому гаю».

«Ой же дам тобі, козаче,
Та свою хустину,
Та щоб жив ти да сміявся,
А не в гаю гинув».

Бився козак в лютім бою,
Пов'язав хустину.
Біля нього смерть літала,
А він не загинув.

Пролітала коло нього
Раз вона і вдруге,
Та не дала та хустина
Козака в наругу.

Спочивав козак у гаю,
Цілував хустину.
А далеко дівчинонька
Схилилась до тину.

2

Над горою, над журбою птаха пролітала.
Під вербою над водою дівчина стояла.

Там стояла дівчинонька, сльози утирала.
Утирала вона сльози, милого чекала.

Стріла його над рікою, там же проводжала.
В чорнім небі в ту хвилину зіронька упала.

Над водою із журбою дівчина стояла,
Милого в далекім краю тихо окликала.

Ольга Цапро

Про себе:

До третього курсу я навчалася за спеціальністю «Літературна творчість» у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Зараз — магістрантка першого року навчання тієї ж спеціальності Київського університету імені Бориса Грінченка. Пишу вірші.

* * *

Витверезвлюєш дні свої, мов вивітрюєш, мов розходишся
Колом батіжним у сухім очереті зв'язків;
Млосною в ліжку лягаєш і кажеш: «Звірю»;
Млосною з ліжка підводишся, шепочеш: «Пташе».
Так осінь на тебе полює у кожному вірші,
Так тебе смуток вичікує по вагонах.
Тихо вдаєш: не бентежить і ледь обходить,
Що між протягів із нав'язливим смутком моря
Твоє довге дитинство востає в порожні кургани
Клавішами, до котрих забуваєш доторки.

* * *

Але ліпше дощило б —
Тоді, загорнувшись у ковдру,
Можна довго збирати цілунки,
Як перші монети —
Непридатні до вжитку,
Хіба показати дорослість.
Та у місті ріки, що зникає,
Хвалитись нікому.
Можна довго було б
Перекичувати між ніг
Суголосся дерев і причасть
До цього холоду,
Та в кімнату не входить ніхто.

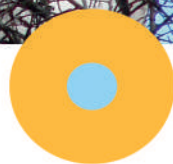
І потому видно,
Як з холодною впертістю
Пестиш його,
Нишком кличучи змієм.

* * *

Дивні й дикі ті, що зросли на горі.
Дім задалекий, покришився на камінь і небо —
Все як було. Лиш сліди твої зтираються.
Непомітно і твердо, мов ніч, що в тобі настає,
Позирає крізь зібгану шкіру, муркоче, ластиться.
Кажеш «амінь», і у серці твоїм солов'їному
Затрухліле кохання зі стигмами і рубцями
Обертається на співчуття і в'язкі метафори.
Так мерцям вибачають назавжди,
Так зносять хрест свій.
І у місті дерев, що зумисне втрачають обриси,
Ти квапливо ковтаєш просолену мжичку тієї ж любові.

ΠΡΟΖΑ

elle

Анастасія Биструшкіна
Анастасія Грицай
Наталія Лагодинська
Богдан Перетяка
Діана Підбуртна
Катерина Серветник
Анастасія Трофименко
Вікторія Тютюн

Анастасія Биструшкіна

Про себе:

Реалістка з душею мрійниці, яка захоплюється романтикою сутінкового аеропорту, насолоджується запахом карпатського ялівцю, а улюбленим заняттям вважає гортання книги у будь-який час доби. Безмежно вірю в те, що світ, відтворений у літературі, є реальнішим за той, у якому ми живемо, тому мої думки, викладені на папері, — це окремий маленький всесвіт.

Студентка третього курсу спеціальності «Українська мова і література».

Творче кредо:

Шукати спокій варто не в людях, а в словах.

ЗАГАДКА СТАРОГО ОРЕСТА

Я йшов вологою стежкою, яка в далекому минулому була, очевидно, брукованою вулицею. Принаймні мені так здавалося. Зранку дощило без упину, і я дивився тільки собі під ноги, час від часу піднімаючи очі в надії, що дощ ось-ось припиниться.

Мій досвід репортера був різнобічним і досить великим, отож керівництво вирішило, що це відрядження — найкраща крапка перед відпусткою.

За солодкими роздумами щодо майбутнього вікенду, які швидко прийшли на зміну моїм похмурим думкам про зустріч із таємничим гостем, я й не помітив, як опинився перед старими залізними воротами, що вгорі були оздоблені мечами, а за собою приховували цілий світ готики.

Якщо б цей будинок побачив якийсь маловідомий архітектор, він би неодмінно зауважив: «Це не морок, це — готика». Однак для мене це все ж таки був морок: стара чорна цегла, яка з часом набула червонястого відтінку; великі дерев'яні вікна, що, здається, були ровесниками великого старого дуба посеред двору; масивні двері в стилі російської розкоші та плющ, який полонив більшу частину стін.

Рука невпевнено натиснула на дзвінок поблизу поштової скриньки, стиль якої гармоніював з атмосферою світу середньовіччя. Протяжний звук — і залізні ґрати впустили мене. Не знаю, що здивувало більше: сучасна техніка — різкий контраст зі старовинною архітектурною спорудою, чи силует господаря, який чекав на мене поблизу парадного входу.

Я оминув величезне дерево, що нагадувало цифру «чотири», і поспішив під накриття, яке здалося мені найбільшою втіхою за весь цей день.

«Як дорога?» — запитав у мене чоловік років шістдесяти хрипкуватим голосом.

Вражений такою гостинністю (а вона безпомилково вгадувалася в його голосі), я лиш безглуздо посміхнувся господареві й кивнув головою на знак того, що поїздка й справді

була вдалою. Не знаю, чому, але мені здавалося, що, перебуваючи в такому похмурому місці, неодмінно станеш його частиною.

Щойно я переступив поріг, мій загадковий товариш на майбутні два дні миттю забрав у мене велику шкіряну сумку з необхідним робочим реквізитом та речами й відніс її в дальню кімнату.

Певно, я так захопився розгляданням інтер'єру будинку, що й не помітив, що вже доволі довгий час на мою увагу чекає господар, аби продовжити наше знайомство:

— Я забув представитися... Мене звати Орест, — ледве чутно сказав старий. — Через годину буде вечеря, чекаю на вас у їдальні.

Лаконічно та без емоцій. Здавалося, всі свої сили він вклав у перше запитання при зустрічі. Так, буде доволі складно його розговорити, однак я й не з такими працював.

Трохи пізніше ми з Орестом уже сиділи за масивним кедровим столом та мовчки пили чай. Це була прекрасна можливість почати роботу, тим більше що декілька хвилин тому я говорив з керівництвом, яке очікувало від мене сенсацій.

— То я можу поставити вам декілька запитань? — мій голос миттю розчинився в тиші.

Старий трохи помовчав, а потім сказав:

— Ви знаєте, друже, до мене зверталось багато журналістів, але я всім відмовляв, а ви мені сподобалися. Ви не такий, як усі.

— Я? — моє здивування було досить помітне.

— Так. Ви той, хто мені допоможе.

— Яким чином? — знов запитання, викликане подивом.

— Тож слухайте мою історію, — промовив чоловік, а потім спрямував свій погляд на двері, які ховалися за масивним стелажем, наче їх навмисно хотіли замаскувати. — Колись давно, коли я ще був спроможний далеко подорожувати, мені пощастило побувати в Африці. Ох, Африка! Це країна див, хлопче. Я був усюди і бачив усяке, та є дещо дорожче за всі скарби світу... Це статуя.

— Статуя? — перепитав я. — Та хіба ж усі чудеса скульптури вже не досліджені?

— Ні, друже. Ця статуя — особлива. Вона зроблена з дерева і зображує бабуїна.

Він замовк, ніби думав, що це викличе в мене сміх. — З нею пов'язана легенда... Колись народів Африки було тяжко через посуху. Сонце безжально виснажувало усе живе: людей, тварин, рослин, землю, воду... Одним словом, усе, що зветься природою. Коли люди запитували в Сонця, за що воно їх мучить, воно відповідало: «За вашу безсердечність».

— Вони були жорстокими? — вирвалося в мене за давньою звичкою вести інтерв'ю.

— Ще й якими. Вони добре знали на вбивстві. Це був кривавий час для народів Африки: кожне плем'я позбувалося, так би мовити, конкурентів, які зазіхали на нові території. Канібалізм був звичайною річчю.

Тому Сонце й лютувало. Проте якось до поселення одного племені завітав бабуїн, довола якого зібралася ціла ватага людей — не з цікавості, а з голоду. Однак, перш ніж вони встигли вполювати мавпу, та дістала зі своїх грудей серце й подарувала народів... І враз усе змінилося: люди ніби усвідомили цінність власного життя, зрозуміли, що вбивства — це шлях до саморуйнування, а не розвитку.

— Який же розвиток, якщо вони жили інстинктами?

— Так, можливо, ти гадаєш, що ті люди не знали, що таке розвиток, але це не так: їхня культура мудра й неоціненна. Звісно, історія про бабуїна — це легенда, однак народи Африки дуже вірять у неї, тому возвеличують бабуїна в різних витворах, зокрема в статуях.

Я, здається, розгадав його задум, тож твердо запитав:

— Пане Оресте, ви хочете, аби я розповів цю легенду моїм читачам?

Він тільки гірко посміхнувся у відповідь і повільно підвівся. Його важкий крок змушував затамовувати подих. Таємничість цієї ситуації вкрай збентежила мене.

Чоловік підійшов до тих самих дверей, які були притиснені меблями. Довго стояв старий і дивився на них, а потім наліг на стелаж, аби зрушити його з місця. Я кинувся на допомогу, проте стелаж був уже відсунутий убік.

— Раніше тут стояла ця статуя і мій дід був повен радості й сміху... Два роки тому якісь вандали вкрали її, і я... не знаю, як вам пояснити... згрубів. Моє тіло перестало відчувати приємне тремтіння від того, що зараз прийде онука і ми рушимо до нашого улюбленого місця — гойдалки на дубі. Я втратив здатність відчувати будь-що, і сили мені вистачає хіба що на гарно відпрацьоване «Як дорога?». Я помираю, розумієте?

— То ви хочете, щоб я...

— Щоб ви знайшли для мене нового бабуїна з його незнищеною сердечністю...

Анастасія Грицай

Про себе:

Здобула повну середню освіту в Київській гімназії східних мов № 1 Святошинського району, а також художню освіту — у Київській художній школі мистецтв № 8 за напрямом «Естетичне виховання».

Мандрівка до мальовничого Криму, а згодом — і події 2014 року надихнули на створення перших поезій. Захоплююся також жанром новели.

Двічі брала участь у Всеукраїнському конкурсі-захисті наукових робіт у секції «Літературна творчість», здобувала

перемоги в регіональному конкурсі учнівської творчості «Славні нащадки Тараса», присвяченому Шевченківським дням.

Твори публікувалися у збірках поезій «Стежка до Шевченка» (випуски 12 і 13), альманасі Київської малої академії наук учнівської молоді (2016 і 2018 рр.).

Зараз навчаюся на другому курсі за спеціальністю «Японська мова та література» у Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Творче кредо:

Життя — це мить за миттю, і міра вашого життя — те, як ваш дух розквітає в кожну з цих миттєвостей (Моріхей Уесіба).

ВІД ТІЄЇ, ЩО ТЕБЕ КОХАЛА

Привіт, напевно... Ми дуже давно не розмовляли, то що ж... я згадала тебе. Саме так, я згадала. Хоча, можливо, краще й не згадувала б зовсім... Тебе. Ти пам'ятаєш?.. Та ні, ти, напевно, вже давно забув... А я пам'ятаю... це смішно... справді смішно.

Не так давно згадала наше перше знайомство. Я опинилася саме в тому зимовому парку. Навіть не помітила, як дісталася туди: ніби просто йшла крізь буденність моєї дороги додому й не помічала нічого.

Я марила. Марила, навіть не розуміючи цього й відчуваючи лише рипіння снігу, так само білосніжного, як і того дня. І знову, ніби крізь сон, побачила ті самі п'ять гривень на дорозі, які ти тоді загубив. Пам'ятаєш? А я, зібравшись на силі, вдихнула трохи повітря й побігла за тобою. Згадуючи це, розумію, якою була тоді дитиною.

Я поклала тобі на плече руку й сказала: «Вибачте, ви загубили!», і показала купюру. Ти обернувся й здивовано поглянув на мене. Наші очі зустрілися. Таке буває раз у житті! Я не розуміла, що тоді сталося, та й досі намагаюся збагнути. Проте це «щось» залишилося для мене нерозгаданою загадкою на все життя.

Я просто дивилася у твої очі, розглядаючи кожен відтінок сірого, й порівнювала тебе з сірим пухнастим вовком. Не дивуйся. Ти завжди чомусь здавався мені могутнім і гордим

вовком, який захищатиме свою найдорожчу. У твоїх очах на якусь мить спалахнула тепла іскорка й пробігла моїми руками, раптово зігріваючи їх. Ти не відвів погляд, лиш, тепло посміхнувшись, сказав: «Ви любите каву?» Твої слова долинали до мене ніби з неймовірної даліни, і я ледве спромоглася несміливо відповісти: «Так». І ти знову посміхнувся. Твоя посмішка зіграла мене тоді. Я не знаю, як раніше жила без неї. Ця посмішка просто зіграла мене й дивним чином запалила надію.

Зненацька марево зникло, полуда з очей спала, і я побачила парк. Здавалося, що дерева пильно спостерігали за сонцем. Вони ніби намагалися увібрати якомога більше тепла для своїх ще кволих листочків. Голі тоді дерева тепер уже зелені, а сонце зігріває моє обличчя, змушуючи трохи примружуватися.

Ніяка зараз не зима, а вже весна. Квітень. Я рушила далі. Повернула праворуч, ліворуч, знову ліворуч, потім знову праворуч, напевно... Я хотіла заблукати, сховатися, хотіла забути, взагалі стерти все, що пов'язане з тобою.

Наш дім — ти його пам'ятаєш? Маленьку квартирку з видом на Дніпро. Маленьку, трохи тіснувату, але той аромат затишку не можна було порівняти ні з чим. Відтоді він переслідує мене. Та квартира, той сумний і, здавалося б, нерухомиий Дніпро, аромат затишку, аромат справжнього дому...

Я змерзла. Пальто не могло захистити мене від поривів вітру, від холодного подиху міста. Вітер пронизував до кісток, ніби скануючи мене, намагаючись знайти щось, що зупинить його. І ти так само чекав, коли я зупиню тебе? Ти чекав на мене? Ти... Це було не так давно. Ми саме почали зустрічатися. Згадав? Домовилися по зустріч біля кінотеатру «Жовтень».

Наступного дня снігу насипало по самі коліна. Убравшись у нову сукню й одягнувши гарні чоботи, я вийшла зі своєї квартири й сіла в маршрутку. Мені пощастило: вдалося їхати сидячи — знаєш, ноги на підборах швидко втомлюються. Ще зранку потихеньку падав сніг. Такий пухкий і м'який. Мені так хотілося впасти у той білий замет. І я задивилася на сніг, що летів. На цю вже звичну красу, на яку ніхто не звертав уваги...

Я думала про тебе. Що ти скажеш, коли побачиш мене. Чи сподобається тобі сукня? Я не помітила, що маршрутка застрягла у величезному заторі. І от задзвонив телефон. Це телефонував ти. Запитав, де я. А я відповіла, що в заторі, тоді ти сказав, що зачекаєш.

Минула година. А я, як зачарована, дивилася на сніг. Аж раптом збагнула: затору давно немає, а я проїхала свою зупинку. Глянула на годинник і допетрала, що запізнилася майже на півтори години. Тож, трохи піднявши поділ свого зимового пальта, побігла через замети до кінотеатру.

Хвилини за десять вже була на місці. Я шукала тебе очима, і все ніяк не могла знайти. Тож уже почала думати, що ти пішов. Хто ж чекатиме майже дві години? Виявляється, ти стояв зовсім поруч. Пам'ятаю, як взяв мене за руку й обійняв. А потім запитав, чи не подумала я часом, що він пішов. Я ствердно кивнула. Тоді ти прошепотів, що без мене нікуди не підеш і поцілував.

Той палкий та водночас холодний цілунок я ще й досі пам'ятаю, так ніби це сталося вчора. А сніг все падав і падав....

Я пишу тобі. Саме так... Я досі... Досі не забула тебе, хоча сплигло чимало часу. Моє серце і квітне й болить водночас. Я згадую тебе і вкотре закохуюся знов. Я згадую моє і твоє — наше — минуле, у якому є ти, і мені знов стає боляче. Ніби хтось штрикнув ножем прями-сінько в серце. Це ти винен! Ти просто поїхав, залишивши листа. Ти... Я хочу тебе ненавидіти, але не можу. Просто не можу. Я кохаю тебе... Хіба цього мало? Хіба це причина, щоб не ненавидіти тебе? Хіба ти теж мене не кохаєш?

Ти зник, і моє серце розколося на дві половинки. Одна сповнена відчаєм, а друга — рішучістю не віддавати тебе. Ти був моїм вогником у цьому самотньому світі. Ти був...

Кохання — це надія і відчай. Це сила і найбільша слабкість. Кохання є таємницею, проте про нього всі знають. Це почуття не пізнаєш, доки сам не закохаєшся. Кохання не спіймаєш, проте воно може зародитися в тобі.

Пробач мені.

Я пишу на твою стару адресу. Сподіваюся, ти мене зрозумієш...

Твоя кохана, остання сніжинка

ПАДАЛО ЛИСТЯ...

Тихо падало листя. Осінній вітер гуляв поміж дерев, мандруючи собі Києвом. Повільно пливли в небі хмари, ніби стежачи за людьми, що рухалися вулицями міста. Ледь чутно шурхотів їжачок у листі, що ніби килимом вкривало землю.

У цьому осінньому спокої шум машин здавався занадто гучним. Вони проїжджали Голосіївським проспектом, поспішаючи кудись у своїх справах, байдужі до того, що відбувалося навколо.

Самотні сірі стовпи електропередач заклакли вздовж тротуару, навіюючи тугу, таку звичну для великого міста восени. Повз них проходили люди, заклопотані своїми турботами. Ніхто не звертав уваги на самотню дівчину років двадцяти п'яти, одягнену в червоне пальто. Вона, як і інші перехожі, теж була занурена у власні думки. Русяві локони спадали на її тендітні плечі, ніжну шкіру вкривала легка засмага, а тоненькі руки тримали сіру, неначе попіл, сумку. Вона спокійно йшла проспектом, навіть не усвідомлюючи, куди йде. Аж раптом, ніби опам'ятавшись, підвела очі кольору кави й здивувалася.

Це було те саме місце. Саме ТЕ місце. Місце, де усе почалося для Неї. Її справжнє, повне несподіванок і пригод, радостей та проблем, лише її та Його життя. На якусь мить очі дівчини трохи розширилися від здивування, зіниці звузилися, на обличчі з'явилася гірка посмішка.

Спогади. Забувши про все на світі, вона згадувала й згадувала все, що було пов'язано з Ним. Від першої зустрічі до останнього прощання.

Їй було боляче. Справді боляче. Усе її тіло враз затремтіло, як у лихоманці. Ще міцніше стискаючи ручку сумки, Вона намагалася втриматися від гіркого відчуття самотності й розпачу. Губи трохи скривилися. Життя... Що для неї означає життя? Вона думала про це, намагаючись знайти хоч якусь надію, не падати у чорну безодню страхів і розчарувань.

Щоб бодай якось відволіктися від своїх гірких думок, Вона вирішила зайти до ресторану. Прочинила двері, і її огорнуло затишне тепло.

Біля неї одразу ж опинилася дівчина, вдягнена в ошатний формений костюм з невеликою залізною іменною смужкою, пришпиленою до лівої сторони сіруватого жакета. Офіціантку звали Ольга.

— Доброго дня. Ласкаво просимо до ресторану «Аврора». Вам зарезервовано?

— Ні, — сухо мовила клієнтка. Їй ніколи не подобався настирливий персонал.

— Вам столик на двох?

— Так.

— Є вільні столики у залі «Бібліотека», «Кают-компанія» та «Трюм». «Зимовий», на жаль, повністю зарезервований.

— «Бібліотека».

— Гарний вибір. Прошу за мною, — Ольга розвернулася і повела клієнтку до залу, знайшла вільний столик біля вікна і, побажавши приємного відпочинку, пішла.

Дуже скоро до дівчини підійшов офіціант, поклав перед нею меню. «Олександр» — було написано на залізній смужці.

— Добрий день, що замовите?

— Будь ласка... — дівчина перегортала сторінки — одну, другу, а офіціант терпляче чекав замовлення.

Її очі засяяли від щасливого спогаду. Відтінок темного шоколаду в них став виразнішим. І Вона з посмішкою мовила:

— Піцу. Вашу фірмову. Горнятко кави і склянку води.

— Дякую за замовлення. Піца буде готова за п'ятнадцять хвилин.

— Усе разом подайте, будь ласка.

Офіціант, приємно посміхнувшись, пішов.

Повісивши своє пальто, Вона оглянула залу. «Бібліотека» — назва говорила сама за себе. Охайні столики стояли між полицями з різноманітними книжками. Тут були Толстой і Агата Крісті, Гоголь і Шевченко.

Детальні креслення військових кораблів у золотих рамах, запах старих і нових книжок, поєднаний з легким ароматом піци, нагадували їй той вечір, коли Вона й Він зустрілися після важкого навчального дня і зайшли у цей ресторан. Вони сиділи за протилежним столиком. Вони були такі щасливі.

Вона пригадує, як сказала тоді, що ресторан занадто дорогий для Них, але Він лише весело посміхнувся, взяв її маленьку руку і повів до дверей. Коли Вони сіли, а меню було подане, Його теплий голос швидко промовив:

— Будь ласка, оцю піцу.

Вона почала тоді сміятися з нього, а Він тільки лагідно дивився на Неї і кліпав очима.

Він був для Неї хлопчиськом. Веселим, красивим, залюбленим у пригоди. Він був ніби сонечко, яскраве і завжди тепле. Він... не вистачає слів, щоб описати. Він був коханим, її коханим, тільки її, тільки для Неї Він був особливим. Інші не розуміли Його. Інші, звичайні люди не помічали цього, а можливо, не хотіли помічати. Тільки Вона по-справжньому розуміла Його й завжди підтримувала, завжди була вірна, завжди була хоробра поряд з Ним.

На правій руці сяяла срібна з дрібними діамантами обручка. Ця річ була єдиною ниточкою — зв'язком між Нею і Ним. Цей маленький перстеник завжди давав їй відчуття підтримки у найбільшій скруті.

Її погляд ненароком зупинився на парку по той бік проспекту. Помаранчева барва листя переливалися в променях сонця. Чорні силуети дерев нагадували людей, що заблукали й вирішили подивитися на Голосіївський проспект.

Олександр, який непомітно підійшов, тихо поставив її замовлення на стіл і так само непомітно зник.

П'янкий гіркуватий аромат кави немов розбудив дівчину.

Вона поставила склянку води навпроти себе, де ніхто не сидів.

Усього на мить дівчина зімкнула очі. Її повіки трохи тремтіли. Та коли Вона розплющила очі, то побачила — Його. Він сидів навпроти і посміхався.

З її ніжних очей впав крихітний кришталик, ні, не кришталик, а сльоза. Він поклав свою руку на її.

— Ти моя. Ти єдина. Була й залишишся нею назавжди.

— Чому? Чому ти тут?

— Бо ти хотіла мене побачити. А я, як істинний джентльмен, не міг тебе проігнорувати, — посміхнувся Він.

— Я не можу, — її рука затремтіла. — Я не можу тебе забути! Вже півроку, як прийшов той жахливий лист. Він начебто й звільнив мене від тривоги, але водночас... ніби розчахнулися двері у світ мук та спогадів. Спогади — все, що мені лишилося... — І Вона знову заплакала.

— Навіщо ти пішов? — Вона гірко стиснула губи, безнадійно дивлячись у його волошкові очі.

— Бо я хотів тебе захистити. Я вірив у тебе, як ти вірила в мене. Я не бажав тобі смутку.

— Тоді чому? Чому? — ледь чутно запитала Вона.

— Я пішов, щоб ти жила.

Вона швидко заплющила очі й враз відкрила їх. Навпроти нікого не було. Піца й кава вже давно охололи. Усе ще схлипуючи, Вона простягнула руку по шматок піци.

Трохи посидівши, дівчина попросила рахунок, заплатила й вийшла з ресторану.

Надворі було вітряно. Листя розліталось проспектом. Небо починало сіріти. І за мить холодна крапля впала на її плече, на волосся. Почався дощ.

Вона заквапилася до переходу. Краплі дощу розбивалися й залишали вологі плями на пальті, зісковзували з сумки або осідали на волосся.

Недалеко від Неї стояв якийсь хлопець. Та Вона не помічала нікого. Тож він підійшов сам. Аж лише тоді Вона впізнала його. Це був — Він. Дівчина заплющила очі. Вона намагалася переконати себе, що такого не може бути. І лист — тому доказ.

— Я сподіваюся, ти не збираєшся стояти тут під дощем, — сказав Він.

— Як... — Вона одразу замовкла. На Неї дивилися такі рідні, єдині в світі волошкові очі. Єдині для Неї.

Не кажучи більше ні слова, Він міцно обійняв її.

Вони так і стояли, закохані одне в одного, розлучені й знову поєднані долею.

А дощ усе йшов, змиваючи муки — її і Його, вітром відносячи біль у небуття.

P.S. Шановний читачу, це історія воїна АТО, який повертається до своєї дружини, хоч у листі й ішлося про його смерть. Наші ліричні герої не мають конкретних імен, бо ці події могли статися в житті багатьох наших співвітчизників.

Наталія Лагодинська

Про себе:

«...пишу, що бачу; бачу стільки всього, що безсилий весь наш алфавіт» (відома у вузьких колах пісенька мого друга Васька Похильченка).

Люблю свободу в думках та вчинках, щирість у текстах, документальне кіно, авторську пісню, БГ, раптово зриватися та їхати кудись, Воннегута, Хакслі.

Випускниця Київського університету імені Бориса Грінченка 2018 року за спеціальністю «Літературна творчість».

Творче кредо:

Fais ce que tu dois, advienne que pourra (Роби, що маєш, і будь, що буде).

THE BROWN BOOK

Я завжди робив такі речі з легкістю на серці,
не замислюючись про їх справжній сенс;
здогадуючись лише тоді,
коли були марні докори сумління.

Чезаре Павезе

«Романтика незмінна. Вона постійно перебуває в Нас незалежно від душевного або емоційного стану, добре нам чи зле. Варто лише озирнутися навколо, щоб побачити її, мигцем помітити «красу життя» у всьому, що тебе оточує. І байдуже, розрив це, війна, смерть або ж щастя, радість, прощення...

Як тобі вдається знаходити її тут?»

— Проходимо далі, сідаємо. Ви — плотите, а я вам білетік: все як в Європі.

«Ну от, а вона майже почала мене читати, нетерплячий ти водію. Скільки ж іще мені судилося б пролежати за сімома печатями, перш ніж я побачив би цю жадану свободу? Дякую тобі, о сміливе дівчисько, хоч, може, трохи наївне й дурне. Гортай, гортай далі мої пропахнені тютюном та людською жорстокістю сторінки».

* * *

Узимку о пів на сьому ранку в Львові ще ніч, і головне — це втриматися на ногах і нічого собі не зламати. Погода нестабільна: півдня може лити дощ, а над вечір — початися сніг.

Їхати назустріч невідомому, майже нічого не знаючи. Це наче стрибати у воду з невідомого мосту: не знаєш, яке там дно, наскочиш на щось чи обійдеться. Незвідане — головна зваблива риса всіх подорожей та пригод на дупцю. Хоча ні, це просто професійний інтерес. І нічого більше. А цей чоловік навпроти, чого так витріщається?

— Та, малий, так тримати, віншуй!

Ох, ці львівські електрички в період різдвяних свят, де тобі можуть всіяти ячменем голову і вигнати з неї сон. І нікого не цікавить, що ти волів би краще дивитися у брудне віконечко під Тома Йорка в навушниках і чекати Дрогобич. Може, в мене щось не так з обличчям? Той чоловік усе ще продовжує витріщатися. Чорт, він підсідає.

— Вибачте, а ви звідки?

— Де типу живу?

— Ага-м.

— У Києві.

— А я зі Стрия.

— Прикольно.

Ні, ну, може, він хотів підтвердити свою теорію щодо вигляду киянок. Інакше причину вже понад двохвилинного мовчання цього чоловіка складно пояснити.

— Слухайте, в мене є пропозиція. Я тримаю власну компанію і мені зараз потрібні помічники. Ви на кого навчаєтеся?

— На журналіста.

— А... Добре. Вибачте.

Певно, міф про те, що з журналістами ніхто не хоче мати справу, зовсім не міф. Диви, навіть у мій бік уже не дивиться.

Дрогобич навіює невпевненість і розгубленість. Де та клята маршрутка? Де потрібно сідати? А виходити де? А, ви скажете, жіночко, добре. Такі будинки у вас гарні. І зовсім без реклами.

— Даруйте, не підкажете, де та Стрілецька, 88?

— А що там? — в бабці аж очі на лоба ползли від здивування, наче відповідь насправді давно знала.

— Колонія.

— Ого... тюрма... Тоді, дівчинко моя, йди до автобуса. Бачиш, стоїть. Одразу там зупиняється.

— А пішки?

— Ой, то вгору тре йти... Хвилин п'ятнадцять, не менше.

Шлях, справді, лежав високо вгору і займав близько двадцяти хвилин. К. все дзвонив і запитував, де перебуваю зараз і через скільки хвилин дійду до в'язниці. Біла гарна церква, замерзла й вкрита льодом річка, дивний католицький цвинтар. Ось, слухай і дивись чужими очима, хоча б так.

Будівлю помаранчевого кольору з написом «Виправна колонія № 24» неможливо було не помітити. Проте ще раніше визирнула червона споруда з маленькими темними віконцями. Як з'ясувалося пізніше, це був один із корпусів колонії, де розташовувалася промзона, на якій працювали ув'язнені.

Заходжу в будівлю з написом. Мужичок, який сидить у будці, схожий на вахтерську, підказує, що оформляти побачення потрібно в іншому корпусі. Поруч з будкою раптово відкриваються металеві двері, виходять міліціонери й хлопці в чорній формі — засуджені. За дверима проглядається вся «краса» тюремних інтер'єрів: довгий зелено-коричневий коридор з плиткою «у квадратики», зелені стіни й двері камер. Тут точно обоюють зелену гаму кольорів — спокійну. Навіть ґрати були зеленими.

Бордово-рудуватий корпус промзони швидше був схожий на величний замок. Він не навіював жах і безнадію, як уявлялося, а лише змушував вдивлятися у свої темні-темні ґратчасті вікна.

Ліворуч від корпусу був розташований гуртожиток: туди ув'язнених переводили за умови «адекватної» поведінки. Вони могли ходити на роботу й зустрічатися з рідними кожен день. Та, зрозуміло, охорона їх контролювала.

Так і притягували погляд дрібні отвори в металевому паркані, наче єдиний залишок свободи. Туди з легкістю проліз би палець, але не людина. У колючому дроті застрягали й танули сніжинки. Щоб побачити промзону повністю, мало підняти очі вгору — настільки висока цегляна стіна. Потрібно було закидати голову назад, та так, аби небо запам'ятовувалося надовго. Щоб, опустивши очі донизу, на білий сніг, іти й усе ще бачити під ногами січневе небо.

Інтер'єр в'язничного корпусу навіював важку тугу. Змучена маленька ялинка гнеться під вагою новорічного «дощичку», злиденні дерев'яні лавки, телевізор, по якому з частотою перемикань показують то серіали про ув'язнених, то новинні сюжети. А стіни? Звичайно ж, ніжно-салатового кольору.

Біля маленького білого віконця крутяться дами. Не тягнуть вони на панянок з великих міст, радше — на селянок з маленьких сіл. Звертаєш ліворуч і потрапляєш до бюрократичного царства. Оформлення заяв. Усі документи підписуються на «барній стійці», тільки замість коктейлів тут дають кулькову ручку та бланки.

Доброзичливий циган одразу береться допомагати: у цьому рядку пишемо ім'я, у цьому — відділення ув'язненого, тут — адресу проживання. З першого погляду на цигана в голіві починає грати мелодія балканської скрипки; згадуються волохаті гори й румуни.

— Дивно. Я вже думав, його випустили давно.

— Як бачите.

— Гаразд, тепер ідіть до Юрчика оформляйте. Це прямо — біле віконечко.

Біля вікна вже стоять чотири жінки.

— Довго чекати потрібно?

— Це як кому пощастить. Зараз повинен прийти, видати картки.

«Юрчиком» виявляється веселий кремезний чоловік років під сорок. Правда, жартує не смішно, зате веселиться від власних жартів. Теж треба вміти. Юрчик запитує перш за все відділення ув'язненого.

— Та нашо воно мені треба, знаю фамілію і всьо! — обурюється дівчина попереду.

— Добре хоч знаєте, що сидить.

Кожній жінці видають папірець із прізвищем ув'язненого. Далі — похід у найперший корпус, на другий поверх, до відділу сплати. Потім виснажливе очікування побачення на тій самій дерев'яній лавці.

В очах кожної — хвилювання і бажання скоріше зустрітися з тим, до кого прийшла. Дивляться одна на одну — тривожні іскорки на секунду згасають і метаморфозуються в інтерес, мовляв: «Ех, до хлопця, напевно, йде. Цікаво, за що посадили?»

Жінки — неймовірно сильні. Духом. Їхні серця — то не просто двигуни, а кораблі, у вітрила яких дме вітер. Тоді їм під силу будь-які крижані хвилі, кілометри, ночі в потягах, очікування в черзі й паперова тяганина.

Це й відрізняє їх від мене: тому, до кого я йду, не призначена моя любов. Навіть співчуття. Він же знає, чого тут опинився, так? Мною рухає цілковитий професійний інтерес, от мій двигун.

— Ти до хлопця приїхала? — намагаюся відволікти дівчину поруч, бо нервує.

— Так. А ти?

— До друга.

— До друга? — з явним здивуванням перепитала вона, мабуть, вважаючи, що сюди приїжджають лишень сумні наречені-заочниці.

— Саме так. Твій скільки сидить?

— Чотири роки.

— А залишилося?

— Ну,... Йому дали дев'ять. Повинен скоро вийти під УДЗ. Я два роки до него не приїздила, — чомусь посміхаючись, розповідала дівчина.

— Ну, молодець, чекаєш. Деяким і це не під силу.

— Сподіваюся, що встигну побачитись. На четверту мені на роботу, а тут таке відчуття, що чекатимемо дві години і лиш потім нас покличуть. Здається, я знайду тільки на двадцять хвилин і побіжу на роботу...

Біля ніг плутається чорний жвавий пес. Всі, хто приходять сюди, намагаються відігнати його геть. І тільки хлопець, який приїхав до брата, бере пса на руки й несе на вулицю. А псу подобається — то живіт почухають, то за вухами.

Раптово з хрипкого динаміка, що висить над телевізором, пролунав жіночий голос. Те, що потрібно було почути — «Гуріненко». Викликаючи на побачення, озвучують прізвище ув'язненого.

Погода знову нагадує, що не травень місяць надворі. В обличчя відразу б'є мороз.

— Яке прізвище? — питають інші жінки.

— Гуріненко.

— А, то не нас.

— А ви не знаєте, куди потрібно йти?

— А он зелені двері. Крайні. Там зателефонуйте, і відкриють.

Кнопка дзвінка настільки дрібна та непомітна, що спочатку «дзвониш» у камеру спостереження. Безглуздо, проте розфарбовуєш сірі будні тих, хто дивиться в монітор. Гей, відчиняйте! Чи ще не нареготалися від цього видовища? О, Юрчик.

— Ви до кого?

— До Гуріненка.

— А його визвали вже?

— Так.

— Проходьте.

Ґрати відчиняються автоматично, якщо їх правильно потягнути. Потім другі. Просто штовхни, нумо.

— Здаємо телефон, навушники, записуючі пристрої...

Отримую номер від ящика з речами й талони, де зазначено час побачення і прізвище того, з ким зустрічаєшся. Талончики нагадують ті, що видаються у шкільній їдальні. Та тут навіть голод зникає.

Шість маленьких будок, що стоять навпроти інших зашкленених будок. Звичайно ж, зелених. От як виглядає кімната побачень. Уся романтика випаровується, словосполучення набуває іншого значення. Відвідувачі сидять на металевих круглих стільцях. Досить-таки незручних, зате крутитися можна. Між будиночками простягається невеличкий коридор. Загальна відстань між ув'язненим і відвідувачем — близько метра. Беру слухавку, щоб привітатися. Ну наче голлівудський фільм чи якийсь «Недомовчання ягнят». К. притримує дріт, аби зменшити неприємний шум у слухавці.

— Слухай, а ти взагалі інша, не така, як на фотографіях.

— Що, гірша?

— Ні, навпаки. Я здивований...

— Ще б пак, стільки років жінок не бачити. Будь-яка б зайшла, таке саме враження б справила.

А от до сильного погляду ніколи не підготуєшся. До сильного, чоловічого, такого що досить важко витримати, якщо періодично не переводити погляд в інший бік. Мужності додавали ще й насиченого темно-брунатного кольору очі й густі чорні брови. Хоч К. й говорив, що схуд, проте вилиці й руки були, напевно, найвитонченішою частиною його тіла. Яка змушувала забувати, навіщо ти тут.

— Ти давно на мене чекаєш?

— Ні. Як тільки дізнався, відразу прорвався.

— Дивно, думала, тебе приведуть.

— Ага, так би ще довше було. Дорога до сюди майже та сама, що й на промзону. Так що менти нічого не зрозуміли і навіть не зупинили. Які ти запитання хотіла поставити?

— Запитання? Зараз. Де той записник...

Час летів невимовно швидко. К. розповідав, що більшість політичних ув'язнених — з Харкова. Під час Майдану вони організовували мітинги проти Януковича, а противники називали їх «бандерівцями» і відправляли до Львова, мовляв, на Батьківщину.

— Я тобі передам щоденник. Можеш робити з ним що хочеш: використати, спалити, закопати. Це найцінніше, що в мене є.

— А як передаси?

— Після перших ґрат буде віконце. Там затримайся. А може, й одразу в руки віддасть, — подивившись, як інший ув'язнений передає через Юрчика щось жінці, натякнув К. — Правда, це складно, адже тут за все платити треба. А грошей не так вже й багато зараз.

Юрчик заходив і грізно тицяв пальцем у того, в кого час побачення добігав кінця. Конвульсивно чекаєш цього моменту. І от він настає. К. встиг нагадати про щоденник і почав одягатися. Ні, цей хлопець — то справжнісінька магія і маніпуляція. На вулиці на таких молодиків ніколи уваги не звертаєш, а тут навіть про роботу забуваєш. Не дарма кажуть, що від таких треба триматися якнайдалі. Адже вони за час сидіння такий «скілл» отримують, що потім можуть викладати курси з психології. Цікаво, чи побачимось ми ще?

— У вас передач нема?

— Є, щоденник.

— Який щоденник?

— Він мені повинен передати щоденник.

— Я мав на увазі, чи є у вас якісь харчі для передачі чи ще щось?

— А, це ні.

— А що за щоденник? Шкільний? — як завжди «вдало» пожартував Юрчик і через секунду передав коричневу книгу-блокнот.

У віконці видали телефон, навушники й паспорт. Ґрати відчинилися. Наступні знову не піддалися з першого разу, довелося вислуховувати обурення співробітників. Охопило дивне відчуття, ніби можеш залишитися тут надовго. Начебто більше не побачиш банально простих речей, наприклад світло сонця.

Але двері відчинилися. Від зимного повітря свідомість зненацька протверезіла. Коли поклала в рюкзак блокнот, здалося, що відтепер несуть з собою дуже цінну річ. Наче мільйон доларів. І це цінне можуть вкрасти, а ти не повинна допустити цього. Дивно відчувати шматок душі в маленькому коричневому блокноті.

СНІГ

Якщо не можеш не писати, значить, ти — або графоман, або глибоко самотній і нудно живеш. У нашому випадку писати хотілося. Але авторка наполегливо тікала в ліс підсвідомості, де запевняла себе, що рано виходити на світло. Хоч воно й пробивалося крізь густі дерева. «Я ж нічого не зібрала ще. Куди поспішати?»

І раптом бреде-бреде собі, під ноги вже втомилася дивитися, і бац! — падає на дупу. А внизу — струмочки течуть, спогади несуть — то окремі камінчики, то здоровенні брили. І спробуй не роздряпати собі все на світі. І так неушкоджених місць на тілі майже не залишилося. А якщо і є, то гоїлися довго й нудно; навіть зараз, укріті скоринкою, можуть час від часу «прокидатися» й дошкуляти.

Тим часом несе цього дурня бурхливий потік води, а він чинить опір, борсається. Певний час. Потім втомлюється, здається й розслабляється. Тепер пропливати буде не він, а все те, що навколо.

Різні стреси, їх призвідці, які вічно чогось хочуть, а за хвилину це «щось» вже стає непотрібним. Такі, знаєте, вкрай невизначені декорації, повз які все ще пропливає блукалець.

Ось тобі й хлопці несуться — одразу всі, що встигли побувати на юному відрізку твого життя. Самозакохані, нахабні, добрі, сором'язливі, невизначені, слизькі, люблячі й не дуже, з витонченими руками, красивими очима, у піджаках і штанях, у джинсах і з голим торсом, бандити та «маміні хлопчики», які народжують музику й працюють, скиглять і нагороджують поцілунками... Ті, хто мають звичку повертатися або бути поверненими з різних обставин. Які з'являються нізвідки й зникають у нікуди. Всі вони — фрагменти блискучої мозаїки особистості, яка складається протягом багатьох років і зрештою знаходить потрібний цілісний образ із тих уламків, що проносилися повз неї всі ці роки. Ця особистість не знає, коли настає старість. Думає, що їй до неї ще далеко плити. І те, що шлунково-кишкова система останнім часом вирішила зістрибнути з човна — не показник, мовляв. Ну, так, їжу любиш тепер інакше. Ну, дійсно, багатьох довелося кинути. Найбільше рюмсало шоколадне тістечко. З таким розривом ніяк не могло змиритися. А домашня ковбаса досі листи пахучі надсилає, сумує дуже.

Зате стається диво. Нинішня гострота зору нарешті дає змогу побачити реальний світ. Світ, що не прихований за плакучими кронами. Ось чому щасливі люди — сліпі. У них свій світ. Власні кольори й відтінки. Без сірих новобудов, без яскравих рекламних оголошень у метро, які ріжуть очі. Вони можуть вибирати олівці, як у розмальовці. Проте при стовідсотковій незрячості доводиться змиритися з тим, що олівці за тебе вибиратиме хтось бездарний. Хоча, з іншого боку, прикручена різкість дає змогу детально розглянути будь-яку емоцію на обличчі перехожого.

Ось один так само мчить униз по воді. А ось інший — настільки щасливий, що у відповідь автоматично посміхаєшся. А руки! Пальці! Сплетені чи спокійно лежать на сумці. Зустрічних можна розглядати вічно. Тільки погляди лякають. Інколи заглянеш в очі, а там — злидні, невпевненість, вмираюча надія, щеняча вірність. Загалом картинка буття.

Та одного разу набридає плисти за течією й за всім спостерігати.

Випадає сніг, вперше допомагаючи повірити в клішоване «З новим роком усе налагодиться». Так, місто виблискує вогнями, і вони вже не виглядають імпресіоністичними мазками п'яного художника. Тепер чітко видно, що ніч вражаючою магією перевтілює один із прісних районів Києва.

Сніг рипить під ногами, навіюючи картинки з минулого. Далекого-далекого. Того вечора, коли мені було шість років і сніг так само рипів під ногами. Тьмяно світили ліхтарі, заливаючи засніжені дороги теплими, помаранчевими смужками. Мама взяла мене за руку і повела на англійську, відірвавши від цікавого мультика. Пластмасовий міні-скелет апельсинового кольору, куплений у «Пресі» за копійки, тоді теж захотів скласти компанію. І на уроці став прикладом колірною рішечкою. Апельсиновий же — увагу одразу привертає. Як ліхтарі взимку. А на зворотному шляху в переході мама купила пластмасову ляльку. Така собі пробна версія Барбі. Українка з червоним намистом. Але увагу завоювали чоботи. Теж червоні, з гострими підборами. Здавалося, ними можна проткнути живіт. А ляльчині ноги можна гнути туди-сюди, забуваючи про все на світі. Так і життя в різні боки гне, бавлячись нашими долями.

Одного разу дамочка з лисиною посередині голови (якій автор гидує навіть у метро притримати двері, бо та мала нахабство запустити пазурі в щастя чужої сім'ї) розповідала таку історію. У дитинстві їй здавалося, що вона завжди залишатиметься такою, якою бачить себе в дзеркалі. Маленькою дівчинкою. Яким же було її здивування, коли вона виростила і стала обачливою профурою. Одразу зникла вся впевненість у тому, що час застигає і не дає нам змоги рухатися далі.

Хоча іноді, повертаючись тими ж засніженими дорогами, можна на хвилину зупинитися, задуматися і злякатися: «А раптом і життя моє спиниться на цьому ж місці, у цьому часовому відрізку?»

А сніг все одно падатиме...

Богдан Перетяка

Про себе:

Якби мене попросили порівняти моє життя з чимось, то я, мабуть, недовго думаючи, сказав би: «Моє життя схоже на річку». Знаю, ви очікували чогось більш оригінального, проте так і є. Я вірю в те, що наше життя — це не низка випадкових збігів або результат нашого вибору. Є вищі сили, і саме вони течією несуть нас уперед. Ніколи п'ятирічний Богдан не сказав би вам, що в майбутньому стане тим, ким є сьогодні. Зараз мені, як часом жартую, восьмий десяток, тобто 18. І я багато чого можу розповісти про себе.

Думаю, фізичні аспекти можна оминати. Я українець, але не чистокровний, моїми предками були роми, росіяни, литовці (щодо цього можна вести дискусію, але все ж) та коміянські мисливці. Мій улюблений колір — усі відтінки вечірнього неба; коли в мене настрій на зміни, то усі відтінки світанку. Улюблений фільм — «Хмарний атлас», письменник — Курт Воннегут, твір — «Колиска для кішки». Чищу зуби правою рукою, але двері відчиняю лівою. Люблю саджати дерева, і мені не подобається дивитися на спиляні стовбури. Мрію відкрити своє видавництво. Не знаю, що робитиму в майбутньому, мабуть, прикинуся деревом, яке ви вчора спиляли, і вирушу за течією.

Творче кредо:

Творче кредо? Зараз вигадую... Література і письмо — один із способів поставити між собою і вічністю знак «дорівнює».

БЕЗКІНЕЧНІСТЬ ТА АПЕЛЬСИН

Що таке безкінечність? Це щось нескінченне чи щось незавершене, незакінчене. У такому разі я можу стати безкінечністю. Тоді чому я досі нею не став? Може, я вже нескінченний, просто не розумію цього? Поки що я апельсин. Мій улюблений колір — відтінок вечірнього неба, всі апельсини його люблять. Не можу сказати, чи нескінченний я, але про те, що я апельсин, заявляю з цілковитою упевненістю.

Це сталося несподівано. Я просто біг вулицею, яка йде паралельно моїй. Холодний вітер студив мої легені, тіло наполягало на терміновій зупинці, але свідомість настирливо змушувала мене бігти. І раптом у якийсь момент до мене прийшло прозріння — наскільки ж я апельсин у масштабах вічності.

Це було давно. Там було темно і нічого не зрозуміло. Я був у такій зеленій твердій шкірці. Мої вуха слухали звуки і чули тишу, дивилися на світло і бачили темряву, мій мозок сприймав інформацію, та нічого не розумів. Чи було мені страшно? А чи боїться апельсин свого існування? Звісно ж, ні. Це було під теплим сонцем. Ви, люди, зазвичай називаєте його «мама».

Тоді я був вічним. Усе, що закінчувалося, ставало початком, який рано чи пізно мав дійти фінішу. Маленькому апельсину було невтямки, що вічність єдина має дар залишатися безкінечною.

Зараз моя шкіра стала помаранчевою, і я почав дивитися далеко за її межі. Та скільки б я не напружував свої сенсорні можливості, далі свого дерева мій досвід не заходив. Я вишу тут уже вісімнадцять років. Єдине, що мені ще до снаги, — це спостерігати, як інші апельсини марно намагаються зняти свою шкірку, чим тільки поглиблюють власну короткозорість. Ще я можу впасти на землю, та це було б занадто нудно. Я, значить, лежатиму, а повз мене проходитиме вічність. Ні, я краще повишу. Адже це мій власний, хоч і примусовий, вибір. Я сам обрав це життя, поставивши галочку в бюлетені з одним варіантом вибору.

Ви всі хочете залишитися у вічності, зробити щось таке, щоб безкінечність, яка постійно йде вперед, на мить зупинилася і повернулася у ваш бік. Ви стоятимете навпроти й дивитиметеся їй у вічі. Але не встигнете промовити й слова, як виявиться, що ви — всього лише пам'ятник на площі Свободи, лише сорок один рядок друкованого тексту на сторінках підручника з історії, лише дві хвилини мозкових реакцій у голові студента і півтори хвилини розмов між іншим у метро. Не витримавши тиші, вічність піде через апельсиновий сад — шукати нове вираження самої себе.

Ти відірвешся від Землі й зробиш щось таке, що навіть через тисячу років люди говоритимуть про тебе. Я говоритиму про тебе. Обіцяю, що після того як вранці помолюсь і пропущу безкінечність у метро, я назву твоє ім'я. Я прошепочу його так, що ти почувеш з іншого кутка Всесвіту. І Ейнштейн, сидючи поруч з тобою, скаже: «Нащо так голосно?» Я буду тим мільйон першим, з чийх вуст бездумно злетіло твоє ім'я. Мільярд другим, для кого твоє життя ввійшло у безкінечність холодними постами у соціальних мережах. Та я не зможу любити тебе так, як те сонце, що зігрівало твою помаранчеву шкірку, я не буду підтримувати тебе так, як це робили ті, хто бачив твою посмішку. Байдужою вічністю я віддалятимусь від тебе, не маючи змоги почути навіть простого «Зачекай».

Я рано чи пізно мину, і ти дуже цьому здивуєшся, адже як міг такий міцний хвостик обірватися, а та яскраво-помаранчева шкірка — стати такою вицвілою й сухою? (Сподіваюся, мене не з'їдять діти на Новий рік.)

Чогось бракує. А справді, як це я в потоці думок міг забути про вічність? На жаль, у мене не буде шансу промовити це їй в обличчя, адже я вже за якихось кілька десятиліть зникну з лиця землі. Тож прошу тебе, мій читачу, прочитати це за мене безкінечності:

«Дорога безкінечносте, ти завжди проводила мене до метро й верталася назад на роботу. І в нас чомусь не було нагоди поговорити. Загалом це через твою гординю: ти не хотіла говорити з такою недовготривалою істотою, як я. Але тепер ми у рівних умовах. Хоч я й залишився тишею, проте знову здобув голос. Гадаєш, ти така всесильна, якщо не боїшся часу? Мушу тебе розчарувати — ти жила ілюзією. Я теж вічний: я житиму в спогадах своїх друзів, в очах моєї мами залишатимусь завжди зеленим, на фото буду щоразу посміхатися, моя душа стане вільною. Та зараз це не так важливо, коли я знаю, що після мене буде той, хто говоритиме моїм голосом і дивитиметься на світ моїм поглядом. Я буду вічний у життях інших, хай тільки простим відголоском, та все ж це дещо більше, ніж для них значить ти. І якщо я вже отримав голос і, дивлячись тобі в очі, можу говорити, то на думку спадає лише одне: «Не зупиняйся. Йди далі».

Апельсин

Діана Підбуртна

Про себе:

Студентка II курсу української філології. Народилася на малій батьківщині одного з найбільш загадкових українських письменників — Гоголя, чим дуже пишаюся. Його твори потрапили мені до рук доволі рано, пробудивши інтерес до фольклору й містики. Чита-

ти обожаю з раннього дитинства. Іноді фінали книг не задовольняли, і тоді я почала вигадувати альтернативні історії, що згодом вилилося в ще одне хобі й зумовило вибір спеціалізації. Джерел натхнення багато. Основні — музика (причому кожного разу різна, під настрій), природа (як і більшість дівчат, дуже люблю квіти) і люди (ось де невичерпне джерело образів і характерів).

Творче кредо:

Люби те, що робиш, і роби те, що любиш.

ІСТОРІЯ ПРО БАБУЇНА, ЯКИЙ МАВ СЕРЦЕ

Цей тропічний ліс був такий, як і тисячі інших на світі. Тут жило багато різних тварин, росли дерева, квіти, пурхали різнокольорові птахи, літали комахи — словом, усе, як має бути. Ні, це місце не було ідилічним, адже, як відомо, скрізь виживає сильніший. Проте лісові мешканці не знали, що таке ота безглузда, надмірна жорстокість.

І от одного дня невідомо звідки з'явилася зграя Диких Бабуїнів. І життя в лісі перетворилось на пекло. Щоранку вони каламутили воду в річці, лазили по деревах у пошуках пташиних гнізд, ламали гілки заради розваги й своїм ревом полохали всіх мешканців джунглів.

Бабуїни були дуже жорстокими і впертими. Інакше вони не могли. Найбільшим серед них був Вожак. Він мав найдовші ікла, міг найголосніше кричати і носив на голові «ірокез», розфарбований яскравою фарбою. Той, хто не хотів робити те, що Вожак, був приречений на вигнання. І помирав. Адже жити бабуїни могли тільки в зграї. Усього за декілька днів мавпи на чолі зі своїм ватажком зруйнували усталений порядок. Навіть Ягуар, одвічний господар цього лісу, який міг би з ними впоратися, притискав вуха й тікав щойно помічав яскравий «ірокез» Вожака. Їх було багато. І саме в цьому крилася сила Бабуїнів. А ще мали вони одну відмінність, що різнила їх з мешканцями лісу: ні у Вожака, ні в інших самців, ні у самок, ні в жодного з дитинчат не було серця. Мавпи ніколи не посміхалися і нічого не відчували.

Найулюбленішою розвагою Бабуїнів було гойдання на ліанах — рослинах дивовижної краси. Уявіть, суцвіття запашних різнобарвних квітів довгими китицями спадають аж до самої землі, беручи початок десь аж у небесах, а міцні стебла гірляндами з'єднують два краї маленької галявини. Зграя приходила сюди кожного дня й у своїх іграх нищила красу ліан, залишаючи після себе зламані рослини та купи зів'ялих квітів на землі. Та, щоранку повертаючись на галявину, Дикі Бабуїни не переставали дивуватися — вона знову сяяла красою. У чому ж був секрет?

А відповідь була проста... Один зі звірів усе ж вирізнявся з-поміж інших. Це був зовні непримітний Бабуїн: він мав тьмяну шерсть, невеликі ікла та й голосно кричати не вмів і «ірокез» на голові мав коротенький. Узагалі ця мавпа була худорлявою і непоказною. Проте у звіра був секрет. Він одночасно соромився його і пишався ним. Бабуїн беріг цей секрет як зіницю ока, хоча від самого усвідомлення існування таємниці в нього підкошувалися коліна й пересихало в горлі. У нього було Серце.

Він ніколи не розумів, навіщо зграя нищить і руйнує все навколо себе. А головне — чому йому це не подобається. Цей звір завжди відчував легенький стукіт у себе в грудях. І саме там чомусь боліло, коли він бачив, як Вожак нищить пташині гнізда чи оберемками зриває пахучі квіти, кидаючи їх на землю й топчучи ногами. Одного разу, коли вся зграя спала, притулившись одне до одного, щоб було тепліше, Бабуїн прокинувся. Йому наснився поганий сон, і щось усередині калатало, вириваючись із грудей, як упіймана пташка. Щоб заспокоїтися, Бабуїн щільніше притиснувся до інших мавп. Йому просто хотілось почути тихе й розмірене биття, як бувало у хвилини спокою. Але на нього чекала тільки холодна, порожня тиша.

З того часу Бабуїн вирішив бути, як усі. Він заховав своє Серце в дуплі старого дерева й вирішив більше ніколи за ним не повертатися. Але минув день, потім ще один... Все було ніби як завжди, однак чогось бракувало. Світ навколо неначе втратив кольори. Тоді звір крадькома серед ночі, щоб ніхто не бачив, прокрався до своєї схованки. І коли Серце звично затріпотіло на своєму місці, життя для Бабуїна знову стало радісним.

Щоночі Бабуїн ходив до дерева, щоб з'єднатися зі своїм серцем. І щоночі він робив дивні речі: пригорщами носив воду з річки й поливав понівечені його зграєю ліани. Квіти росли й оживали просто на очах. І на морді Бабуїна з'являвся не звірячий оскал, а ніжна посмішка. А потім, як тільки неба торкалися помаранчеві промені несміливого вранішнього сонця, мавпа стрімголов мчала до старого дерева, щоб розлучитися зі своїм Серцем на цілий день. Та посмішка не сходила з вуст Бабуїна. І хоч сьогодні зграя, як завжди, прийде нівечити галявину, проте на ранок та знову стане гарною. Тож нехай дурні мавпи думають, що це диво...

Катерина Серветник

Про себе:

Випускниця магістратури Київського університету імені Бориса Грінченка 2019 року спеціальності «Літературна творчість». Люблю все цікаве і неординарне. По можливості намагаюся відкривати для себе щось новеньке. Захоплююся малюванням, фотографією і, звичайно, літературою. Вважаю, що все в нашому житті стається не випадково. Тож найголовніше не звертати уваги на негатив і завжди приймати тільки позитив.

Творче кредо:

Життєвого кредо, як такого, не маю, але вислів «Роби улюблену справу і отримуй від цього максимум задоволення» незмінно супроводжує мене в житті.

РІК 3033

- Мамо, а що це таке?
- Що? Даніелю, ти де це знайшов?
- Бабуся дала й наказала тобі віднести!
- Мені?
- Та-а-к. О, а ще, ледь не забув, вона написала тобі записку!
- А де вона?
- Не знаю, десь там усередині, — сказав Даніель і простягнув Лізі невеличкий пакунок.

Жінка обережно взяла пакунок з рук сина й сказала малому, що він може йти гуляти. Даніель радісно вибіг до мультимедійної кімнати, і за хвилину будинок наповнили звуки диких джунглів. Ліза, не випускаючи з рук згорток, попрямувала до кухні, відчуваючи тепло, яке йшло від подарунку бабуні, її мами.

— Ох, мамо, — сказала Ліза заледве не з плачем. Вона поставила пакунок на білосніжний мармуровий стіл, увімкнула чайник і дістала з полиці порцеляновий посуд. Коли вони востаннє ним користувалися? На Різдво? Торік? Три роки тому?

Ліза торкнулася згортка й одразу ж відсмикнула руку — її наче струмом ударило. Вона боялася його розгорнути чи, може, не хотіла. Але цікавість все ж перемогла. Жінка швидкими рухами розірвала обгортку й притиснула свій скарб до грудей.

Серце почало вибивати барабанный дріб, як на параді, легені, наче повітряна куля, вбирали в себе все більше й більше повітря, здавалося, ось-ось — і все, не буде, чим дихати; темно-бурштинові очі наповнилися слізьми, а руки обхопили подарунок намертво. Коли вона востаннє тримала її в руках? Коли вона востаннє вдихала її запах? Коли вона востаннє...

Відкрила. Ніжно і боязко торкнулася до сторінок. Провела пальцем по виділених рядках. Перегорнула сторінку, ще і ще... Конверт! «То, напевно, матусин привіт!» — хмикнула собі під носа жінка. Вона взяла ніж для паперу, обережно розрізала конверт і дістала листа, пахощі

якого так нагадували Лізі маму: «Хм... Сто відсотків, набризкала парфумами. "Dior Jadore" — і ніяк інакше! Мама...» Ліза піднесла папір до обличчя і жадібно вдихнула аромат.

— Даніелю! Ти де?

— Що, мамо?

— Ходи сюди, почитаю тобі книжку! — махнула рукою Ліза, підкликаючи до себе сина.

— Добре, — сказав Даніель — Зараз візьму.

— Ні! Ось цю ми сьогодні будемо читати! — сказала Ліза, постукуючи наманікюрем пальчиком по твердій палітурці «Поліанни» Елен Портер.

— Цю? А це хіба книжка? — здивовано запитав Дені.

— О, синку, ще й яка книжка! — посміхнулася Ліза й скуйовдила кучеряву синову чуприну.

На великому білосніжному столі лежала голографічна книга, поруч з нею розгорнутий лист: «Не намагайся позбутися книжок, інакше одного разу ти не згадаєш, хто ти!»

За вікном беззвучно гуділи електромобілі. Прибудинкова система вже налаштовувала шумоізоляційний режим; кухня робила заготовки до сніданку і, схоже, випікала кекси для Дені. А в кімнаті біля електрокаміна на пухнастому синтетичному килимі лежали мати з сином і читали книжку. У повітрі нічим не пахло, ніяких тобі ароматів кориці й випічки, запаху пожовклого листя й осінньої свіжості. Навкруги був тільки «аромат» мармуру, стерильності та... ледь вловимий запах книжки!

СУСІДСЬКІ ЯБЛУКА

— Коли стемніє — виступаємо! — сказав рудоволосий Федько, поміж друзями знаний як Лис, чи то за його волосся, чи то за хитру вдачу — байдуже, все одно прізвисько йому пасувало.

— А може, не треба? — сказав Тарас, у якого вже зараз тремтіли коліна.

— Треба, — сказав Васька. — Треба! Чи тобі ще не надоїли оті зеленухи? Та на них уже дивитися гидко!

— А там цілий садок стиглих, жовтобоких... ох... — заледве не зомлівши, промовив Павлик, при цьому закотивши догори очі й привідкривши рота, наче для укусу. — Папірки...

— Та годі тобі, Пашко!

— Все! — сказав ватажок Федько. — План чіткий і зрозумілий. Але головне — це виконання! Якщо все піде за планом, то вже ввечері ми будемо мати цілий ящик яблук. Кожному вистачить. Отож слухайте уважно!

Після слів Лиса всі хутко схилилися над дубовим пнем, який слугував їм за стола, і вдивлялися в намальовану Павликом карту. Карта була ще та. Намальована вправною рукою гімназиста й учня художньої школи, вона була справжнім витвором мистецтва: чітко розкреслені вулиці, кожен будинок — наче маленька копія справжнього, правильно накладені тіні, відповідно до часу X. Карта хлопцям дуже сподобалася. Вони спочатку почали фотографувати її на телефони, а потім уже згадали про справжнє призначення мапи.

— Так, — сказав Васька, — я принесу ліхтарики. Тому не тягніть свої мобілки, а то раптом хтось вам зателефонує.

— І що? — обурився Тарас.

— Що-що? — гарикнув Васька. — Спалимось!

— А якщо... — почав було Тарас.

— Ніяких якщо, але, а може!!! Діємо чітко за планом! — сказав Федько, і всі притихли.

Розподіливши, хто що має взяти, хлопці порозходилися по домівках, оскільки їм, як сказав Васька, треба було забезпечити собі алібі. За планом вони мали трішки повечеряти, зовсім трішки, адже їх чекають яблука. Потім сказати бабусям, що їм щось не хочеться їсти,

може, голову вдень напекло. І врешті-решт піти спати раніше. При цьому сказати своїм, щоб не турбували, дуже їм спати хочеться. Зібратися домовились рівно о пів на дев'яту на повороті біля діда Митька, той завжди рано лягає спати, тому ймовірність, що він їх помітить, майже нульова.

— Петрович виїжджає з садка о восьмій годині, тому нам уже можна йти, — мовив Лис, і всі потихеньку рушили.

Дорогою до садка вони йшли мовчки. Кожен з них згадував, як утікав з дому, точніше, не втікав, а «виходив на діло». Тарас вилазив через вікно й заледве не зачепив бабусин фікус на підвіконні. Васька згадав, як загавкав сусідський пес, коли хлопець ішов через чужий город. Павлик думав про те, чи не почули його баба та дід, коли він виходив через парадні двері на вулицю. А Федько мріяв про яблука: «Ох, і які то будуть яблука!»

Про ці славетні папірки йому розповіла бабуся. Колись, ще за її молодості, хлопці так і бігали в той садок за яблуками й приносили їх дівчатам. Ну, про дівчат наша «банда» й думати поки не хоче, а от яблука... Яблука — то діло.

Діставшись садка, хлопці роззирнулися навкруги. І справді, навколо височів масивний паркан. Друзяки були до цього готові. Підійшовши до хвіртки, Федько підсадив Ваську, і той швидко, наче кіт, перестрибнув її. Буквально через секунду замок клацнув, і Васька-кіт запустив компанію до садка. Хлопці спочатку несміливо ступили за межу, але, побачивши всю ту красу, впевнено рушили до яблунь. Кров стукала в голові, долоні спітніли, тому хлопці весь час витирали їх об чисті шорти — не вдягати ж на таке діло брудні.

Всі члени «банди», відійшовши від хвіртки буквально на десять кроків, стали немов укопані й крізь ясну сільську ніч споглядали сад. Перед хлопцями вимальовувалися рівно висаджені ряди дерев, підгорти від трактора й витоптані стежки-доріжки. Яблуні були високі й розлогі, гілки згиналися донизу під вагою плодів, а на землі лежали нетерплячі, перестиглі а то й гнілі, яблука. Над кронами дерев сяяло зорями небо, а посередині завис місяць-молодик із гострими ріжками. Садок розкинувся на декілька гектарів — обійти його пішки можна, але старожили кажуть, що робити цього не варто, тим паче вночі. То тут зупинишся яблуко згризти, то там станеш на сливи подивитися чи черешню клюнути, а далі й ставок посередині невеликий є, чом би й не скупатися! Так Семенчуки гарно облаштували свої угіддя: яблука, груші, сливки, вишні, черешні, абрикоси, шовковиця! А кілька років тому Семен Петрович ще й понасаджував усяких персиків-шмерсиків. І до того вони в нього добрі, що сам сільський голова кожного разу випрошує в Петровича декілька «на пробу». Але то на перший погляд так усе гарно — діди в селі розказували, що садок Семенчуків — то справжній лабіринт Мінотавра! Тільки замість чудовиська з бичачою головою тут цілими днями й ночами гуляють кавказькі вівчарки — ще одне захоплення Петровича. Вони, звичайно, не схожі на чудовиськ, більше на м'які іграшки, але куснути за дупцю крадія точно зможуть, тому хлопці й не хотіли далеко заходити. Правда й те, що всі, хто потрапляли в сад, щасливо виходили з нього й ніхто не блукав, проте сільські мудрагелі вважають за потрібне ділитися своїми думками з усіма охочими.

Коли хвиля захоплення та здивування минула і хлопці трішки очуняли від такої раптової краси, першим заговорив Федько.

— Так, тут багато різних яблук. — І він показав на стрункі ряди дерев, кожне з яких мало табличку. — Треба розділитися і прочитати все, щоб точно знайти найкращі в цьому селі папірки!

— Так! — завзято підтримав його Васька. — Треба дивитися ну ду-у-уже уважно.

— Ох... — похнюпився Тарас, який ще з самого початку був не в захваті від цієї ідеї.

— Все, — проголосив Федько. — Поїхали.

Хлопці розпочали пошуки. Федько рушив прямо, Васька з Павликом — ліворуч, а Тарас пішов вивчати таблички праворуч. «Вільямс Прайд», «Макінтош», «Чемпіон», «Білий Налив»,

«Ред Чіф», «Санрайз», «Самаред», «Джулія», «Айдаред», «Муцу», «Фуджі»... І це ще тільки перша яблунева лінія, а їх майже вісім, якщо вірити розповідям дідів.

— М-да... — протягнув Тарас. — Ми тут тижнями будемо шукати ті папірки. Хлопці! — крикнув Тарас у тишу й одразу прикрив долонею рота, ніби це допомогло б повернути назад той крик.

— Тс-с-с. Чого розкричався?! — взявся нізвідки Васька.

— Точно Кіт! — прошепотів здивовано Тарас.

— Ти що, хочеш щоб песики Петровича почули, що ти тут у садку рискаєш? — гигикнув Васька-Кіт і тикнув пальцем кудись ліворуч. — Ми вже знайшли папірки, я за тобою прийшов.

І хлопці швиденько і якомога тихіше пішли до місця знахідки. А там, уже біля величєнької купи назбираних яблук, сиділи Федько з Павликом і хрумкотіли соковитими плодами. Від цього видовища Тарас і Васька аж губи облизали, так їм закортіло теж похрумтїти.

— Щось вони якісь дивні, — скривився Федько, відкинувши одне яблуко на землю, і взяв інше. — Тю ти. Таке саме кислюче. Фу.

Хлопчина від розчарування закинув надгрижене яблуко чимдалі й сїв по-турецьки на теплу землю. Весь його вигляд показував, наскільки він засмучений і розчарований. Ще от-от і, здавалося, у Федька скотиться по щоці скупа чоловіча сльоза.

Але хлопці, на відміну від Федька, уминали яблука за обидві щоки, хоч і їм вони були занадто кислими, але ж сусідське завжди смачніше.

Прокинувшись раніше звичайного, Федько вийшов на вулицю, підійшов до альтанки, де на столі вже стояв накритий марлею гладущик з вранішнім молоком, тарїлка з доброю горою налисників і три баночки: з медом, сметаною і полуничним варенням. Хлопчина, забувши про вчорашні папіркові негаразди, вже заліз на лавку і приготувався наминати налисники, як почув, що бабуся його гукнула.

— Федю, я тут яєць з молоком насмажила, як ти любиш. Не їж поки солодке на голодний шлунок.

І бабуся поставила на стіл цілу миску яєчні з молоком. То була не просто яєчня, омлет, чи, як зараз модно говорити, скрембл. У Марії Черниченко (ї не тільки в неї, а й у всьому селі) був власний рецепт такого сніданку.

Спочатку вбиваємо шість яєць до глибокої миски, додаємо сіль і перець, далі збиваємо це все вилкою, але не до однорїдної консистенції. Потім додаємо в яєчну суміш літр (або менше) молока й розмішуємо. Одночасно ставимо чару на сильний вогонь і наливаємо трїшки соняшникової олії, хоча в селі майже всі кидають смалець замість олії. Потім, коли сковорїдка добряче розігрїлася, виливаємо туди суміш, чекаємо, поки вона трїшки схопиться, і перемішуємо ложкою чи лопаткою. Яєчня виходить повітряна й ніжна, а головна фішка страви — то солонувато-молочна рїдина — так званий яєчний супчик.

Бабуня поставила тарїлку ближче до онука, а сама сіла навпроти.

Набравшись хоробрості й ще більше надувши й без того пухкі від природи губи, Федько запитав бабуню:

— Бабко, а як ви їли оті папірки? Вони ж такі кислючі, що аж щелепи зводить.

Сказавши це, Лис на додачу ще й скорчив гримасу і трусонув усім тілом так, наче всі холодні вітри Північного полюсу пронизали його наскрізь.

— О! — здивувалася баба Марія. — А ви що, ходили в садок!? Коли це ви, нишпорки, встигли?

— Бабко! Ну чому зразу «нишпорки»! — обурився онучок. — Не важливо, чи ходили ми, чи ні, і зовсім не важливо коли. От взагалі! Скажи мені тільки, ті яблука справді були солодкими? Чи ти оце знову мені розповіла якусь байку?

Баба Марія на хвилинку задумалася, потім скинула хустину, сіла на припічок і в цілковитій сільській вранішній тиші заговорила чи то до онука, чи то сама до себе:

— Не знаю... Коли твій дід ще парубком приносив мені цілий оберемок цих папірок, вони були такі солодючі, що, здавалося, нічого солодшого у своєму житті я не їла. Яблука були такі жовтобок і хрумкі, а всередині наче... Я навіть не знаю, з чим це можна порівняти. — І Марія задумливо подивилася на свій квітник, підперши голову рукою. — О, згадала! Вони були ще й такі гарячі, бо він ці папірки завжди приносив надвечір, і вони ще навіть не встигали охолонути від пекучого сонця. Ох, хороші були часи... До речі, Федько, а ви точно папірки там їли?

— Так... — трішки з осторогою протягнув онук. — А що?

— Дивно, — сказала бабуся, знизивши плечима. — А я чула, що Семенчуки ще три роки тому всі папірки під персики вирізали. Але то таке діло. Їж, поки ще гаряче!

Федько сидів на лавці в альтанці з відкритим ротом, з ложки капав яєчний супчик, Циган гавкав на сусідських курей, хмари сповільнили свій рух, а в садку Семенчуків під табличкою «Скіфське золото (зимове)»* лежали в купі зірвані й надгризені зелені яблука...

ЩАСТЯ ЗАДАРМА

Сьогодні я надибала собаку. І знаєте що!? Я щаслива! Так, саме щаслива. Не радісна, не весела — щаслива! Ніколи не могла похвалитися любов'ю до тварин, особливо собак. Так, у шостому класі в мене був кіт. Але ж те нещастя, від якого я підчепила лишай, пробуло в нас лише два дні, а потім безсоромно втекло до нашої сусідки баби Марини. Після того в мене з тваринами якось не склалось...

Але сьогодні... Сьогодні мені дуже закортіло мати собаку. Знаєте, як ото буває: так закортить чогось, що аж свербить? Знаєте? Ну так от, у мене був саме той *кортіло-свербіжний* стан.

Недовго думаючи, я поїхала на пташиний ринок. Чесно, навіть не знала, чи хтось там буде. Неділя все ж таки. Але, на моє здивування, людей там було море. Хто ви всі, люди? Такі ж імпульсивні дурні, як я?

Рішуче шльопаючи в'єтнамками по розпеченому асфальту, я очима вишукую «собачі ряди» (*такі взагалі є?*). Після десяти хвилин бродіння вузькими рядами, протискуючись між зграями пташок у клітках та людьми, супроводжувана какофонією різного щебетання, я виходжу на початок ринку.

— І чого мене тільки понесло сюди? — уже не в змозі приховати розчарування буркнула я собі під носа. І, очевидно, голосно-таки «буркнула».

— А що, дівчино? Не подобається тут? — почулося десь позаду.

Я вже хотіла вилити все обурення на цікавого бідолаху, але не змогла. Озирнувшись на голос, я побачила мужчину середніх років у чорній карпатській камізельці, синій картатій сорочці та з брилем на голові. «Колоритненько», — подумала я. Але не його вигляд змусив мене зупинити гнівну тираду. Біля дерев'яного стільчика, на якому сидів чоловік, стояв старий великодній кошик, устелений фіолетовою теплою хусткою (така ще в моєї бабці є), а в ньому вовтузилося цуценя.

— А ви довго тут стоїте? — запитала я, адже, приїхавши майже в розпал торгів, я його не помітила.

*«Скіфське золото» — зимовий сорт яблук, має виражений кисло-солодкий смак і досягає наприкінці вересня — на початку жовтня.

— Та ні, — сказав він, поглянувши на годинник. — І, певно, довше стояти не буду.

— Чому ж так? — наблизившись до корзини майже впритул, запитала я.

— Так сьогодні ж самі пташки на продаж виставлені. Неділя — пташиний день! Хіба не знали? — посміхнувся він і тикнув пальцем у велику вивіску. (ОТ СЛІПОНДРА!!! ЯК ОТО МОЖНА НЕ ПОМІТИТИ!!!)

— А ви чого ж тоді приїхали? — мені було цікаво, чого це він, знаючи розклад, приплетав сюди в неділю о восьмій ранку. Дивний, чи що?

— Взагалі-то, я не збирався їхати!

— Он як!?

— Так, не збирався! Але мене дружина виперла. Каже: «На от цуценя і відвези його на ринок». А я їй: «Ти що, з дуба впала?». А вона мені: «Сам ти з дуба! Відвези, кажу тобі, так треба». Що треба? Кому треба? Але як моя Наталка що задумає, то хоч прутами жени, не відступиться.

Поки цей чоловік розповідав про свою дружину, уся моя увага була зосереджена на кудлатому вмісті кошика. І хоч моя голова кивала, «погоджуючись» із міркуваннями продавця про жінок, а передусім про його Наталку, подумки я вже перебирала собачі клички, а серце тануло від пронизливого океанського погляду зелених собачих очей.

— Песик! — прошепотіла я. — Ти мій!

— Що ти там говориш, дівчино? — перервавши свою промову, запитав чоловік.

— Я купую у вас цуценя! Скільки? — діловито запитала я, дістаючи гаманець.

— Ніскільки!

— Га? — лише й змогла вимовити я.

— Що «га»? Наталка сказала віддати собаченя третьому, хто запитає про нього.

— Третьому?

— Ой, не дивуйтеся! Це ж моя Наталка! — сказав він так, наче я цю загадкову Наталку все життя знаю.

— Е-м... Тобто я можу забрати його безкоштовно?

— Ти прямо на льоту все схоплюєш! — хмикнув чоловік і, діставши з кошика цуценя, дав його мені. — Ну все, забирай свого «барбоса» і йди додому, а то я вже тут засидівся.

Опісля вручення «барбоса» (моя бабця теж так усіх собак називала) я, вдячно посміхнувшись і кивнувши головою на прощання, якнайшвидше попрямувала до метро. Хто його зна, може, передумає!

Не те щоб у мене грошей не було. Просто, знаєте, бувають такі моменти, коли те, що ви отримуєте задарма, стає для вас важливішим, ніж те, що ви придбали...

Так от, я не знайшла, не отримала в дарунок, не придбала, а саме *надибала* це кудлате чудо! І знаєте що!? Вже сівши у вагон метро, я тільки тоді помітила, що цуценя було руде!!! І не просто руде, як звичайні «Рижики», а з білими панчішками на передніх лапках, шоколадними — на задніх, з білим кінчиком хвоста і лівого вухка та бронзового відтінку вусиками на кшталт Еркюля Пуаро. Весь ансамбль довершували зелені очі. Ну і як таке може бути? Ви хоч раз у житті таке бачили? Я — ні! Ну, принаймні до сьогодні.

Але, незважаючи на неймовірний заряд позитиву, в мене виникла проблема:

— Як тебе назвати, песику? — ледве не кричала я на бідолашного пухнастика.

Хто мене знає, той скаже, які в мене стосунки з фантазією. Правильно! НІЯКІ! Я б навіть сказала, що ми вороги. Не те щоб запеклі, але все ж одне одного недолюблюємо.

Так що в мене лише надія на вас, мої любі читачі! Допоможіть людині, яка може лише зіпсувати життя своєму цуцику, давши йому кличку на зразок Рижик, Джек, Малюк. (Повірте, тільки такі банальності й кружляють у моїй голові.)

Тож не залишайте мене на самоті з роздумами про собачі клички. Довгі роздуми до добра не доводять!

Усі свої варіанти надсилайте на мою поштову скриньку:

servetnyk.katya@gmail.com

Будьте певні, я все прочитаю! А потім ми разом із цуциком виберемо ім'я, і ви обов'язково дізнаєтеся, як зватимуть мого «барбоса»...

ЯКЩО ВВІЧЛИВА — НЕ ЗНАЧИТЬ ЩАСЛИВА

Прекрасна погода сьогодні: дощу нема, сонце світить, теплінь... Ах, як це чудово! Сьогодні в Марчуків знову дитина цілу ніч плакала. Хай їм грець тим Марчукам! Завжди від них повно шуму. То вони ремонт роблять, то в них собака, то ще щось, а зараз дитину собі завели. Хм, теж мені батьки! Краще вже б ще одного собаку завели.

— Доброго ранку, Тетяно Павлівно!

— Доброго ранку, сонечко!

Пф... Теж мені, привітна така, бачила вчора, як ти ввечері додому поверталася. Фу! Як напахтилася! Треба запитати, що то за парфуми, може, таргани від них поздихають. Тю ти, чого це «може» — точно поздихають. І я разом з ними. (Кхе-ккхее). Фу, яка гидотна!

— Здрастуйте!

— Здрастуй, здрастуй, Софіє! Як ся маєш? — Можеш не відповідати, мені до твоїх справ діла ніякого нема.

— Дякую, Павлівно, все добре! А ви як? Як здоров'ячко? — Хах! Як моє здоров'ячко?! Пф... не твоє собаче діло, дівко! Все свого носа скрізь суне.

— Добре, добре, Софійко, дякую! — Кхм... ну що? Подобається тобі моя посмішка, так?! Скажи спасибі, що я не говорю того, що думаю. Либиться до мене, як дурна. Іди вже собі.

Хм... Уже восьма, а Степанчука не видно щось! Може, захворів? Ну й хай хворіє собі це падло. Хоч би раз запитав, як там моє здоров'я, чи, може, мені щось треба! Ага, так і не скаже нічого, а тільки мовчки пройде і кивне головою, як той цирковий ведмідь, що його тільки й навчили головою кивати. Тю ти! Слів нема, щоб описати, як я його терпіти не можу.

— Доброго ранку, бабо Таню!

— Доброго, Ромчику, доброго! — Теж мені «БАБА»! Ти на себе подивись: тридцять років, а пузо виперлось наперед, лисиною можна в ніч вулицю освітлювати, а тим шматтям, що на ньому, навіть підлогу гидко мити. «БА-БА». Ото придумують таке слово, що життя від нього нема. «БА-БА»! Бабою зветься та, в кого онуки є! А мене БАБОЮ не треба називати.

— Павлівно, ходімо до магазину! — Га! Хто це? Тю ти! Ганка. Навіть не побачила, як вийшла з під'їзду.

— Та ні, Ганко! Не можу, ноги дуже болять!

— У кого? У тебе!?. Цілий день собі юпчину просиджувати ноги болять? — Ох! Хто б тобі рота заткнув. Я б тобі сказала пару «лагідних» слів, та не можу. Добра я душа...

— Так ото й сиджу, бо ноги болять! А ти йди, ти ж молодша! — Так, молодша, а виглядаєш, як на десять років старша. Поначіплює на себе всякий мотлох, навіть я в молодості краще носила! Де вона його вибирує? У бездомних перекупує чи що? Хех! Пожартувала. Жаль, що ти, Ганко, того жарту не почула. Добре, що не почула.

— Та пішли, Павлівно! — Боже, де та Побережна взялася?! Завжди підкрадеться, як той щуряка. От ніколи її не очікуєш, а вона бац — і тут уже. От лиха година напала!

— Ні, Стасю, не піду! Щось зовсім погано! Ніц не можу довго ходити! — Ну що, маєш? Бач, яка в мене причина, не то, що ти — «молодушка»!

— Та ну тебе! Ще на небі не планували, а ти вже в домовину! Ну й сиди собі тут і розвівай свій попіл на вітер! Пішли, Ганко, подалі від цього раритету!

Слава Богу, що пішла вже, стара шкапа! А то причепилася, як сльота до плота, пішли та пішли в магазин. Пф! Чого я там не бачила у твоїх магазинах! Ціни такі високі, як Говерла, і такі самі дурні, як ти, Стасько! Але що тобі! У тебе ж є діти! Вони все тобі допомагають: ліки, одяг, смаколики передають, ремонт у квартирі зробили, на відпочинок возять. Що їй! У неї є діти...

— Доброго ранку, бабуню! — «Бабуню»? Що? Га? Хто це там дзявкнув?

— Ярема, чого ти до бабці причепився? Доброго ранку! Вона сидить собі й відпочиває, а ти чіпляєшся! Вибачте, пані, він ще маленький, до всіх чіпляється! — *Не те слово! Малий просто комарик якийсь, такий прудкий.*

— Та нічого, ви мені не заважаєте! — *Трохи, правда, метляєте перед очима.*

— Ми просто недавно сюди перебралися. — *Ах, он воно що! Втираєтесь в довіру. Знаю, знаю я вас, таких «новеньких», щоб про них нічого не подумали, то вони до всіх так привітно говорять, лестяться. Тьфу — підлизо!*

— Але якщо ви тут сидите кожного ранку, то ми будемо часто бачитися. Ми теж з Яремкою вранці виходимо до садка погуляти. Мене, до речі, Юля звати! — *І що? Мені від цього що?*

— Тетяна Павлівна. — *На, простягну тобі руку! Яка тендітна ручка. А де ж каблучка? Нема чоловіка?*

— Побачимося ще! — *Хм, яка посмішка. Аж гаряче якомось у грудях стало! Таке відчуття, наче я десь її бачила.*

— До побачення, бабуню! — *Як тепло!*

Бувай, Яремко!.. Тю ти! Стара дурена! Треба ж було попрощатися! Ну нічого, завтра і привітаю, і все інше. Піду, напевно, додому!

Уф, щось дуже тяжко заходити зараз у квартиру! Десь я вже бачила це обличчя! Юлине обличчя! Але ж де я його могла побачити? Так, де це мої ключики? Щось замок ледве піддається. Треба Васильовичу зателефонувати. Нехай прийде та подивиться на нього. Ох! Треба, напевно, чайник поставити, щось поїсти, полити калачики... Кого ти дуриш, ТАНЮ! Де моя скринька? Десь вона мала бути тут! Ох, треба стільця — не дотягнуся. Ось вона. Фух! Як багато пилу! Коли я її востаннє витягала? Після смерті Анатолія? Ні, раніше. Ми це з ним дивилися. Ха, а ключик же завжди зі мною — біля серця! Хрестика не ношу! Але цього ключика не скидаю. Цікаво, чи відкриється. Так, замочок клацнув. Відкривати? Так? Ні? Не можу! Ні, Таню, треба!

Наступного дня вона не вийшла зранку у двір, лишилася вдома, хоч це було й незвично для неї. Ранкове сонце грайливо ковзає по стінах, обклеєних світло-рожевими шпалерами в маленькі квіточки, заскакує на елегантний дубовий комод, потім на низенький дерев'яний кавовий столик і втомлено лягає на пожовклі від часу ноти. То її ноти. Її молоді, а не цієї старої, змореної часом жінки. Вона була досить відомою віолончелісткою. Достатньо відомою для того, аби в тридцять три роки, вперше завагітнівши, вирішити: «Дитина мені зараз ні до чого! Музика — ось що має сенс!»

Перебираючи старі фотокартки, вона ледве стримувала себе, щоб не заскавуліти, заскімлити, як дрібний бездомний собака. Сльози вже не просто котилися по щоках — з роками вони стали схожі на розпечену лаву. Там, де текли пекельно гарячі сльози, залишалися глибокі зморшки, наче рубці. Вона сиділа поважно. Так, як сидять віолончелістки перед концертом. Так, як сиділа колись вона.

Я сподіваюся, вони добре піклувалися (може, ще й досі піклуються) про мою зірку. Хм... цікаво, яка вона тепер?! Схожа на мене? Сподіваюся, що не схожа! Ох! Я аж злякалася! Кого це там ще принесло...

— Тетяно Павлівно! — *Юля!? Чого це вона прийшла? Я ж не казала, де живу.*

— Проходь! Не стій на порозі!

— Дякую! — *Якась вона дивна, наче мала дитина, яка щось таке втнула й чекає на покарання.*

— Можливо, чаю? — *Якось дивно це прозвучало. Щось у мене голос зовсім скімливий. Треба зібратись до купи.*

— Напевно!

Щось вона приховує. Отак, не знаючи людину, приходиться до неї зрання. Це треба бути у повному відчаї. Ой, заледве не обпекла свої старечі пальці. Треба заварити чай. Запитати, який вона любить? Ні, для таких от моментів трав'яний найкращий.

— Бери, Юлю, цукру!

— Ні, дякую! П'ю без цукру. Люблю смак самого чаю.

— Хм... Я також, але інколи хочеться підсолодити щось у своєму житті, щоб не було так гірко! Хоча б оцей чай! — *Щось я зовсім розкисла. Розпатякую тут перед нею про чай. Тьфу ти! Стара дурепа.*

— Тетяно Павлівно!

— Що?

— У вас є діти? — *Я чомусь чекала цього запитання, але воно все ж різонуло по серцю. Чому її це цікавить? Для чого це їй? От нікого з двору не цікавить; вони просто йдуть зранку кудись у своїх справах і мовчки жаліють мене. Ніхто не ставив таких запитань. Яке їм діло до самотньої старої, по якій і так видно, що в неї нікого нема.*

— Ви нічого такого не подумайте, просто....

— Що «просто»? — *Чомусь спокійно сказала я. Іншим разом я б уже роздратовано кричала.* — Тобі просто стало цікаво, чи є в такої нікчемної жінки діти? Так, є! Точніше була. То вже давно не моя дитина. І з мого боку було б маячнею казати, що в мене є дитина. Та й вона б, напевно, не захотіла це чути.

— Чому не захотіла б?

— Що?

— Чому ви так думаєте!? — *Вона говорить так, наче стріляє кожним словом з кулемета. Що вона від мене хоче?! Я вже зовсім роззубилася. Ще одне слово — і я розревусь...*

— Чому ви гадаєте, що вона не захотіла б вас почути, побачити, доторкнутися до ваших рук...

І тут вона замовкла. Я вперше змусила себе відкрито глянути на неї. До цього часу я й не помічала, що не дивилася їй у вічі. Тепер же я поглянула на неї і побачила знайомі сіро-блакитні очі. Такі були в моєї... Ні! Хто вона така? Чого вона від мене хоче? Грошей? У мене їх нема! Квартиру? Та хай забирає — вона мені не потрібна! Мені нічого непотрібно!.. Я... Що вона робить? Щось шукає? Ах-х-х... Вона дістає хрестик на срібному ланцюжку. Мій хрестик, який я купила у Відні майже перед самими пологами. Він був такий красивий, лежав на вітрині такий сяючий, з маленьким смарагдиком. Я віддала його їй. Моїй доні. Моїй зірці...

Уже був майже полудень, сонце яскраво освітлювало кімнату, посеред якої стояло двоє жінок. Молодша стояла з хрестиком у руці. Старша стояла з хрестом на плечах, потім простягнула руки і впіймала в сильні обійми молодшу, прошепотіла:

— Зірко моя...

Анастасія Трофименко

Про себе:

Аспірантка кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка. Коло наукових зацікавлень: теорія літератури, жанр горор в українському письменстві. Обожаю мистецтво, бо це — втілення людської душі. Душі, що лине до пам'яті Всесвіту.

Творче кредо:

Лінивий не напише — ніхто не напише.

МЕЛІСОВЕ ЗАКЛЯТТЯ

(Уривок)

1

Вібрації низького голосу плазували між деревами, голки яких починали дрижати у відповідь. З вібрацією вмить зливається гудіння срібної голки, що випишує кола довкруг наповненої молоком срібної чаші. Птахи не порушують заповітної тиші, ліс починає дихати разом з синім густим туманом, що важчає від крапель дощу. Плазуючи, вібрації сягають дзеркальної поверхні озера, спіралями розтинають її. Утопаючи в насиченій воді, вони деформуються, і, коли дивитися з цього берега, який опинився навпроти лісу, може здатися, що озеро — то живе тіло столітнього гіганта, який спочив колись у далеких міфах, і це його останні хрипи. Тільки один голос вибивається з тисячі, виходячи зсередини живота, низький і вібруючий. Він наповнює тіло так, що кров у жилах сама перетворюється на низькі тягучі звуки.

Під час вдихання вранішнього кисню, коли той проходив свій дивний шлях: спершу — кусаючи ніздрю, потім — рвучи легені, почувся шепіт жіночого голосу, але це лише здалося. Сонце сходить у вогні, ніби його тягнуть за золоту вуздечку. Малиновий дотик відбився від луски гіганта-риби — і я отямився, згадав, що ще треба перепливти на той берег озера. Сьогодні мені має пощастити і я щось таки вполюю — щось більше за руду білку або горобця.

2

Човен тріщав, як трухлявий пеня. Весло занурювалося в глибину п'тьми й виридало. Човен ледве просувався серед риб-гігантів. Це були величні Кой, їх луска засліплювала блиском. Слідом за рибами з'явилися велетні-жаби, кумкання яких змушувало затуляти вуха, але наразі вони були ще сонні... Тихенько перепливу на той берег — і, вважайте, половину справи зроблено.

Він був з голови до ніг закутаний у вовче хутро, біле, майже як сніг, що місцями віддає сріблом, та навіть воно від часу вже почало жовтіти. Пам'ятає, тоді йому виповнилася сьома весна, коли батько вбив того вовка. На жаль, тієї ж зими мисливець загинув, полюючи на ведмедя. Проте така смерть уважалася гідною справжнього чоловіка. Усе життя їхньої невеликої родини було зосереджене на полюванні в диких лісах. Поки нащадки підростали, батьки навчали їх користуватися стрілами, списами, сильцями, ножами. Але найбільш шанованим умінням, що передавалося з покоління в покоління, було полювання голіруч. Навіть дівчата в їхній сім'ї мали навчитися цього ремесла... Його мати була відома на все поселення мольфарка, вона вміла одним відваром диких трав поставити на ноги хворого.

З ранніх літ матінка поїла його різним зіллям. Батько був проти такої турботи, говорив, що справжній чоловік має витримувати будь-яку хворобу. І якщо доля хоче його смерті, він має боротися з нею сам...

Насправді ж у такий спосіб мій батько хотів підкреслити, що я був найменшим і найслабшим у сім'ї, а таким тут не місце. Тому я дуже здивувався, коли дізнався, що останніми словами батька було прохання передати мені його кілок і це хутро. І це змінило все моє життя. Батько, який завжди вважав, що я не маю права навіть стояти поруч з ним, перед смертю думав про мене. Можливо, навіть через це я пережив усіх своїх родичів.

Останньою була сестра. Краси від матері їй дісталось найменше, але мужності батька вистачило, щоб стати проти цілого полку загарбників. Восстаннє вітер розмаював її руді коси над синім морем, яке вона мріяла побачити все життя.

І загуло поле, вкрите вереском, і закрило небо жовтим серпанком, море замкнуло свою браму, сховало її у глибинах...

Раптом одна з риб-гігантів ляснула хвостом по озерній поверхні, і його віднесло назад до берега... Він хвилини три розмірковував, як йому краще вчинити. Спочатку помітив велетенське латаття, але перспектива потрапити до шлунку великої жаби відвернула його від ідеї скористатися гігантським листям як мостом. Обійти озеро також не вийде, це щонайменше три або й чотири дні ходу. Він не міг чекати так довго: голод був сильніший за страх. Навіть дивна вібрація з того боку лісу перестала лякати, щойно він помітив двох милих зайченят. Так, зараз ситний суп із зайчатини й польових трав був би доречним. Адже він ходить голодний уже третю добу. Усе, що його досі тримало на ногах, — це рештки копченої косулі, яку приберіг якраз на такий випадок. Він-бо добре знав, що завжди таланити не може й за щасливими днями приходять скрутні.

З роздумів його вирвали крики однієї ворони-пройдисвітки.

Треба знову спробувати човном, кращого способу я все одно зараз не вигадаю.

Порожній живіт починав скиглити й урчати. Ну, це скоро минеться...

3

Перебратися на той берег йому вдалося тільки з п'ятої спроби. На четвертій, коли гігантська рибина знову ляснула хвостом по воді, до його човника разом з хвилию закинуло кілька рибин. Розітнувши кілком обидві, він обмив їхні нутроці у воді, дістав з наплічного мішка декілька жмутків сушених трав і, начинивши свою здобич, обсмажив та з'їв її ще гарячою...

На одному боці другої риби тим самим кілком, яким її вительбушив, він вирізав символ, що означав "Родичі". Це ще одна невеличка традиція, перейнята від батьків. Таким чином у рідному поселенні віддавали шану предкам. Вертаючи половину страви духам, можна було сподіватися на їхню прихильність і допомогу в полюванні. Але, голодуючи не перший день,

він вирішив обійтися меншим і просто дав у такий спосіб предкам знати, що не забув про них. «Мені вона зараз потрібніша, ніж вам», — сказав він, перш ніж доїсти рибину.

А вібрації ставали дедалі відчутнішими. І якщо на тому березі вони видавалися відголосками дихання якоїсь істоти, більшої за людину, то тепер це був справжній голос лісу. Жіночий голос лісу...

4

Нарешті сонце досягло zenіту, і його промені пробилися навіть у найтемнішу лісову гушавину. Озеро залишилося далеко позаду, але відлуння плескоти ніжно огортало траву.

І ось я дійшов до заповітного кордону. Тут стіну лісу розтинає широка чорна смуга, і з того боку долинає вібрація. Яка дивна місцина! Ось поверни голову назад — там усе, як на долоні, видно кожного хробака. А попереду — абсолютна п'тьма. Ось промінь сонця стикається з цією чорнотою, і вона поглинає його без залишку. Ніякої надії на успіх у мене тепер нема.

Отож під час полювання доведеться оминати цей дивний морок. Хоч я й намагався не слухати теревені п'яничок з села, що межувало з лісом, але все ж краще не ризикувати. Перш ніж сяде сонце й на небі запанує срібло замість золота, маю набрати якихось грибів, постаратися вполювати щось більше за рибину чи зайця. І найголовніше, треба знайти зручне дерево. Цієї ночі на землі я не хочу ночувати. До того ж ще не знаю, є в цьому лісі ведмеді чи ні.

Уже ставши юнаком, я вподобав полювання на ведмедів, напевне, віддаючи таким чином шану пам'яті батька. Якийсь час мною керувала жага помсти ведмежому племені. Але одна з сестер, а їх було п'ятеро, втовкмачила мені, що це суцільна маячня, і якщо не ведмідь, то вовк добив би батька. Бо той, ніде правди діти, був нікудишнім мисливцем. Він так і не зміг дати ради знанням, отриманим від свого батька, мого діда.

Моя ж мати була найменшою дочкою трактирника. Вона припала батькові до душі ще з тієї весни, як стала схожою на жінку, і була віддана йому в дружини за тридцять срібних монет. Її голос був тоншим за кінський волос, а руки ніжніші волошкового молока. Я пам'ятаю всіяне ластовинням материне обличчя, глибокі, але висушені смутком озера замість очей. Вона запам'яталася мені вагітною, хоч я й був найменший у сім'ї.

Знову ця триклята ворона! Чомусь саме тут вона здається ще більше нестерпною.

5

До вечора він устиг пройти майже всю світлу лісову смугу. Чорний кордон не слабшав ані на мить. Він знайшов високе старе дерево, яке здавалося надійним, і намагався зладнати в його верхівтті простецьку хижку. Та, покрутившись на гілках, зрештою вирішив, що й так має добру схованку. Години блукання дали простір думкам. Йому видалося дивним те, що зайці й білки вештаються тут цілими зграями. Проте більших тварин він так і не знайшов, навіть їхніх слідів.

До вібрації додалося моторошне шкрябання та завивання, але це точно були не вовки. А ще його почало переслідувати відчуття чийогось погляду. Такого важкого.

Ніч випала тяжка. На дереві жило ціле плем'я воронів. Усю ніч вони щось жваво обговорювали. «Це дає підстави думати, що я тут один», — щоразу бурмотів він собі під ніс, позираючи на кордон, де чорнота була густіша й страшніша, ніж у день. Дивна вібрація зникла, але на зміну їй прийшов шум, схожий на дихання. Цей ліс дихав, ніби велетень, що вмирає.

Він не помітив, як заснув. Його розбудила ранкова мряка, що прийшла разом з густим туманом. Він уже за звичкою кинув погляд на кордон. Там туману не було, лише густішала темрява...

Пробувши в лісі добрих п'ять днів, він перестав помічати воронів і навіть намагався одного з них приручити, але то була марна справа. Як і раніше, нікого, окрім білок та зайців, він не зустрів. Тому вже на третій з тих п'яти днів перебрався з крони дерева на землю. Йому навіть здалося, що тут спати тепліше, і не так сильно чути голоси птахів. Ще першого ранку в лісі у глибині наплічного мішка він знайшов занедбаний записник. Ця дивна річ була ним колись перекуплена в одного пана під час подорожі пустелею. Нащо йому записник, він тоді не замислювався та досі ніколи й нічого до нього не занотовував. Але добре пам'ятає, як його привабив блиск брунатного каменю, що прикрашав оправу. Він тоді й гадки не мав, що вмовляє того чоловіка продати йому саме записник. Ця книжечка, так само як і зараз у нього, лежала на дні мішка, куди зазирнув сонячний промінчик, примусивши камінь виблискувати. Історія того записника була давня й марудна; чоловік, що таки погодився його продати, намагався щось переповісти, але так і не наважився, при цьому в його очах проглядало божевілля. Тож мисливець уперше дістав книжечку, щоб зробити власні нотатки.

Оскільки наш герой цілий день тільки те й робив, що блукав лісом, то почав помічати різну дивину. Чудернацькими були, наприклад, піраміди з камінчиків. Мандрівник підгледів, що їх складають ворони. Напевно, ті самі, що цілу ніч щось обговорюють. Нащо вони їх складали? Це питання залишилося без відповіді, однак він занотовував його в записник. А ще спробував зобразити кількох птахів за цією дивною справою. Малював він уперше в житті. Бо ж навіть коли був маленьким хлопчиком, зовсім не цікавився цим безглуздим заняттям, на відміну від свого старшого брата, який завжди щось малював. Мисливець таким його й запам'ятав — дивним, мрійливим хлопчиною з вугликом у брудних руках. Його брата знайшли вбитим в одному з трактирів сусіднього поселення. Як потім розповідали, він уже три місяці бігав до того села й загравав з однією панянкою. Проте батьки дівчини не вважали його гарним нареченим для своєї дочки. Біда в тому, що її родичами виявилися мольфари в якомусь там поколінні, а дівчина — середульшою донькою, яка все життя мала зберігати цноту. І нібито до них дійшли чутки, що він занапастив її. Розлючені родичі, вбиті горем, суворо покарали дівчину. Для них-бо така звістка стала фатальною, адже це означало розпрощатися з даром роду. Подобиць кровопролиття так ніхто й не дізнався. Ві брата залишилися лише стоси записників з портретами дівчат у гарних вбраннях, малюнками полів, тварин, а також дивними орнаментами, що деякі з них прикрашали стіни будинку. Мати інколи казала, що в брата були магічні руки. І ті вуглинки, якими він малював, були продовженням його рук. А сам брат інколи приходив до них у снах, чомусь у подобі молодого дерева.

Напевно, саме через це він так і не полюбив малювати, однак постарався зобразити ті дивні піраміди. Дивовижею були й білячі нори. Ніколи за все своє тридцятилітнє життя він не бачив, щоб ці звірята рили нори, наче кроти.

Одну з таких нір він дослідив протягом другого дня. Спостерігши, що її господиня кудись подалася й не квапиться повертатися, вирішив, що не буде злочином розрити білчине житло. Копав він руками, під нігті йому забився масний ґрунт, який потім не можна було вичистити днів п'ять. Усередині нори була риба, обшкрябана з одного боку, а з другого — щільно вкрита товстою лускою. Це заплутало його ще більше: білки не їдять риби, тим більш не полюють на неї. І взагалі, якій нормальній білці може спасти таке на думку? Тому він вирішив розрити ще декілька нір, аби впевнитися, що ця тварина просто була навіжена. Але результат один і той самий — рибина, обчищена з одного боку. Майже всю другу ніч він розкопував нори. У сьомій рибина була не такою, як у інших. На ній було видряпано такий самий знак, як він вирізав на тій рибині, що впала до його човна. Знак предків.

На дев'ятий день перебування у лісі його записник був уже рясно вкритий нотатками про ще дивніші речі, що коїлися тут. Вібрація стала для нього маренням на кшталт того, яке колись викликав з'їдений ним «не той» гриб. Але чомусь вона просочувалася крізь тіло й сти-

хала вночі. Кордон почав ворухитися, що теж було занотовано у записнику. Він помітив це не одразу. Зміни були незначні, проте розмір чорної ділянки дійсно збільшувався і зменшувався протягом дня. Тож він вирішив: «На сімнадцятий день у лісі я ввійду в темряву».

6

За ці сімнадцять днів ліс став для нього справжньою домівкою, хоч і сповненою дивних речей. Він зміг побудувати немудрящу хижку й загорівся ідеєю оселитися тут. Житиме він за рахунок риби, зайців, білок і різних трав, що рясно росли довкола. Тож навіть почав будувати міст, однак уже на той берег озера. Спочатку довго вагався, бо гіганти риби з легкістю могли розтрити будь-що на своєму шляху, як хворостинку. Але виявилось, що з одного боку озера вони взагалі ніколи не бувають. Отже, все складалось пречудово. Чорна межа перестала його лякати. Він наче звикся з нею. Ця чорнота вже більше нагадувала йому нічне небо, яке дивним чином розлилося водоспадом у цьому лісі.

Однак мисливець все ще не наважувався в неї зайти.

«Я збрехав сам собі, — розмірковував він на двадцятий день. — А коли таке взагалі бувало?» Та все ж свою мандрівку в морок мисливець відкладав, знаходячи собі різні нагальні справи. Це була передусім побудова хижки та збирання глини для печі й різного домашнього начиння.

«Бачила б мене моя прабаба і взагалі родичі. Усе за традицією: дім, піч, орнаменти, полювання. Не вистачає лише життя».

І змирившись із власним становищем та задовольнивши свої людські потреби, він таки зайшов у морок. Це був двадцять п'ятий день його перебування у лісі.

7

Усе, мій милий котику, на цьому казкарка вирішила зупинити свою розповідь. Тепер лягай на подушечку й міцно засинай, а мама піде готувати тобі на завтра твій улюблений супчик з кролятини.

(Далі буде)

ПРО МОЮ БАБУСЮ

Засліплені гарячим жаром сонця, людські очі втратили вміння бачити... світ, який межує з реальністю. Та я все ж віднайшов спосіб розгледіти його. Скло того трамваю розтинає бар'єри. Від гуркоту його коліс об воду поверхнею танцюють кола.

У повній тиші було чути лише дихання теплого трамваю.

1 вересня

* * *

З віком я відчував себе самотнім філософом, при цьому роблячи пусті висновки і вважаючи, що безглуздість — невід'ємна умова їх існування. Тому, враховуючи заплутаність моїх думок, я все буду оповідати у... не дуже зрозумілій формі. Ще з дитинства не вмів правильно висловлювати свої думки.

Бабуся Тіхіро померла, переписавши на мене будиночок і декілька соток городу. Не скажу, що засмутився — бабусю я не бачив ще з того свого віку, який пов'язують із молоком. Тому звістка про її смерть мене тільки злегка розтрусилася. Саме тоді, за якимсь дивним збігом, я намагався втекти від остогидлого плину життя.

Щоб існувати в місті, треба мати для цього неабиякий хист. Не думайте, що я песиміст — я запеклий реаліст. Кожного ранку — звична міщанська метушня. Годинник пищить шосту, і я підриваюся. Похапцем ковтаю теплу каву, над якою витають оксамитові пахощі; біжу на потяг, аби вчасно потрапити на роботу. І запізнююся. Перечепившись ногою об останню сходинку, ловлю носом парапет станції — хоч для мене це звичне діло. І от знову... Сиджу і вдивляюся у прозорі калюжі на колії. Розбиваючись об їхню поверхню, кожна крапля схлипує з ледь чутним стогоном.

Уявляю — світляки, розбившись об калюжу, розщеплюються на міріади легких променів. І вже не переймаюся своїм запізненням, воно перестає бути таким фатальним: просто сидиш, вдивляєшся у яскраві написи на табло, що дивно заспокоюють своєю байдужістю.

Так-от, сидиш, сіпаєш ногою і намагаєшся розгледіти обличчя перехожих. Жінки, школярки і школярі, маклери, прості торгаші набиваються на платформу. Усі щось обговорюють. Хтось вдивляється...

Потяг прибуває... А він усе ще сидить у забутті.

2

Я люблю дощ, бо після нього пахне небом...

Арфіст з mp3-плеєра заповнив мою увагу, зануривши в нетрі власної уяви... Напевно, в усіх буває такий транс... Хай не на платформі метро, а в полі соняшників... Простувати за обрій, навздогін велетню сонцю, що йде за гори. Такі видіння певніше викликають на обличчі посмішку, ніж метушня юрби.

Але мені треба йти, ще один пропущений потяг — і я назавжди вилечу з роботи. Не те щоб я не любив її... Просто вона останнім часом стомила мене. Тісне приміщення офісу, стіни, що давлять на тебе звідусіль. Тут усе дихає вільгістю. І чим довше я тут працюю, тим більше бачу зів'ялих квітів. Знову мене тягне на філософію. Це все освітлення винне: воно тут якесь штучне, з присмаком гіркоти. Кулер в офісі так і не замінили, стоїть скляне одоробало і з періодичністю в п'ять хвилин видає огидне булькотіння.

Якщо на все це подивитись моїм поглядом, то це не просто знуцання — це муки, як для художника.

Мати досі в кожній телефонній розмові проповідує мені власне бачення ситуації. Вона мріяла, щоб з мене виріс новий Жан Ануй (здібності ж бо для цього були). Викладачі з художнього інституту захоплювались моїми ідеями, композицією, колористичними рішеннями. Але моє перше розчарування в собі як у людині залишило десь усередині тріщину — вічне джерело невдач. Інколи я уявляв, як моя муза закам'яніла й стала порослим мохом велетнем, у серці якого б'є джерело, але не чисте, мов кришталь, а брудно-сіре, ніби сотні заводів зливали в нього свої відходи. Вона настільки згрубіла, що злилася із сірим тлом моїх щоденних думок, не залишаючи жодної можливості її оживити. Ніби я тільки й можу, що топтати свою музу ногами... Знову ці паростки філософії, вони напрочуд швидко проростають під штучними лампами...

3

Кожен із вагонів видавався мені пелюсткою, на якій товчеться цілий загін тлі. Треба полишати ці химерні порівняння і повертатися до реальності. Вагони завжди захлинаються натовпом, особливо в ранковий час-пік. Жінки намагаються якомога швидше сісти. Дехто з юнаків удавано не помічає цих намагань: чхали вони на чемність, тож падають на сидіння самі, ніби настільки стомлені життям, що ноги вже не тримають. А я завжди поспішаю до вікна.

Димчасті силуети багатоповерхівок стають ледь помітними на фоні дощового неба, що обіймає обрій. Я притуляюся якомога щільніше до вікна, так щільно, що дихати стає важко. Уявляю, як розчиняюся в тому небі, наче ніхто мене не штовхає, ніби нема цього гуркоту коліс...

* * *

Уже минув тиждень, як я отримав лист. Випросивши на роботі короточасну відпустку, з полегшенням пішов на станцію купувати квиток на найближчий потяг. Можу сказати, що день для цього я вибрав чудовий, ніби навмисно зазирнув у прогноз погоди і влаштував усе для цієї поїздки. На станції жіночка за жовтогарячим склом, у якому я міг роздивитись уважніше власні синці під очима, розчарувала мене.

— До цієї станції потяг не відправляють уже років із тридцять.

— Так, це стає вже цікавіше, — хрипко промовив я собі під ніс. — Але мені треба туди якось доїхати. Може, ви знаєте, чим туди дістатися? Розумієте, моя бабуся померла і мені конче треба там бути...

Не те щоб я дуже хотів розповідати їй про смерть ба Тіхіро, це вирвалося якось само собою. Та якщо я зможу розчулити цього Цербера, то, може, вона таки зглянеться. З тону жінки за склом я точно міг уявити, в якій позі вона розкинулася на стільці та скільки їй років. Я ясно відчував, що робота її спалила, як свічку. Та це були лише здогади. Без жодного ентузіазму я пішов додому. Тепер у мене були вільні цілі два тижні.

* * *

4

Магазинні каси випискували свої прощання покупцям. Електронні двері аплодували все дужче й дужче. Люди, як мурахи, — метушаться, кожен тягне до своєї малої колонії якомога жирнішу бабку.

Магазинні полиці мене завжди лякали. Вибір рису одного виду серед купи інших — та це ж просто вбивство розумного відбирання.

Усі ці яскраві, але при всьому холодні кольори етикеток кричать нашим очам: «Гей! Я те, що тобі треба, я ж таке гарне! Бери й не думай».

Як тут не думати, вас тут гора, а я економлю.

5

Тиждень мене носило скам'янілим містом. Економити ставало все важче, погода псувалася; усе на мене тиснуло. Муза, десь знайшовши ніж, вишкрябує тюремні номерки.

Я бачив висотки і мріяв політати. Але небо розчаровувало все більше.

Заблукав у власному місті... якісь завузькі вулички... Трамвай?

— Юначе, допоможи бабусі. Підійми кошик або краще занеси його в трамвай. А то, боюся, на ринку без моїх овочів... — Якась бабуся розквітла в хризантемі-посмішці, вона була теплішою за найпухкішу ковдру.

Трохи очманівши від несподіванки, я все ніяк не міг надивитися на той трамвай. Таке відчуття, що сто років його не бачив, але пам'ятаю, як у гойданні той по-материнські заколисує. Сині вигини даху трамвая переривала табличка з написом «Йомі — Нодзомі — Хікарі».

Унісши бабусин кошик, що був на диво легкий, якось так вийшло, що я поїхав на тому трамваї, а вона — ні...

У трамваї я був не сам, хоч і не можна сказати, що тут зібралася юрба. Он сидить білява дівчина, на ній гарна червона сукня. Ніяковіючи, я швидким поглядом окинув власну одягу. Сірі джинси, картата сорочка, яка вже давно забула свій первісний колір, сіруватий кардиган. І власне відображення у вікні, якесь хворобливо-жовтувате.

Але зникла важкість...

— Дядьку-у-у! — дитинно-писклявим голосом зарепетувала дівчинка у червоному картузику. — Чому небо таке синє!?

Яка дивна дівчинка! А я й справді замислився: «Чому?» Кинув погляд крізь власне відзеркалення і не побачив там синього кольору... Небо було сіре.

— Ні, воно не синє, воно сіре, — спокійно сказав я, ловлячи себе на думці, що вперше бачу цю дівчинку і вперше розмовляю з дитиною. А вона кумедна: білі шкарпетки, густе темне волосся, заплетене в тугу косу, задовгий чубчик, що закриває очі. І цей червоний картузик. На перший погляд їй років п'ять.

— Дядьку-у-у! — пискляво репетувала мала, але вже з нотками обурення. — Воно синє, синє, синє! І не кажи, що сіре, я бачу, що воно синє! І, грізно тицьнувши в мене пальцем, пішла в кінець вагона.

Я дивлюся, і небо все-таки видається мені сірим. «Як дивно, — подумав, — усе довкола зараз сіре, ніби хтось смикнув за шнурок торшера й вимкнув світло».

У вагоні оголосили першу зупинку.

«Йомі!» — хрипко промовив водій. Я судомно видихнув. Темрява...

* * *

Так, якось усе це дивно... Люди наче втратили об'єм, стали пласкими й сірими, а хтось — навіть прозорим. І дійсно, дивлюсь на пасажирів у вагоні, а вони майже безтілесні, і ще тільки ноги й тримають їх на підлозі синього трамвая. Тут я замислився, а куди це я їду і коли встиг загубитися в цьому вагоні.

Почав конвульсивно тицяти пальцями в самого себе, у сидіння, у вікно й — Боже ж ти мій! — навіть у підлогу. Трамвай — таки реальний... Дивні пасажири почали підозріло позирати у мій бік. Хоч я не можу сказати, чи насправді вони витріщалися на мене — на їхніх обличчях не було очей. Мене охопив панічний страх: люди просто розвернулися тулубами у мій бік. Тіло пронизав крижаний холод. Щоб уявити мої відчуття, візьміть у руку склянку, наповнену льодом.

Зненацька капсулу вагона осяяв яскравий промінь сонця. І люди почали танути, наче світло-сині хмари. Уже ніхто не дивився на мене. Здавалося, що це було лише моє хворобливе марення. Сонце залило все довкола. І хоч я ще відчувавав тривогу, проте мене вже перестало трусити, як у лихоманці. Раптом переді мною відкрився пейзаж...

Це було щось потойбічно-нереальне. Трамвай їхав занурюючись у воду, а від коліс розходилися райдужні кола. Куди не кинь оком — суцільна вода, але глибини немає. Якимось дивним чином я розумів це. Відкиньмо логіку, я просто знав, що коли вийду з трамвая, то Зможу! Піти! По тій воді!

Це було місце поза часом. Навіть назва першої зупинки розчинилась у небутті, ніби то була банальна помилка. Мене вже не турбували думки про людей у вагоні. Я просто визирав у капсульне вікно... Ловив себе у тій воді.

Дивний трамвай супроводжували риби. Та вони не пливли у товщі води. Риби летіли на рівні коліс трамвая. Проте це мене анітрохи не дивувало, ніби ірреальність стала тепер звичним явищем. Усе було таке оманливо-яскраве, що сліпило очі. Але очі вже не мої Повз

вікна почали пропливати невеличкі будочки-зупинки. Деякі пасажири сходили з трамваю і махали йому услід. Так дивно: вони виходили на бетонні платформи, занурені у воду. Куди ці люди підуть далі? Не залишатимуться ж вони там, щоб на зустрічному трамваї повернутися назад.

7

Відблиски води ковзали по стінах теплого трамваю. Мірне гойдання заколисувало. Я захотів спати, але не настільки сильно, щоб одразу поринути в сон. Відчуття міста зникло. Ніжний вечір прийшов на зміну світлу, запаливши сотні вогнів. Вони якимось по особливому, казково-дитинно всіяли горизонт. Ці вогні нагадували мені лісових світляків, що легко кружляли в повітрі. Такі невагомі, що страшно торкнутися. Раптом я побачив кумедного ліхтаря. Він був узутий у чобіт і стрибав по вулиці на одній «нозі». Чобіт був старий і обдертий, тож я дійшов висновку, що ліхтар уже довго скаче по тій воді. Він уклонився мені, щойно я зауважив, як той мерехтить. За інерцією вклонюся йому у відповідь. Ліхтар пострибав до бетонної платформи чекати на дивних пасажирів трамваю. А ті вже були не схожі на тіні. Тепер цей люд був якийсь дивакувато-потворний, але з добрими очима. Вони нагадували скоріше монстрів. Он дядько з п'ятьма очима й двома ротами. Проте кожне його око було наповнене саявом.

Чому мене не дивують ці метаморфози?.. Люди виходили й виходили... Аж ось у вагоні залишився тільки я. Сам, у спокої.

І тут водій, обличчя якого я не бачив, оголосив хрипким голосом: «*"Нодзомі"*. Виходь, малий, це вже твоя зупинка». І я ніби й не виходив, але вже не у вагоні.

8

У мене в руках валізи, рюкзак за спиною. І, я так розумію, все це набите моїм одягом. Куди йти, я й гадки не мав. Куди мене взагалі несло? Куди їхав той трамвай? Я вже навіть і забув.

Отямившись, збагнув, що стою по коліна у воді. Вона і не холодна, і не тепла — просто ніяка. Опустив очі — й заціпенів. Вода! Її нема, вона зникла. Може, я збожеволів?

Я стяв посеред якоїсь вулиці. Чому вирішив, що то вулиця, сам не знаю. Будівель тут не було, людей теж, лише зарості та якісь дерева — суцільний ліс. А на душі якимось... ніяк. Ні, мені не було погано, я просто нічого не відчував. Легка дзиґа, що гуляла моїм тілом, відступила. Я став прозорішати.

У моїх руках був квиток, та я не пам'ятав, щоб його брав. І тут... Це ж та станція, на якій жила ба Тіхіро!

Ноги самі повели мене у потрібний бік. Здається, я не був тут так довго, що й сонце стало вже не сліпучим, а просто ніжним, мов пір'я крихітних качок (настільки крихітних, що вони не гелґочуть, а й досі пишцять, дуже дитинно).

9

Далі мене охопив екстаз. Усе тіло почало дивно тремтіти й поколювати, а на душі... спокій... Спокій, хоч я і йду хтозна-куди... Небо посвітлішало, темрява зникла. Тут нема стін, що тиснуть. Мені так легко, що я відчуваю, ніби лечу. Дереву ніжно погойдуються й співають про те, що з них ніколи не зроблять дощок, не витешуть дверей і вікон для будинку... Для будинку комусь тілеснішому за хмари... тілеснішому за той дивний люд з трамвая...

Соковитість зеленої трави цілує ноги, проникає у таємні шпарини взуття. Ця пестливість видалася мені рідною. Підіймаю голову до неба, і наді мною височіє арка з крон дерев.

— *А вони такі величні, столітні, а може, і більш древні,* — прошепотів сам собі.

Їх кора була дуже стара, зі слідами вітру й мітками тварин... Ті дерева не плакали. Я не помітив солодких сліз. «Дерева такі близькі до людей, — подумав я тоді, такі різні: прекрасні жінки, що пластичністю захоплюють душі мужів; сором'язливі дівчиська; витязі, сильні й вольові; черниці, що кидають молитви просто в небо...»

Звідки взялася ця святість посеред лісу? Чому повітря вібує та ще й так приємно? Чи то я сам вібрую у ритмі того примарного вітру, який не можна схопити. Проте вітер там був, але в стані спокою, як синє молоко на дні дзбану. Мені здається, що в той момент я втратив межі статі, я втратив тілесність, втратив батьківщину, у моєму духові змішалися всі народи. Кров кипіла у венах, легко стогнучи про те, що вона — єдина у всіх. Я втратив колір шкіри, тіло стало прозорим; я зливався думками з тим лісом... Я просто йшов до ба Тіхіро... Я тепер не японець, я — душа цього світу, я — у сакралі.

Звідкись почувся горловий спів. Як дивно — я зовсім не здивувався. Я йшов тим лісом і знав — це центр центричності світу. А спів переходив у веди, а далі шепотіли голоси монахів, лунали колискові пісні матері. І здавалося, ніби сам світ співав на різні голоси. Колиска серця, повна гранатової крові, гойдається в надрах єства... Щось ніби вийшло з мого тіла. Це, мабуть, сморід міста. Щось вийшло, воно було зайве...

І тепер я є, я є тут... Зі мною — мій спокій. І так я йшов і розчинявся, поки не опинився посеред поля соняшників. Вони, мов діти, простягають тендітну зелень рук, тілом тягнуться до велетня сонця. Мене огорнуло тепло. Це складно пояснити. Мене не кинуло в жар, ні, мене просто зігріло рідністю, домашністю, любов'ю. Аби зрозуміти мої відчуття, візьми, будь ласка, в руки (ось просто зараз) гарячу чашку чаю або кави. Відірвіть від моїх спогадів і візьміть її в руки. Відчуваєте? Колюче тепло за мить починає цілувати ваші пальці, долоні, воно тендітно підіймається... підіймається... підіймається і захоплює в ніжний полон ваше тіло. От саме це я відчув, дивлячись у личка соняшників. Їх тут ціле жовте поле.

Жовте і тепле, жовте і ніжне. Якесь жовто-рідне. Небо вишневе й аквамаринове водночас. Я ніколи не думав, що таке можливо. Як велично тут усе виглядало! Навіть найменший камінчик таїв у собі мантри і сутри, саму безмежність вчення Будди.

Я не чую власних кроків; тут немає важких звуків, вони просто не потрібні. Ти й так відчуваєш, як спокій несе тебе у правильний бік. Перед собою я не бачу горизонту, а він і не потрібен. Соняшники обіймають мене з любов'ю. Я йду і йду тим полем, а йому все немає кінця. І мені так легко, ніжно, спокійно.

Зараз я перечитую ці спогади й розумію, що одним словом — «спокій» — не можна передати мої відчуття. Таке складно пояснити: як легко мені стало у ту мить, як зник тягар думок, міста, справ, обов'язків, невичерпності, непотрібності, болю, страждання, стогону і меланхолії, самотності. Як легко в якийсь момент вивітрилися думки про самогубство, як тепло, затишно, як рідно стало мені. Як легко стало говорити, як зникли бар'єри, як зник непотріб з думок. Як я захотів жити...

Так, я і зараз живий, живіший за попереднє моє життя. Тоді я лише існував. Моя муза перестала кам'яніти і вийшла до мене назустріч. Вона обійняла моє життя і не відпустить тепер ніколи.

Я все йшов і дивився, а може, і не дивився, а просто відчував те місце, як воно вібує до мене і як моє тіло м'яко вібує у відповідь. І тут я побачив місток, такий маленький, як на старих фотографіях з журналів про подорожі або в легендах про життя предків. Він хиткий, крихітний. Ні... Він... Він тонкий, дуже тонкий, ледь помітний, але серед соняшників не загубився. Я його одразу помітив. Він був червоним, соковито-червоним. Замість перил у нього були туго напнуті білі мотузки. А на них — дзвоники, вітер їх гойдав, але дзвону не було.

А за тим містком, трішки далі, на горі, стояв старенький будиночок. Це будинок моєї ба Тіхіро. Я це відчув і міг би сказати всіма мовами світу. Не знаю, звідки взяли ці знання... І я ступив на місток.

Там усе дихало бабусиною ніжністю. Старенькі витерті циновки; потьмянілий мідний посуд; якісь сухоцвіти на столі (вони зберігають запах і колір, хоча щось наштовхує на думку, що ці квіти такі ж старі, як і цей дім). І я заснув, укритись ковдрою (звідкись я знав, що її сплела ба Тіхіро). Мене заколисав спокій. Прийшов Морфей і легко, одним подихом, приспав мене...

Я ніколи так не висиплявся, як тоді. Моїми легенями рівно ширився кисень, зникли гнітючі думки...

Я спав і ніжився уві сні. Як було легко, ніби всі кордони зникли, ніби я вільний, пливу за течією...

Я пробув там... Ні, не скажу скільки, я просто не знаю. Там не існує часу, там немає дня і ночі, холоду-тепла... Просто нема, і все... Отже, я був там... Я рубав дрова, топив будинок, їв яблука з яблуні у садку, збирав трави і перемотував їх мотузками; ловив рибу, але не їв її; жбурляв каміння з містка, пестив овець, слухав співи цикад, пив воду з колодязя. Одним словом — я там жив...

10

Знову сиджу в трамваї. Не хочу розповідати, що було перед тим, як поїхав додому. Я й так забагато наговорив. Знову мене гойдав трамвай, знову зі мною їхали люди, але вже непустотілі. Трамвай був теплий, а кола по воді від його коліс розходились у веселкових фарбах...

Наступна зупинка «Світло!»

11

У лікарні я пролежав три місяці, п'ять днів і дев'ять годин.

P. S. Я більше ніколи такого не зроблю...

Вікторія Тютюн

Про себе:

Називаю себе дівчиною з космосу через свою незвичайність та нетиповість поглядів. Не уявляю свого життя без трьох речей: книжок, письменства та рок-гурту «O. Torvald». Я інтроверт, у вільний час надаю перевагу читанню нової книжечки за чашкою чаю. Літературна творчість для мене — більше ніж хобі, це мій власний маленький всесвіт, де я висловлюю свої почуття і маю те, чого в мене немає у реальному житті.

Навчаюся на III курсі за спеціальністю «Українська мова та література».

Творче кредо:

Якщо у світі все безглуздо, що заважає вигадати якийсь сенс? (Льюїс Керрол)

ПЛАКУЧЕ СЕРЦЕ

Ніщо нас так не ранило, як уламки власних надій, розтрощених об скелі жорстокої реальності...

* * *

Двоє юних людей стояли навпроти й дивилися одне одному у вічі. Його зверхні карі очі наче пропалювали тендітну — і тому таку вразливу — дівчину. У грудях у неї щось судомно стиснулося від болю, дихати стало важко, сльози так і прагнули заблищати на очах. Ліза стримала їх. Вона нізащо не покаже своєї слабкості.

Дівчина була ще зовсім юною, років вісімнадцяти, проте вже добре знала, що таке сила кохання. І от, коли однієї суботньої днини Ліза, наважившись, нарешті зізналася хлопцеві у своїх почуттях, у відповідь її опекла зневажлива усмішка. Такі гіркі слова: «Ти мені не потрібна, у мене є кохана дівчина. А ти так... для різноманіття». І від колишньої живої серцем Лізи зостався знищений спопелілий труп.

Вона лише кинула з ноткою сарказму:

— Усе чудово! Дякую, що ми все з'ясували. Та впевнена, мине час і ти зрозумієш, що ніхто не кохав тебе так сильно, як я.

Ліза спритно вивільнилася із юнакових обіймів, тепер таких чужих, навіть не давши жодної можливості втримати її. І, не чекаючи на відповідь, попрямувала геть.

Тепер можна було не ховати гірких сліз, адже він зараз не бачить її обличчя. Ліза ридала, хоч її підбори бадьоро цокали бруківкою.

У голові, наче в осиному гнізді, роїлися сотні отруйних думок. Дівчина ще довго йшла нікуди не звертаючи, не розуміючи, куди й навіщо вона прямує. Врешті-решт Ліза зупинила-

ся, і перед її очима відкрився приголомшливий вид на Київ. Раніше у неї б дух перехопило від такої краси, але не тепер. Ніщо більше не втішало.

Ліза, цілковито занурившись у свої думки, не помітила, як підкралася ніч і почав накрапати дощ, який згодом перейшов у справжню зливу. Мокрі русьві коси неприємно прилипали до обличчя, сказано стукотили від холоду зуби. Німий крик розпачу, і знову, і знову... Вогні великого міста вперше стали жорстокими.

Дівчина іще б стояла під дощем, та якась небайдужа жінка вмовила її зайти в кафе, що було неподалік, аби зігрітися. Вона замовила їм обом гарячий чай. Відігрівшись, Ліза щиро подякувала й поспішила до виходу. Під невгамовним дощем на неї чекало таксі. Опинившись удома, вона перевдяглася, випила дві пігулки снодійного і в забутті впала на ліжко.

З того вечора життя Лізи поділилося на «до» і «після». Спочатку вона втратила сон. Згодом, неначе примара, стала блукати порожньою кімнатою, дивитися на місяць за вікном. Біль щодня нагадував про себе. Проте життя продовжувалося. Тож кожного ранку Ліза вдягала маску безтурботності й поринала у звичну буденність. Близькі їй люди навіть не здогадувалися, що за вдаваною посмішкою насправді ховається їдка порожнеча.

Так за повсякденними турботами, навчанням в університеті минали дні. Червень уже передав літню естафету липню. І Ліза, мабуть, ще довго потурала б своєму розбитому серцю, яке постійно скиглило, якби не один випадок.

Одного дня дівчина виявила, що перечитала всі книжки, які були в її скромній бібліотеці. Це засмутило Лізу, адже їй так хотілося щось почитати! Тож вона натягнула на своє хворобливо-худорляве тіло сріблястий комбінезон і попрямувала до книжкової крамниці.

Уже через півгодини вона блукала серед уцент заповнених книжками полиць, прискіпливо розглядаючи чи не кожну книжку. Це заняття абсолютно заспокоїло її. Дівчина цілковито поринула у світ книжок, та все ж, коли дзвіночок при вході сповістив про появу нового відвідувача, вона одразу впізнала Його голос. Ліза припала до однієї з полиць і крізь щілину побачила того, хто її так безжально знищив. Він був не сам. Серце стиснулося, її кинуло в жар, біль охопив усе єство, руки затремтіли, і книжка, яку вона розглядала, випала з рук. Дівчина хотіла непомітно вислизнути, але план втечі провалився. Було занадто пізно: солодка пара вже підходила до того ряду, де, завмерши, стояла Ліза. В останній момент вона витягнула з полиці першу-ліпшу книгу і затулила нею обличчя.

Його наближення було для неї як катування: серце ладне було вискочити з грудей; стало важко дихати; нерви напружилися, наче струни, які ось-ось обірвуться. Здавалося, вона більше не витримає, втече на очах у нього або, навпаки, вийде і розкаже про все, що їй наболіло. Але в останню мить її очі зупинилися на сторінці книжки, яку вона навмання відкрила. Це була збірка поезій, вірш називався «Не здавайся». Дівчина гарячково ковзала очима по рядках, і її дихання почало вирівнюватися. Коли Ліза відкрила обличчя, ті двоє відійшли подалі від неї. Дівчина якийсь час спостерігала за фіфою, яка крутилася біля хлопцем. Голубки трималися за руки, але навряд чи похід у цей магазин приносив їм однакове задоволення. Юна особа голосно жалілася: навіщо він привів її сюди, їй нудно, і книжки — це просто відстій. Ліза, згорнувши книжку, пішла до каси, розрахувалася і вийшла з магазину. Вона вже знала, що робити далі.

Прийшовши додому, дівчина забронювала на сайті квиток на поїзд і заходилася нищити все, що було пов'язане з ним: світлини, подарунки, листування... І коли гнів трохи ущух, стала збиратися в дорогу. За півгодини речі були зібрані. Щільно набитий рюкзак чекав на підлозі. Проте час, здавалося, ніяк не хотів рухатися. Готування обіду, перегляд фільму та звичайне вештання кімнатою... І от, нарешті, очікуваний момент. Дівчина пішла в душ, збрала у «хвіст» волосся, вдягла довгу блакитну сукню та найзручніші сандалі, які знайшла. Тепер вона була готова. Ліза вдягнула наплічник і вийшла з найманої квартири. Дорогою вона почувалася наче пташка, яка нарешті вирвалася з клітки на волю.

Залишайте свою клітку, навіть коли неволя така бажана!

Потяг уже чекав. Ліза віддала провіднику квиток і попрямувала до свого купе. Вона трохи посиділа за новою книжкою, а потім вирішила подрімати.

Коли дівчина прокинулася, уже був ранок. За вікном пролітали дрімучі зелені ліси. О сьомій тридцять потяг прибув до Рахова. Зійшовши з поїзда, Ліза одразу вирушила на пошуки недорогого помешкання. Дорогою вона придбала карту з маршрутами. Знайшовши найвигідніший хостел, дівчина зняла кімнату. Навіть не давши собі перепочити, вона перевдягнулася у джинси й футболку, взула кросівки, поклала у рюкзак найнеобхідніше. І з наплічником, картою та GPS у руках, готова до пригод, вийшла з тимчасової оселі. Трохи поблукавши містом, зупинила машину, яка їхала до маленького селища. Далі рушила пішки. Дорога вела в гори — до зцілення.

Раптово зірватися і поїхати в Карпати — то була підсвідома нагальна потреба її душі. Дівчина хотіла бути якнайдалі від Нього. Ліза відчувала, що саме цей таємничий край здає їй зцілити. Стежка була вузька й заводила в самісінькі хащі; біль у ногах ставав дедалі нестерпнішим, але вона не думала зупинятися. Ліза вперше відчула душевну рівновагу й свободу. Вона сильна, а ця подорож допоможе їй оговтатися. Минуло близько чотирьох годин. Почав накрапати дощ, проте Ліза, щільно загорнувшись у видобуту з рюкзак куртку, прямувала далі, іноді зупинялася, щоб сфотографувати навколишній краєвид. Згодом дощ припинився, і дівчина побачила, як сонце пробивається крізь плетиво віт. Ліза вийшла на галявину, і їй перехопило подих. Кришталево-чисте озеро, яскраво-зелена трава, що аж сліпила очі, польові квіти — і все це в оточенні густого лісу. Дівчина аж підстрибнула, радіючи своїй чудовій знахідці, усміхнулася і на хвилику заплющила очі. У голові промайнула і закарбувалася думка: «Більше моє серце не буде калатати, як шалене, коли я раптом побачу його знову. Моя душа не оплакуватиме це нерозділене кохання і я більше ніколи не прокинуся серед ночі від шаленого болю, що розриває груди. Я не склянка, яку можна легко розбити, кинувши об стіну, я — фенікс, що відроджується з попелу...»

КОСМІЧНА МРІЯ

Що ми бачимо, дивлячись на нічне небо? Лише безкінечне сяйво зірок, ясне коло місяця і більше нічого? Я так не вважаю.

Ми бачимо мрію, кожен свою, таку манливу й недосяжну. Вона в космосі, сяйві зірок, мороці нічного неба. І ми розуміємо, що мрія, можливо, ніколи не справдиться. Та водночас, попри нездоланну відстань, вона з нами. Мрія живе в нашому серці, яке так прагне втілити її в життя; у наших очах, які бачать її крізь вічність світлових років, у сяйві зірок, магії ночей.

Я теж бачу її в цих зорях. Навіть більше — мрія завжди супроводжує мене в житті. Щодня я зустрічаю її вранці й увечері, в небі, на сторінках книжок, у речах, аркуші паперу, самій собі.

І зараз я підходжу до фото, що висить у моїй кімнаті на стіні. На ньому — зоряне небо й лише один напис «Dream». Це фото завжди переді мною, щоб я ніколи не забувала про свою мрію. Підходжу, торкаюся до картини, немов до самої мрії. Обводжу пальцем літери «D R E A M», струшую осілий на фото легкий пил і, не розтуляючи вуст, говорю до своєї мрії. Промовляю серцем: «Моя любя, чарівна, недосяжна мріє! Моє серце крається від самої думки про неможливість твого втілення. І все-таки я прагну до тебе. Чуєш? Попри все, прагну! Я йтиму до тебе, навіть якщо мені доведеться витратити на це своє життя, крізь хуртовини і все пекло, що є на землі. Я буду боротися до останньої краплі поту, крові,

сили. Я пройду крізь усі випробування, бо ж у мене є ти — моя найбажаніша, наймиліша мріє, казко всього мого життя! І я здійснию тебе, чого б мені це не коштувало. Лиш дай мені сили. Прошу, дай сили, щоб розгледіти тебе в бездонних глибинах космосу, серед того магічного пилу; щоб подолати всі нещадні кілометри. Дай сили, щоб устати і йти далі, коли впаду, щоб ніколи не опускати руки. І тоді, можливо, одного дня в моєму одному-нітному житті настане час твого здійснення, і тоді я стану найщасливішою у світі», — посилаю свій поклик у безмір космосу. Мої очі починають блищати... Я востаннє дивлюся на небо, сузір'я — свою мрію — і відходжу від картинки на стіні. Треба йти спати. Останнє, що я бачу, перш ніж заплющити очі й поринути в царство Морфея, — те саме фото, тепер майже невидиме в темноті.

Але мрія зі мною навіть уночі. Щойно я засинаю, вона стрімко долає вічність космосу, швидко досягає землі, моєї країни, міста, будинку. І от вона в моїй кімнаті, осідає зоряним пилом мені в душу, щоб втілитися в моїх снах...

ДРАМАТУРГІЯ

Анастасія Трофименко

Анастасія Трофименко

Про себе:

Аспірантка кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка. Коло наукових зацікавлень: теорія літератури, жанр горор в українському письменстві. Обожаю мистецтво, бо це — втілення людської душі. Душі, що лине до пам'яті Всесвіту.

Творче кредо:

Лінивий не напише — ніхто не напише.

І ВПАЛИ ІДОЛИ... (п'єса-містерія)

Крізь віки людина йшла з вірою. Вірою у вищу сутність. Від кам'яного віку з першими багаттями вона бачила в природі саму себе. Проте століття за століттям її віра змінювалася, як і сама людина. На зміну язичництву прийшло християнство. Але наша генетична пам'ять усе ще живе тими ранніми часами, коли зима мала подобу жінки, Перун випускав стріли, а Бог жив і на небі, і в кожному створінні тут, на землі. Ця п'єса є своєрідним дзеркалом процесу трансформації розуміння людиною світу Богів та віри. А куди йде стара віра? Помирає? Зовсім ні. Вона живе поряд з нами, за таємничою межею, у світі, схожому на наш, але з іншими правилами. Кожен образ п'єси є культурним кодом, яким наші предки жили до нас...

ДІЙОВІ ОСОБИ

Весна/Дана — має дуже довге й густе, як грива коня, волосся насиченого кольору дуба з врослим листям, розпущене; голова увінчана золотими підковами й коралями. На шиї нитка з самоцвітів — синіх, зелених, червоних, жовтих. Кисті рук наполовину почорнілі. Очі насичено-зеленого кольору. Вбрання багато розшите нитками зі срібла й золота. Обличчя налите рум'янцем, ноги босі, без прикрас.

Літо/Гаїна — волосся довге, до поясу, спокійного трав'яного кольору, із врослими польовими квітами, заплетене в косу; на голові кичка рогата (роги оленя), у вухах сережки-колти, на шиї — яскраво-зелені корали зі згардами. Кисті рук наполовину посірілі. Очі насичено-голубі. Шкіра світиться зсередини. Вбрання просте: блідо-синя сорочка-сукня, розшита оленями й дробницями, підв'язана червоною стрічкою, розшитою коловоротами. Ноги босі, до колін всіяні зображеннями коріння.

Осінь/Златомира — волосся коротке, до плечей, насиченого кольору багряного моху; на голові шапка з вовчого хутра, оздоблена великою діадемою у вигляді сонця, з якої

до самого обличчя спадають разки перлів. По боках головного убору підвішені рясна з колтами й бубонцями. На шиї п'ять ожерелків різного кольору й форми. Кисті рук наполовину багряні. Очі насичено-сірого кольору. Вбрання дуже пишне, з багатьма оздобами й вишивками, спідниці прикрашені поясами, всіяні бісером. По боках вовчі хвости. Обличчя бліде, на ногах чоботи.

Зима / Мара — волосся дуже довге, до п'ят, золотаво-білого кольору, що нагадує поле пшениці після жнив, розпущене, подекуди заплетене в коси. Голова увінчана срібними лунницями, монетами, згардами й коловоротами. Великі сережки із зображенням ведмедів, на шиї — ікла й кігті ведмедя, намисто зі згардами. Шкіра бліда, кисті рук наполовину чорні. Очі великі, чорні. Вбрання тепле, з плахтою, розшитою символами сонця. Поверх вдягнута в довге ведмеже хутро. Обличчя бліде, з легкими синцями під очима, на ногах темно-сині штани, черевики. Вагітна від Перуна.

Ліс / Вед (без актора) — старий дух-гігант, тіло якого поросло деревами й чагарниками.

Волхв — уособлення людської мудрості.

Дуб / Перун — втілення пантеїзму, що приходить на зміну прадавнім віруванням.

Дан — батько Весни, Літа, Осені й Зими.

Князь

ЗРАДА

Глиняна хата в гущавині лісу з кількома входами-норами; велике вікно під солом'яною стріхою, до якого веде драбина; двері прикрашені символами, намальованими червоно-синьою фарбою.

Велике вогнище посеред хати. Вся підлога всіяна травами — сухими, живими, що ще ростуть, і зрізаними. Різке змішання ароматів. Світляки і глиняний посуд, дерев'яні ложки й медовниці, бджолиний вулик, гілки яблуні й горобини, що проникають у дім крізь вікна. Лапа ведмедя з кігтями й череп біля порожньої коліски.

Великий оберемок густої зеленої трави, на якому спить **Весна**.

Дана. Я прокинулася перша. Мої сестри, що їм як мати я, ще сплять. *(Підходить до коліски і проводить по ній рукою, легко посміхаючись.)* Вкинувши у вогнище хворостини і три краплі молозива, я вийшла до нашого батька. Ліс стояв спокійний. Червона горобина сонця кров'ю розлилася на обрії. Ліс застиг, синій, німий. *(З любов'ю в голосі.)* Чекає любий батько.

Весна виходить із хати через двері, тягнучи за собою шлейф з густого синього туману й соковитої трави.

Дана. Спить, мої сестри... спить, набирайтесь сил.

(Тихим голосом, обертаючись до хати.) Ще колись давно, там, де раніше були очі нашого батька, почав рости великий дуб. Волхв, який прийшов до нашого жертovníка, повідав, що це Бог — він покровитель усіх. Відтепер йому треба поклонитися. Ми не стали сперечатися. Так вирішили я і мій ще напівживий батько Дан. Сестри тоді ще були малими. Дан поступово зникав. Зараз від нього лишився лише грізний голос. Голос нашого лісу. Бог (так він себе назвав) запевняв, що оберігатиме нас, а сам продовжував і далі жити тілом мого (нашого) батька. І от щоразу, коли одна з нас прокидається, має ділити жертovníк Волхва з Богом, що носить стріли, і виконувати ритуал. Дикість і безумство. Та досі Бог нас не чіпав.

Дан реве, важко дихає. Чути гуркіт грому. Моторошно шелестить листя. **Дана**, ступаючи босими ногами, обережно намацує ще холодні грудки землі. Ліс потроху оживає.

Дана. Він мені радий, але спершу я маю завершити ритуал. *(Підходить до дуба.)* Який великий він виріс... *(Низько вклоняється дереву, руками тягнеться до землі, від якої починає здійснюватися пара.)*

Грім прокотився небом, блискавиці потяглись до дуба й стріл під його кроною.

Я зігрію тебе і всі твої кісточки, не реви, батьку, не реви!

Ліс плаче. Чугайстер і русалки танцюють жалобний танок. Літо, рання пальці, викопує могилу і кладе туди тіло сестри. В олх в підглядає, стоячи за дубом.

Гаїна. У нозі сестри я знайшла наконечник срібної стріли. Її нутро спорожніло, а тіло стало синім, очі закрилися тепер уже назавжди. Це не схоже на те, як спить дитина.

Кладучи В е с н у в могилу, Літо цілує руки сестри, з її очей капують сльози.

Гаїна. Я пригортаюся до тебе востаннє, люба моя сестро. Ні, матінко моя. *(Притуляє голову до грудей.)* Серце твоє мовчить...

Літо намагалася розбудити О с і н ь, але та міцно спить в обіймах сіроманця.

Гаїна (тихо і хрипко). Вона спатиме, допоки не прийде її час. *(Зустрічається поглядом з вовком.)* Вона спатиме! *(Жалісно, переконуючи сама себе.)*

Змучена горем, Літо перекидається на оленицю й скаче лісом. Дан жалісно стогне, полохаючи звірів. Літо від люті стає все гарячішим, все нестерпнішим.

Гаїна. Не реви-и-и-и, батьку, не реви-и-и-и...! *(Скаче, наче оскаженіла, так що вигук протягується моторошним голосінням.)*

Літо несе за собою жар, жар від горя втрати. Земля висихає так, що оголюються коріння дерев. Князь підіймається на гору з ідолами. Дніпро синіє. Літо помічає сходження Князя, і її ноги підкошуються. Вона зрозуміла, від чого застерігала сестра.

ЖЕРТОВНИК

Прокидається О с і н ь. Стурбована скавчанням свого сіроманця, вона з тривогою шукає Літо, але красуні сестри ніде немає. О с і н ь холодними руками гладить звіра.

Осінь (дивлячись у налиті тугою очі вовка). Вона не прийшла.

О с і н ь, перекидаючись на вовчицю, підіймається драбиною на дах, що горою здіймається над лісом, і застигає. Ліс почорнів. Чути дзвін. Він розполохує зграю галок, ті рясно всіюють небо.

Златомира. Мій батьку, ти щось зовсім всихаєш. *(З докором.)* Ворог смокче з твоїх жил життя. *(Дивиться у бік дуба.)* Високий він виріс — аж до неба, а корені — я відчуваю — дісталися вже серця батька.

Раптом вона бачить могилу сестри. У подібні жінки З л а т о м и р а підходить до неї. На плахтах і спідницях О с е н і видзвонюють бубонці. У відчаї вона падає перед сестриною могилу.

Златомира. Ось я бачу: тут моя сестра лежить зовсім холодна. *(Плаче.)* Коріння, воно поглинає її. Наполовину почорнілі руки йдуть під землю.

(Замовляючи.) Раніше не було часу, ні землі, ні пилу. *(Протяжно, як вовк.)* Нічого, забули все-е-е-е. Було небиллицею, та стало бувальщиною *(Важко, гортанно.)* Час — швидкая ріка-а-а-а, ой, сестру ти прийми до ра-а-а-ат, ой, прими ти сестру молоду-у-у-у, ой, ой, ОЙ! Нема по ком їй гнить у роду-у-у-у. У білий колір зодягнена, ти тепер вже не сама-а-а-а. Спи ти, сестро, мирно-о-о-о, там по тобі дзвін дзвени-и-и-ть.

В олх в ховається за хатою і спостерігає за З л а т о м и р о ю. На його обличчі легка усмішка. О с і н ь збирає зграю вовків. Разом вони вирушають на пошуки Гаїни.

Златомира (виючи у бік гинучого лісу). Літо-о-о! Гаїно-о-о-о!

Біля порогів Дніпра Златомира й вовки знаходять Гаїну. Вона, зовсім знесилена й змочка, тягнеться до О с е н і, намагаючись виповзти з Дніпра. Та кидається їй на допомогу. Рікою пливе один із ідолів.

Гаїна (безсило й дуже тихо). Вони скидають ідолів, ідолів. Вони скоро придуть знову, вони його сплять. *(Мов умаренні.)* А він їх прокляне, прокляне він їх. Прокляне... прокляне.

Зграя вовків спантеличено дивиться то в небо, то на сестер. А тим часом почорнілі кроки дерев дедалі більше рідіють. З л а т о м и р а пригортає до себе сестру, намагається її відживити, але занадто пізно. О с і н ь чує її останні слова.

Гаїна. Я намагалася їх зупинити, вони скидають ідолів. Він нас не захистив. Вони... с-спа-а-аля-я-яють його.

Літо помирає. Осінь цілує її в чоло, кладе тіло сестри собі на спину і несе до хати. Викопана могила вже чекає. Волхв зруйнував жертвник.

Златомира. От і поховала двох сестер за один день.

Златомира (замовляючи). Раніше не було часу, ні землі, ні пилу. (Протяжно, як вовк.) Нічого, забули все-е-е-е. (Важко, гортанно.) Було небиллицею, та стало бувальщиною. Час — швидкая ріка-а-а-а, ой, сестру ти прийми до ра-а-а-а-ат, ой, прийми ти сестру молоду-у-у-у, ой, ой, ОЙ! Нема по ком їй гнить у роду-у-у-у. У білий колір зодягнена, тепер вже не сама-а-а-а. Спи ти, сестро, мирно-о-о-о, там по тобі дзвін дзвени-и-и-и-ть.

Тіло Гаїни приймає мерзла Земля.

ПЕРЕРОДЖЕННЯ

Осінь боролася до останнього. Ідоли пали. Златомира помирає. Волхв ховає передостанню із сестер. У місті Князь наказав палити вогнища.

Налита теплом хата потроху холоне. Прокидається Зима. Її ведмежа шуба вкрита памороззю.

Мара. Щось дивно, раніше ніколи такого не було. Хата холодна.

Обійнявши ведмедя, Мара зазирає в його очі — вони налилися сльозами. Це її тривожить, та вона опановує себе. Мара важко встає зі свого ложа. Її серечки легко задзвеніли у повітрі, й хата почала наповнюватися туманним холодком. Проходячи повз вогнище, Мара легкою рукою кидає в нього кілька полінець, з її пальця злітає одна з каблучок. Не звертаючи на це уваги, вона окидає важким поглядом хату, на очі їй потрапляє колиска. Мара, легко посміхаючись, проводить рукою по животу.

Мара. Сестри, мабуть, уже сплять.

Зима чує дивне шарудіння надворі. Вона виходить назовні й бачить Волхва. У руках він тримає срібні монети. Позаду нього кров на бурій землі й три могили. Зима холодно дивиться то на них, то на Волхва. Вони мовчки зустрічаються поглядами. Із його рук падають срібняки. Ліс стогне.

Мара. Ти можеш починати бігти! (Ревучи, як ведмідь, випускає з рота клуби пари.)

Волхв тікає, сміючись, і його сміх шириться залишками лісу. Великий дуб у центрі падає, його основа роздроблюється. Зима уважно спостерігає за цим. Її обличчя дихає холодом, губи стискаються так, що й зуби риплять.

Мара. Сестри любі мої... Сестри... Ліс, ні, це тепер цвинтар. Любий мій... (Засмучено.) Сестри...

Мара (замовляючи, реве на все горло, так що залишки дерев починає хитати). Раніше не було часу, ні землі, ні пилу. (Протяжно.) Нічого, забули все-е-е-е. (Важко, гортанно.) Було небиллицею, та стало бувальщиною. Час швидкая ріка-а-а-а, ой, сестер ти прийми до ра-а-а-а-ат, ой, прими ти сестер молоді-и-и-и-их, ой, ой, ОЙ! Нема поком їм гнить у роду-у-у-у. У білий колір зодягнені, ви тепер вже не самі-і-і-і. Спіть же, сестри, мирно-о-о-о, там по вам дзвін дзвени-и-и-и-ть.

І падає остання гілка дуба. Замовкаючи, Зима сердито дивиться в бік дерева. Вона чує грім, у залишки дуба б'ють блискавиці, земля дрижить, здіймається вітер.

Мара (тримаючи руки на животі). Пав... Я тобі вірила, а ти пав, проклятий. Я проклинаю тебе і рід твій.

Зима, оскаженіла від люті, зриває з себе один із пазурів ведмедя й відрізає волосся. Кидає тужливий і злий погляд на могили сестер, переводить його на дуба. Перекидаючись на ведмедицю, кидається бігти. Розсипане волосся підіймає стіну з мороку, що густішає й вібрує, а там, де на глиці лишилися сліди її лап, проростають пагони, оголюються корені.

Реве Чугайстер. З и м а біжить, біжить... Межа між лісом і зовнішнім світом усе більшає, доки не замикає весь простір, який вистачило сил подолати З и м і. В образі жінки вона підходить до залишків дуба. Руками підтримує живіт.

Мара. Я проклинаю тебе... (зі сльозами) і твій плід... Ти зрадив нас. (Стрімко зриває з шиї наконечник срібної стріли і кидає під гниле коріння.) Пав... (По обличчю потекли сльози відчаю, її лоно спорожніло, сніг побурів.)

Знесилена, З и м а повертається до сестер.

Мара (сама до себе). Три могили... Четверту чого ж не викопав?

Потім помічає могилу. Погляд її стає порожнім, серце калатає.

Таки ти викопав її... тільки даремно, даремно...

З и м а викопує кожну з сестер із їхніх земляних могил. Сніг затоплює все, так що й гори не видно.

Мара. Гаїна лежить, уся обросла кореневищем. Враже, не пожалів навіть юну. Її роги надломилася. (Обійнявши сестру, З и м а почала ридати.)

Моя мила сестро, зачекай, зачекай, моя маленька сестро. *(Вмиваючись сльозами, вона обіймає В е с н у.)*

Ти зовсім зблідла, моя любонька. Де ж ділася твоя сила? Моя ти рідненька... *(Діставши з могили О с і н ь, вона витирає сльози рукавом.)*

З и м а, розклавши мертвих сестер навколо себе, низько їм вклоняється та, примовляючи, починає втирати сніг у кожне з тіл.

Мара. Не я біжу, то життя біжить, не я іду, то сила вами шириться. По чому час біжить, я його приворожу-у-у-у. Милі, ви повертайтеся до мене-е-е-е... (Дістає горобину й розкидає навкруги.) Я тебе приворожу-у-у-у, буду я тобі жоно-о-о-о-ю, будеш ти мій милий, ти рідни-и-и-и-й. Тільки ти життя-я-я-я верни-и-и-и, час назад ти поверни-и-и-и. Я віддаю тобі мою душу... Ми домовилися!

З и м а стає навколішки й простягає вгору руки, її сльози висихають на обличчі. Потім вона дивиться на сестер.

Я дам вам порівну мого серця, тільки живіть, сестри, тільки живіть. Ось там пролягла тепер межа, тепер уже все буде в мирі *(Вона бере той ведмежий пазур, розтинає власні груди й дістає серце.)*

Яке воно велике в мене, сестри. Я дам вам порівну, тільки зачекайте. Руки мої вміт кров'ю. Велике. *(Приміряється, як правильніше його поділити.)* Вистачить. *(Кидає останній погляд на хату і залишки дуба.)* Ти дав мені слово. *(Вмиваючись сльозами, вона ріже серце.)*

Зима навіки замовкає. Бо зима — це тиша перед весіллям, зима — це чистота перед народженням. Зима — то наша спокута. Зима — то наше прощення.

Мара. Я дала вам рівні частини, сестри мої, а собі залишу найменшу. Я буду вічно мовчати. Я стану холодною, ви мене і не впізнаєте. Але ви, сестри мої, ви будете жити.

Вкладаючи в груди сестер по шматку свого серця, З и м а дедалі більше слабне.

Дана (розплющивши очі, із зойком). Люба сестро! (З и м а, вкрита синіми прожилками, все ще ридаючи, тримає в руках пошматоване серце.)

Гроловиці ударяють у землю. Б'ють навколо того, що залишилося від дуба. Порожня коліска розломилася навпіл.

В е с н а спостерігає за З и м о ю, і щойно та оживила останню із сестер, розуміє: це переродження.

Ідоли пали. Та прийшли нові царі.

Хтось скаже, як зима — то все помирає. Ні, це вона віддає свою жертву...

НАШІ ГОСТІ

* Гарфанг (Олеся Поліщук)

Гарфанг (Олеся Поліщук)

Про автора:

Гарфанг — це така біла сова. Якій не спиться ночами (мабуть, через те, що п'є забагато кави), і тому вона полюбляє читати книжки. А коли є настрій — пише їх сама. Час від часу вона встромляє свого цікавого дзьоба до різних історій, аби було про що потім пошепки розповідати сутінкової пори вразливим слухачам...

Ні навчання на філфаці, ні робота в кількох столичних виданнях любов до літер не відбили, й у вільний час (якого завжди не вистачає) я розставляю їх у рівні рядочки та намагаюся передати за їх допомогою те, що саме проситься на волю. А проситься часом таке...

Ну, що проситься, те й пишеться — папір, як то кажуть, усе витримає. Навіть мої совині історії — про темний бік світла й спалахи в темряві.

Спробуй їх на смак, подивися на світ жовтим совиним оком — і побач його таким, як ніколи досі...

Автор книжок «Сни про...» (Київ, «Факт», 1998), «Кришталева пастка» (Київ, «Неопалима купина» 2006), «Вони повертаються» (Київ, «Ліра», 2018).

Переможець Міжнародного конкурсу кращих творів молодих українських літераторів «Гранослов» (2006), лауреат Міжнародного конкурсу романів, п'єс, кіносценаріїв, пісенної лірики та творів для дітей «Коронація слова» (2018).

ДВІ СПОВІДІ

Пальці трохи тремтіли; триденна пиятика таки далася взнаки, не рятувала навіть його стійкість до будь-якого алкоголю — предмет давньої чоловічої гордості.

Проте ці три дні не минули марно — він майже заспокоївся і майже опанував себе. Майже...

Корнель тяжко зітхнув. Кого він намагається обдурити? Ця рана навряд чи колись загоїться остаточно, хіба що з часом біль має трохи притупитися... Але не за три дні. Дай Боже, щоб хоча б за три роки він зміг спокійно вимовляти це ім'я, що перетворилося на прокляття. Господи...

— Господи, за що? Чим я її образив? За що вона зі мною так? — викрикнув чоловік уголос і пожбурих порожню пляшку в куток напівпорожньої кімнати. Непрохані сльози ковзнули з очей, покотилися по неголених щоках, густо вкритих цупкою щетиною.

— Я хотів, щоб у нас була нормальна сім'я, щоб ми жили в достатку, я пробачав їй усі її помилки... Я прощав їй усе, захищав перед своїми родичами — говорив: вона чужинка, багато чого не розуміє, у них там все не так... Ну, що взяти з інопланетянки? А тепер...

Корнель опустил важку голову на схрещені руки. У голові ще шуміло від алкоголю, проте напитися так, аби про все забути, вийшло тільки того першого дня — тоді, як він побачив її після повернення додому. Подумати тільки — невже за якихось чотири місяці все могло так змінитися? Так, він був у польоті, так, вона залишилася тут, але ж вона знала, на що йде — тисячі сімей так живуть! Урешті він не розважався в цей час — це була жертва, його

жертва заповітній мрії — нарешті «стати на ноги», це все — заради майбутнього! Їхнього майбутнього! Якого тепер немає... Немає, бо його зруйнувала вона...

Корнель підвівся і, похитуючись, непевними кроками поплентався до ванної, аби вмити обличчя. Холодна вода трохи повернула до тями; подумавши, чоловік здер із себе просяклий потім і розлитим спиртним одяг й опустився на дно ванни. Відчувши вагу людського тіла, рожева блискуча мушля (дивний смак все-таки у брата) відреагувала миттєво — тепла вода потекла відразу з усіх ледве помітних отворів у дні, наповнивши посудину рівно настільки, аби занурення було комфортним. Повітряна подушка вискочила теж безшумно і непомітно, м'яко підхопивши Корнелеву немиту голову.

— Чи бажає пан музику? — запитав з приладової панелі в стіні приємний жіночий голос.

— Ні, ніякої музики.

— Гідромасаж?

— Так, хай буде гідромасаж...

Пружні водяні струмені з ледве чутним буркотінням огорнули тіло з усіх боків, даруючи заспокійливу ласку... Судомно зітхнувши, чоловік закрив очі.

Прокинувшись, Корнель зрозумів, що почуває себе набагато краще. Це ж треба — з самого дитинства не засинав у ванній... Цікаво, скільки він проспав? Розумна машина не дозволила воді охолонути — тож спати він міг як завгодно довго. Але підступний головний біль ущух, а разом з ним притупився і той, інший, що донедавна відбирав усі сили.

За годину Корнель, вимитий і вбраний у братів спортивний костюм (все-таки вчасно Юзек лишив йому ключі від квартири — залишатись у маминому домі зараз, терпіти на собі співчутливі погляди і прислухатися до шепотіння поза спиною було б узагалі нестерпно), сидів за столом і жував приготовану роботом страву — кашу із синтетичним м'ясом. У Юзеківому холостяцькому барлогу Корнель міг хоча б відсидітися, «залізати рани». Але довше так тривати не може — якщо він ще кілька днів не дасть про себе знати, Стефан буде шукати іншого пілота.

Стефан... Цікаво, як би він відреагував, аби про все дізнався? А він дізнається, неодмінно... Проте з ким-ким, а з капітаном Стефаном Маркусом обговорювати свої проблеми він не погодився б ні за які гроші. Як, зрештою, мабуть, і з будь-ким іншим. Проте бажання вивернути душу, вилити з неї липке багно болю і бруду — зараз стало тільки сильнішим.

Чоловік поглянув на годинник — пів на одинадцять вечора. Навряд чи хтось... хіба що?..

Ще через кілька хвилин його пальці впевнено бігали по клавіатурі — на християнському он-лайн-форумі авторизація обов'язкова — і тільки під своїм власним іменем.

Ледве чутна, приглушена органна музика — це єдине, що на цьому форумі йому подобалося. Власне, йому й не було чого тут робити — повертаючись додому, пілот час від часу відвідував служби у справжньому костелі. Віртуальний же простір спілкування віруючих — це вже варіант для ближнього космосу, правда, і тоді він заходив сюди не так часто.

Ще кілька секунд повагавшись, Корнель зітхнув і зі списку доступних сервісів вибрав «СПОВІДЬ». Екран проектора замерехтів, і з м'якої напівтемряви вималювалося обличчя священика. Той кілька разів кліпнув очима — видно, проганяючи сон, і доброзичливо посміхнувся Корнелю. Охайна коротка борідка додавала його круглоovidому, трохи засмаглому обличчю якоїсь особливої поміркованості. Білий комірець, високий лоб із залисинами, коротко стрижене русяве волосся...

«Якби зібрати докупи риси всіх священиків і вирахувати середнє арифметичне, то вийде саме цей», — подумав Корнель, придушивши несподівану посмішку.

— Вітаю, отче.

— Вітаю тебе, сину мій. — Голос священика виявився таким само очікувано-звичайним, як і зовнішність.

— Отче, я хочу сповідатися. Мабуть... Я заплутався. Мені потрібна порада... Можливо — як ніколи.

Як не намагався Корнель видаватися спокійним, проте голос таки зрадливо видав високі — сльозливі — нотки.

— Я тебе слухаю.

— Моя розповідь не буде короткою... Щоб розповісти все, потрібно почати спочатку...

— А хіба ми кудись поспішаємо? — ледь помітно повів плечима священик.

Корнель шумно видихнув, мов перед стрибком у воду, і дав волю словам — падати, мов дощові краплі...

— Усе почалося чотири роки тому, на Каруні... Я — молодший пілот на судні, і тоді літав уже кілька років, проте на Каруні раніше бувати не доводилося. Перед тим ми добряче понервувалися — слава Богу, що двигун почав давати збої уже після виходу із гіперпростору дорогою додому. Для мене — це була взагалі перша аварійна посадка. На орбіті нас зустрів патрульний корабель, і дозвіл на аварійну посадку нам дали без будь-яких заперечень. Проте, коли ми вже приземлилися, виявилось, що на допомогу нам так ніхто і не думає приходити.

Аби це з'ясувати, як і те, що самотужки відремонтувати двигун нам таки не вдасться, знадобився цілий місцевий світловий день. А коли впала темрява і на небосхилі по черзі з'явилися чотири різнокаліберні місяці, щоби своїм світлом перетворити ніч на слабку її подобу, уся наша команда вибралася з корабля. Відкривши роти, ми спостерігали за їх швидким маршем небосхилом. Як потім виявилось, у нас попереду було ще достатньо часу, аби усе це роздивитися — і не раз. Характеризуючи місце, куди ми волею долі потрапили, капітан Стефан сказав: «планета земного типу». Дійсно, дихати ми могли там без скафандра, але це єдине, що я пов'язав би з теперішньою Землею. Насправді Карун — це Земля, якою, мабуть, пам'ятали її динозаври: безліч прозорих річечок до колін, кущі вище людського зросту, неймовірно-зеленого кольору трава і квіти — куди не глянь, тисячі, мільйони найрізноманітніших квітів, усіх можливих і неможливих кольорів та відтінків. Їх запахи перенасичували повітря, роблячи його аж солодким. Цим повітрям важко було дихати. Тим паче, що ми звикли бачити стільки зелені лише у дендропарках під спеціальними куполами, а не отак-от запросто. Не знаю, чому, проте я зненавидів кляту планету майже одразу, коли капітан після розмови з місцевим патрулем — їхні бородаті мармизи просто з'явилися на наших екранах — повідомив нам «чудову» новину — що підмога прибуде до нас тільки наступної доби.

Проте, я був у меншості — усі інші, навіть тупоголовий Тім, наш бортмеханік, були в захопленні від місцевих краєвидів. Настільки, що капітан заліз до бази даних і насмакував звідки розповідей про цю діру...

Власне, це все я розповідаю не просто так — потім ви зрозумієте... А від клятих квітів, мабуть, боліла голова не тільки в мене, а й у всіх місцевих також — і настільки, що їх відверто ідіотські порядки здавалися їм нормальними. Уявіть нашу реакцію, коли «допомога» з'явилася, — якщо так можна сказати про двох гуманоїдів у широких зелених одежинах, які керували двома коротконогими рожевими потворами, впряженими у величезну платформу на дрібних коліщатах. Як пояснили нам місцеві (спільну мову виявилось дуже просто знайти — вони чудово розмовляли тарською — агальногалактичною), ми мали завантажити корабель на цю штуковину і відвезти до столиці — потрібну для нашого ремонту техніку можна знайти тільки там. Бо в заповідній зоні (а нею є практично уся територія, окрім великих міст) використання самохідної техніки взагалі заборонене! На наше запитання, яким чином ми піднімемо багатотонний корабель, аби випхати його на цю домовину на коліщатах, чужинці тільки кліпали очима й нічого не відповідали. Далі, не змовляючись, вони підійшли до нашого корабля і почали робити якісь синхронні рухи, схожі на танець. Яким же

було наше здивування, коли ця купа брухту раптом ворухнулася, повільно піднялася вгору метрів на чотири, а потім так само плавно опустилася на їхню платформу.

Після цього дійства дах пошкодився уже в нашого капітана; він практично прикипів до цих клоунів у зелених рясках і більшість часу проводив у їхньому товаристві.

Ні, я не параноїк і не ксенофоб, але щось у цих людях — істотах, точніше кажучи, — від самого початку насторожило мене. І їхнє покровительське, майже товариське ставлення до нас видавалося мені занадто показним, аби бути справжнім.

Загалом слово «занадто», якщо йдеться про Карун, ніколи не буде зайвим: надто багато запахів, занадто мирні тварини — на нас жодного разу не напали; дивні дороги — хоча ми йшли практично безкінечними степами, час від часу проходячи неподалік якихось поселень, дорога ніколи не вела через це саме поселення. Та головне — надто-надмірно-багато клятих нав'язливих квітів, які росли практично всюди. Навіть зараз, згадуючи це все, я знову ніби чую їх запахи...

Усе те, що всотували оскаженілі від такого розмаїття органи чуття, зовсім не в'язалося з історіями, які розповідали чужинці: мимоволі я теж прислухався до цих розповідей, аби не корчитися з нудьги усі ці безкінечно довгі, ущерть залиті сонцем дні, поки ми тряслися вузькими стежками, які назвати дорогами язик просто не повертався. Якщо вірити їм, Карун — не напівдика, ледве розвинена планета, як видавалося на перший погляд, а домівка однієї з древніх цивілізацій, що гуляла в космосі, як у себе вдома, ще тисячі років тому. Але коли техніка дійшла у своєму розвитку апогею, сама планета через нехлюйське до неї ставлення опинилася на грані екологічного колапсу. Її жителі — хвора карунська раса — практично вимирали. Загинула практично вся екосистема — не лишилося ні зелені, ні природних водних ресурсів — усе, що ще можна було назвати живим, існувало тільки за рахунок потуг цивілізації... Чесно кажучи, мені важко було тоді в це повірити, спостерігаючи неполохану зелень повсюди; а ще важче сприйняти на віру те, що урятувала цей помираючий світ одна жінка на ім'я Фері, яка раптом стала зцілювати усе і всіх навколо однією своєю присутністю. А від неї цією здатністю нібито «заразилися» інші, й планета переродилася. Тепер у них техніка — тільки у спеціально відведених зонах, де без неї — ніяк, а люди повернулися з міст знову жити на землі. Мало того, вони ще й з планетою навчилися спілкуватися (як ви собі це можете уявити? Маячня...) Я, чесно кажучи, не все зрозумів з їхніх балачок про всякі там гармонії. Та коли вони пояснили, що ця сама рятівниця — тепер у їхньому розумінні щось на зразок богині, культ якої нині процвітає на Каруні, я далі слухати просто не захотів. Смішно, коли тебе грубо намагаються загребти у тенета чергового примітивного культу якогось божка...

Проте, як виявилось згодом, на нас чекало знайомство із культом на практиці.

Ми не одразу її побачили — легке квітчасте покривало на плечах дівчини зливалось з навколишнім буйноцвіттям. А коли помітили, вона вже вмощувалася скраю на нашій платформі.

— Я — фері. І мандруватиму з вами до столиці, — заявила вона абсолютно спокійно, ніби так і має бути. Невелика дорожня торба, як я зрозумів, — увесь її скарб, бухнулася на платформу поруч зі своєю господинею. У відповідь двоє наших (немолодих, до речі) провідників шанобливо схилили голови перед цим засмаглим і розхристаним дівчиськом з лукавими зеленими очима, яке щойно оголосило себе, наскільки я зрозумів, одним із утілень місцевої богині. Судячи з розповідей, таких «фері» було багато. Просто приходять хтось, видає себе за богиню, і карунці вірять... Я так і не зрозумів, що вони там такого робили, проте їм виявляли особливу шану й ледве не поклонялися.

Здається, тоді засміявся тільки я — проте моя думка на той час нікого не цікавила. І — як би там не було — ми перебували на чужій території й, до речі, безкоштовно користувалися допомогою місцевих фанатиків. Тож — з вовками жити... Так нашої компанії прибуло.

Проте товариство цієї нахабної дівчини — дуже навіть симпатичної, якщо краще придивитися, виявилось куди приємнішим, аніж компанія двох наших «перевізників». На відміну від них, її жива цікавість до нас, чужинців, починаючи з нашої мови і закінчуючи консервованою земною їжею, яку ми їли, не давала нудьгувати нікому. Та й, що не кажіть, п'ятеро дорослих чоловіків — увесь наш екіпаж — не могли лишитися зовсім байдужими до гарненького дівчиська. Можна навіть сказати, що вона якоюсь мірою причарувала нас... Так, у тенета її чар потрапив не тільки я. І те, що це дівча небайдуже саме до мене, теж помітили всі, і дуже швидко. Надто відкрито вона «пасла» мене своїми пронизливо-зеленими очиськами... Спочатку мені було смішно. Потім — цікаво. Та й чому б не провести час у компанії симпатичної чужинки, навіть нехай трохи ненормальної, якщо все одно від нудьги нема куди подітися, а коротконогі тупі тварюки, які тягнуть платформу безкрайнім полем, роблять це надто повільно.

Вона чомусь вирішила, що я маю слухати її балаканину — і якимось так само собою вийшло, що я справді це робив. Дівчина розповідала про тутешні порядки, якісь історії, а я їй підтакував і сам щось говорив... Присутність цього створіння діяла на мене якимось... заспокоїливо, чи що. Якимось так само собою виходило, що раптом мої думки і бажання ставали дружніми між собою... Не знаю, як це пояснити...

Одного разу вона наздогнала мене, коли я вирішив трохи пройтися пішки — з нашими теперішніми швидкостями це було нескладно.

— Подивися! — вона простягнула мені квітку. Невеличка така, з розтріпаними коротенькими червоно-фіолетовими пелюстками, нічим не примітна — особливо тут, серед мільйонів інших. При цьому обличчя дівчини сяяло так, наче вона знайшла скарб.

— Ну, і що це за будяк?

— Це не будяк, — сказала вона, старанно вимовляючи незнайоме слово, — це брента!

— Яка брента? Це ж тебе так звать?

— Оце — брента, і оце — Брента, — дівчина вказала на себе рукою. У мене ім'я квітки. Її дуже важко знайти. А що таке будяк?

— Це теж така... квітка. Колись була. І теж на тебе схожа, — засміявся я.

— Вона росте на твоїй землі? Я хотіла б побачити інші світи. Інші зірки...

— А що, фері не можуть літати? — підсмикнув я її і, як виявилось, зачепив за живе.

Вона підняла на мене свої очі, і в них — це не можна було зрозуміти по-іншому — палахкотіли стурбованість і тривога.

— Це я можу сказати тільки тобі... Це велика таємниця.

— І що ж за таємниця?

— Я... не справжня фері.

Я ледве стримався від сміху, проте не захотів образити її.

— Щось я не розумію: то ти кажеш, що ти справжня фері, то — несправжня... Ти сама хоч визначилася?

— Мені якийсь час здавалося, що я можу... Що у мене виходить. Але чим ближче ми тепер підходимо до місця призначення, тим більше я сумніваюся, що це так...

— Зажди, а чим саме вимірюється оця справжність чи несправжність? Хто це може визначити?

Брента повела плечима.

— Я. І ті, хто поряд. Бути фері — означає вміння вносити гармонію у навколишній світ, і саме ця гармонія розходить потім усюди, мов кола по воді...

— То хто має визначити, справжня ти фері чи ні? — я так і не зрозумів її відповіді.

Вона подивилася на мене так, ніби я запитав про щось загальнозрозуміле.

— Я сама. І... Кристал Гармонії, якщо я піду до палацу. Він вибирає саме ті вібрації, у яких зараз є потреба. І вибирає тих фері, які мають залишитися в палаці.

— Хм... Конкурс краси, де суддею буде камінь... Оригінально.

— Що таке — конкурс краси?

— Не зважай, — махнув рукою я. І задумався, що сказати далі. Те, що насправді думав, я сказати не міг, аби не образити дівчинку. А думав я, що все це — абсолютна маячня. Каміні, вібрації, гармонії... Просто гарненькому дівчаткові нема чим зайняти себе.

— То ти боїшся, що камінь тебе не вибере? — обережно запитав я.

— Ні, — ледве чутно відповіла Брента. — Я боюся, що він вибере мене і я не впораюсь...

— Тоді навіщо ти туди йдеш? — знову не зрозумів я.

Тепер вона подивилася на мене, як на ідіота.

— Я маю бути там. Це моє призначення. Я фері.

— То ти фері, то не фері! — розсердився я. — Не мороч мені голову!

То була наша перша сварка — і єдина, тому що несподівано й для мене, і для Бренти того ж таки дня ми дісталися до місця, так і не встигнувши помиритися.

І яким же було моє здивування, коли замість задрипаного містечка з халупами на окраїнах нашим очам відкрилося величезне місто з вежами-хмарочосами, наземним і повітряним швидкісним транспортом та неймовірної краси будівлями.

— Ти ж казав — примітивна цивілізація? — звернувся я до капітана Стефана.

— Я такого казати не міг. Це дуже розвинена цивілізація і дуже давня. Те, що вони оберігають природу, зовсім не означає, що в них немає техніки.

Так, техніка в них була — і не рівня нашій. На станції, куди ми прибули, нашу посудину оглянули блискавично й сказали, що наступного ранку все буде готово.

Наша фері попрощалася з усією командою — усією, окрім мене, — я грав ображеного і вперто проігнорував її, вдаючи, що дуже заклопотаний перевіркою якихось там деталей.

Але коли вона пішла, зрозумів, що зробив дурницю.

І чим більше часу проходило, тим сильнішою ставала моя туга. Я не розумів, від чого саме було мені так погано — від того, що так з нею повівся, чи від того, що цієї скрекотухи немає поруч... Мені її жахливо не вистачало, попри те, що ми були знайомі лише кілька днів і вона була чужою й багато в чому незрозумілою мені.

Якщо інші розбрелися столицею, то я відмовився навіть залишати місце нашої ночівлі, аби помилуватися навколишніми дивами.

Мій неприкаяний стан помітив капітан.

— Завтра, якщо все добре, ми вилітаємо звідси. Якщо хочеш, уранці можеш сходити попрощатися з Брентою. Вона ж небайдужа тобі...

Я витріщив очі на капітана — він щойно так просто сказав те, у чому я досі не міг собі зізнатися. Не байдужа... Може, це перебільшення. Проте за шанс ще раз побачити Бренту я вхопився, як потопаючий за соломинку.

— Але де я її знайду?

— У палаці. Там усі фері готуватимуться до церемонії. (Виявляється, наш капітан не пожалкував своїх вух і часу, щоб розібратися в тонкощах місцевих звичаїв.)

— Але хто мене туди пустить?

— До палацу прийти може хто завгодно — його двері ніколи не зачиняють. І навіть лишитися там на деякий час, якщо у тому є потреба.

— Нічого собі! Певно, досі там уже оселилося півміста, — сказав я.

— Ні. Там живуть тільки ті, кому справді потрібно відновити сили у товаристві фері.

— У товаристві фері...

Раптом я зрозумів, що за почуття їли мою душу, і зміг дати їм ім'я — це були ревності, страшні, дикі ревності. Хтось буде в товаристві моєї Бренти, хтось слухатиме її голос, дивитиметься на неї, — навіть — о Боже! — до неї торкатиметься....

Я так скрипнув зубами, що це не пройшло повз увагу капітана.

— Щось не так?

— Чорт!... Ця відьма мене зачарувала... — прошипів я, стискаючи кулаки з безсилового розпачу.

Капітан нічого не сказав, тільки подивився не мене якимось дивно, ніби оцінююче.

— Мені нудно... без неї... — я сам не повірив, що сказав це.

Ніч минула майже без сну. А коли в мене таки виходило на якусь хвилину зліпити повіки, я бачив Бренту, тільки її. Уві сні я біг до неї, а вона зникала, неначе вранішній туман. І чужі руки тягнулися до неї звідусіль, вони вели її за собою... Це було нестерпно.

Уранці я був уже в палаці. Не пам'ятаю, як знайшов туди дорогу, мені важко згадати навіть, який він був із себе, — я просто йшов безкінечними коридорами, поки не знайшов те, що шукав, — Бренту. Коли її смарагдові очі спалахнули мені назустріч, я раптом зрозумів без слів усе, що вона хотіла мені сказати — що їй так само погано, як і мені... Тільки тепер переді мною стояло не розтріпане симпатичне дівчисько, а вишукана, чарівна жінка незвичайної вроди. Усе її багат шарове вбрання переливалося відтінками зеленого, що робило її очі ще більшими; вузькі смагляві зап'ястя, охоплені низками тонких сяючих браслетів, здавалося, теж сяяли; чорне волосся хвилями спадало з плечей. Її трохи змарніле обличчя було, як ніколи, прекрасним. Я просто зупинився і завмер, заचाївши дихання — за кілька кроків від мене стояла втілена богиня — досконала істота, без жодної вади — і богиня дивилася на мене. Кілька хвилин — без слів, тільки очі й неймовірне сяйво, що, здавалося, йшло від неї... А потім богиня раптом... кинулася до мене і обняла! Такого щастя, як тієї миті, я не відчував раніше ніколи...

— Пішли звідси, — прошепотів я, усе ще ледве вірячи в реальність того, що відбувається зараз. — Пішли зі мною... Я кохаю тебе... Я хочу, щоб ми більше не розлучалися... Ти згодна втекти зі мною?

— Так... Я піду з тобою... — прошепотіла вона у відповідь. І ми, ухопившись за руки, мов щасливі діти, кинулися геть з палацу, не звертаючи уваги на погляди, що липли до нас...

Це було щасливе безумство. Це було кохання...

Коли ми двоє стали перед очі капітана Стефана, він нічого не запитав. Навіть чомусь не здивувався. Тільки якась дивна туга на мить, як здалося мені, відобразилася на його обличчі.

— Що ж... Мій корабель прийме ще одного пасажира. Сподіваюсь, ви обоє добре подумали.

— Так, — відповів я за нас обох.

Обличчя Бренти сяяло радістю. І який я був гордий, коли допомагав їй піднятися на борт під перехресним вогнем заздрісних поглядів усієї — без винятку — нашої команди! Це був мій тріумф...

Наш медовий місяць минув задовго до весілля — в каюті капітана, яку він несподівано щедро виділив нам, сам зайнявши моє місце. Та й від роботи він мене практично звільнив. Щоправда, її і не було багато — перевіряти показники приладів, щоб не відхилитися від наміченого курсу. П'ять з половиною земних тижнів дороги, і на нас чекала Земля...

Та чим ближче ми підлітали до домівки, тим більше танула моя радість. Ні, я не розлюбив Бренту, проте, здається, тільки тепер почав розуміти всю необдуманість свого вчинку. Чужинка, іновірка, абсолютно не пристосована до життя, — не той вибір, якому б зраділа моя мати. Отже, я просто ставив її перед фактом, приводячи додому жінку, яка тепер мала бути моєю дружиною. Але й одружитися з коханою я теж не міг — шлюби між представниками різних рас не заборонялися, але тут на заваді ставала інша віра Бренти. Точніше — її цілковите безвір'я. Проте й залишити дівчину я теж не міг — через мене вона покинула і свою родину, і свій світ, і на Землі тепер їй просто нікуди подітися. Та Брента й сама це добре розуміла — я не міг не помітити, як тривога помалу оселилася в її серці. Але допомогти коханій я нічим не міг, бо сам був стурбований не менше...

Звичайно ж, мама зустріла нас добре — хоча здивування не сходило з її обличчя ще довго. Я назвав Brentу своєю майбутньою дружиною, і вона лишилася жити в нашому домі, де, крім мами, жила ще й моя молодша сестра Діана — брат мав своє житло і мешкав окремо.

— І як ви тепер збираєтесь жити? — запитала мама за вечерею.

Якщо чесно, я не знав відповіді на це питання. Тим більше не знала його Brentа. Але це не завадило їй виказати свою версію.

— Ми побудуємо свій дім і будемо жити там.

— Корнель заробляє не так багато, щоб будувати свій дім, — м'яко поправила мама. — Але ви можете жити тут. Окрім того, він збирає гроші, щоб купити власний корабель. Чи вже не так?

— Так, — замість мене відповіла Brentа. — І я буду допомагати йому.

— А що ти можеш робити? — обережно запитала Діана.

— Я фері! — радісно випалила моя наречена.

— О Боже... — пробурмотів я. — Знову те саме...

Brentа розгублено подивилася на мене. З її обличчя сповзла посмішка, й обличчя дівчини раптом зробилося немов дитячим і жалюгідним водночас. Нічого більше не сказавши, вона мовчки піднялася з-за столу й пішла геть.

— Елементарних правил ввічливості вона теж не знає, — зітхнула мама, проводжаючи Brentу задумливим поглядом.

— Ну, що сидиш? Піді заспокой свою дружину, — звернулася вона до мене.

З досадою відсунувши тарілку, я побрів услід за Brentою.

— То що таке фері? — крикнула навздогін Діана.

— Вона вам сама розкаже, не сумнівайтесь, — відповів я.

Brentу я знайшов за будинком. І коли вона підняла на мене очі, вони були повні сліз.

— Я ж просив тебе, — якомога м'якше звернувся до неї я. — Ми ж домовлялися.

— Ти зовсім... і крихти... не віриш?

— У що я маю вірити? Що ти сама собі вигадала, що якась там богиня і тепер у це мають вірити геть усі, на кого ти тицьнеш пальцем?

Вона затремтіла, наче от-от збиралася заридати. Мені стало її жаль.

— Ну заспокойся, дурненька... Ми ж домовлялися, що ти почнеш нове життя. Будемо жити тут. Допомогатимеш мамі, чогось, може, навчишся... Якось воно все облаштується... Я кохаю тебе. — Я обняв її за плечі, проте Brentа не перестала тремтіти. Не знаю, що крутилося у неї в голові, але минуло чимало часу, перш ніж вона ледве чутно сказала: «Я зроблю так, як ти хочеш...»

Я дивився в її очі, що раптом ніби згаснули, і як ніколи чітко розумів — уся ця витівка з одруженням була однією великою помилкою...

Мені не варто було привозити Brentу на Землю.

Наступного дня я вигадав щось про невідкладні справи й пішов просто тинятися містом. А коли нарешті зважився повернутися додому, то не застав там нікого. Яким же було моє здивування, коли за півгодини повернулися мама і Brentа — сміючись і мило між собою бесідуючи, як давні подруги. Волосся Brentи було прикрите гарним напівпрозорим маминим шарфом.

— Ми були в костелі — вдень там служать на тарській, — пояснила мама.

Від подиву я ледве не згубив щелепу. Того, чого я боявся найбільше, не сталося — замість докоряти мені, мама вирішила проблему по-своєму — повела Brentу до костелу і спробувала знайти з нею спільну мову. Що стосується мови у прямому сенсі, то тут уже доклала зусиль сама Brentа — вчилася вона на диво легко і за два тижні вже більш-менш пристойно говорила нашою.

Чесно кажучи, я спочатку з підозрою ставився до маминої затії, та, як виявилось, дарма — Брента настільки зацікавилася тим, що чула в костелі, що стала ходити на катехезу разом з дітьми. Це мене трохи втішило, проте коли через три тижні я знову вирушав у політ, то залишав дома своїх жінок з деякою тривогою. Спілкуватися тепер з Брентою ми могли тільки у віртуалі, і то лише в ближньому космосі...

Повертаючись назад, я знав, що на мене вдома чекає сюрприз — правда, не думав, що такий значний. Вдома мене дожидала сяюча Брента — з дерев'яним хрестиком на шії.

Тепер уже ніщо не заважало нам одружитися.

Наступні три роки мені не доводилося більше переживати. Ми жили, як пристойна дружна сім'я. Дітей у нас поки що не було, і я навіть став підозрювати, що моя дружина, можливо, й не здатна народити — все-таки ми були різних рас, якщо говорити м'яко. Я так само виконував обов'язки помічника капітана — тепер уже старшого помічника, а Брента чекала мене з польотів. Звичайно ж, вона не хотіла, щоб я летів без неї — у неї навіть з'явилася дурна ідея самій вчитися на пілота, проте такі намагання після серйозної розмови відкинула — не жіноча то справа — літати. Ну, не те щоб не жіноча... Просто Бренті на кораблях точно нема чого робити. Так само, як і взагалі йти на роботу — я заробляю достатньо, щоб забезпечити дружину. Її дивацтва майже минулися, окрім одного — Бренту постійно тягнуло до квітів — і з цим нічого не можна було зробити. Я водив її до дендросаду і в оранжерею. Проте цього дружині виявилось замало — їй було незрозуміло, чому рослини живуть тільки у спеціальних місцях і чому потрапити туди можна тільки за гроші — до речі, у фінансових справах вона не тямала абсолютно нічого й так до них і не звикла. Їй було незрозуміло, чому рослини більше не ростуть просто так — на вулицях, у будинках. І скільки я Бренті не пояснював, що для них потрібні спеціальні умови, а просто у відкритому ґрунті вони рости не можуть — ні за містом, ні тим паче в місті, так само як і тварини не можуть бігати просто так, поза стінами зоопарку. І вода, якщо не дистильована, для пиття не придатна. Бренту настільки схвилювало все це, що вона кілька місяців вивчала всі доступні джерела інформації: біологію, еніологію і все, що їй здавалося корисним, аби зрозуміти, «як врятувати природу». Проте мислення в неї так і лишилося якесь дитяче. І коли вона з серйозним виглядом оголосила про свої висновки, я просто розсміявся. «Природа у вас гине тому, що померла вода. Життя вашої планети — у воді. Коли оживе вода, оживе і все інше». І заради цього треба було закопуватися в науки? Будь-яка дитина знає, що недистильована вода для пиття і купання непридатна. І що з того? Жодна програма з так званого «порятунку природи» значущих результатів не дала — у звіринцях і дендропарках життя підтримується штучно. І люди давно вже ходять туди, як до музеїв. Таке життя, і нічого з цим не вдієш...

Це розуміли усі, окрім Бренти, — вона навіть роздобула десь якогось насіння й спробувала його проростити. Звичайно ж, у неї нічого на вийшло. Я розумів її — там, на Каруні, росло й бігало що завгодно і де завгодно, а тут їй цього бракувало. Та все ж з часом Брента примирилася з тим, що Земля — не Карун, хоч і завела звичку ходити за місто, до невеликого пагорба, де з-під землі пробивалося джерело. Не знаю, що вона знаходила для себе у спогляданні сірого струмочка й смердючого болотця навколо, проте ходила туди досить часто. Мама спочатку навіть хвилювалася — негоже молодій жінці одній нікати, де заманеться, проте скоро махнула на те рукою — може, ці прогулянки давали Бренті відчуття колишньої свободи.

Та й далі у неї все було не як у людей — замість бути вдячною за нашу турботу й жити нормальним життям, вона вдарилася в релігію — стала ледве не весь свій час проводити в костелі. Відомо, що все добре в міру. От якраз із мірама у Бренти було не все в порядку. І коли я вже майже звик до її палкої побожності, раптом усе змінилося — моя дружина впала в іншу крайність. Повернувшись якось із костелу, заявила, що більше туди не піде.

Про те, що там сталося, я дізнався уже від мами — сама Brenta так нічого і не пояснила. Як виявилось, увесь концерт через якусь маленьку дівчинку, смертельно хвору. Синдром хронічної втоми — чума ХХІІ століття, як відомо, не лікується і вибирає собі жертви навмання. Жодні ліки не допомагають — людина спочатку стає апатичною, перестає цікавитися будь-чим (зовні це схоже на звичайну депресію), а потім повільно згасає і йде з життя... Та знову ж таки — що хвороба невиліковна, розуміли усі, окрім моєї дружини, незважаючи на те, що вона прожила на Землі уже досить довго. Усі віруючі цього приходу молилися за неї, але дитина, звичайно ж, померла. І ця подія справила на Brentu надто сильне враження. У її дивним чином перекошених поняттях винними в смерті дівчинки були... Бог, якому байдуже до молитов, усі парафіяни, молитви яких занадто слабкі, і сама Brenta, яка не змогла врятувати малу. Вона ніяк не могла зрозуміти, чому Господь Бог не відповів на прохання віруючих і невилікував дитину, якщо він усемогутній.

Вся її релігійність розлетілася, як картковий будиночок...

На щастя, саме того дня я мав вирушати у новий політ, тож лишив маму розбиратися з істериками Brenti — їй не звикати...

Проте цього разу мамі це не вдалося — уже в космосі я дізнався від неї, що у Brenti банальна депресія і вона цілими днями сидить перед телепроектором у своїй кімнаті. Якщо чесно, де в чому ця ситуація мене навіть влаштовувала — перепсихує і трохи попуститись зі своєю релігійністю, а то вже занадто ревно останнім часом вона стала дотримуватися всіх християнських приписів.

Але до того, що чекало на мене вдома через два з половиною місці, я готовий не був...

Коли Brenta вийшла зустрічати мене, я навіть одразу її не впізнав. Та й як було впізнати мою життєрадісну, непосидючу й невгамовну Brentu в цій — без перебільшення — товстій, незграбній жінці невизначеного віку?

Як можна було так змінитися за такий короткий час?

Вона, щоправда, давненько вже перестала доглядати за собою, дозволяла собі зайве за столом і не надто зважала на одяг, але це... Я дивився на неї, і всі мої думки, мабуть, були написані в мене на обличчі. Де, де те сяюче незрівнянне створіння, яке засліпило мене своєю вродою, де та казкова гурія, з якою я втівав із карунського палацу?! Де вона, прекрасна й неповторна?! Поряд зі мною стояла жінка на вигляд років тридцяти — тридцяти п'яти, у старій безформній футболці й спідниці в дурнувату фіолетову смужку, яка мішком висіла на її жирному тілі, волосся скручене на потилиці в неохайну гулю... А очі — порожні, мов екран вимкненого телепроектора, — саме це, мабуть, робило її старшою, ніж було насправді. Певно, вона прочитала це все в моєму погляді, тому що вираз радості на її обличчі повільно згас, лишаючи непроглядну, темну тугу.

— Brento, як справи? — видавив я з себе і зробив спробу її обійняти. Проте вона відсторонила мої руки й пильно подивилася мені в очі.

— Ти більше не любиш мене? — запитала вона неголосно, проте і мама, і сестра почули її слова й озирнулися на нас.

— Звісно, люблю! Тільки давай не будемо говорити про це зараз, гаразд?

Вона покірно кивнула головою і пішла до автівки.

Звичайно ж, я не зміг просто проігнорувати те, що сталося, тож у нас відбулася розмова — і не одна — на тему, як має поводитися й виглядати жінка з порядної родини. Мені не додали радості мамині скарги: Brenta, мовляв, перестала будь-чим цікавитися й допомагати їй по господарству. Діана теж розповіла, що з моєю горе-дружиною стало неможливо спілкуватися — вона остаточно замкнулася в собі й ніби перестала жити реальним життям. Хіба що телепередачі ще якось могли її зацікавити... Це ми теж обговорили. Вона навіть не мала що сказати на своє виправдання, проте погодилася зі мною, що повинна зайнятися собою й допомагати мамі — це той мінімум, якого я вимагаю в обмін на мою турботу про

неї. Поговорили ми як нормальні дорослі люди. Здавалося, що Brenta все зрозуміла і їй соромно. Проте наступного дня я збагнув, що маю справу з божевільною — мені зателефонували з... поліції й попросили прибути по свою дружину. Цю ненормальну спіймали, коли вона намагалася вкрасти... насіння якоїсь квітки. І замість покійно здатися почала чинити опір правоохоронцям і розбила скло. Я побачив суму штрафу — і в мене потемніло в очах від люті. Проте єдине, що хвилювало Brentu, — її скан у чорному списку. Отже, тепер її не пускатимуть до оранжереї... Про що можна говорити з такою людиною? Звичайно ж, я виказав усе, що думав про неї — і того ж дня зібрав валізу й гайнув до свого товариша — відпочити від усієї цієї божевільні. Там я трохи затримався, тому вже не мав часу повертатися додому та й, відверто кажучи, особливого бажання теж.

Уже перебуваючи в ближньому космосі, я хотів поговорити і порозумітися з Brentою, проте вона на зв'язок не виходила. Як розповідала мама, до телепроектора дружина тепер взагалі не підходила. Вона просто сиділа у своїй кімнаті, ні з ким не спілкуючись. Усі спроби її розворушити закінчилися нічим — навіть лікар розвів руками. Чесно кажучи, мама, розповідаючи мені про це все, думала про те саме, що і я — саме так проявляються симптоми Синдрому. І, можливо... Але спостерігати за розвитком подій далі я не мав змоги — ми вийшли у дальній космос, і зв'язок урвався більш як на три земні місяці. Цей політ був особливо тривалим, проте мав принести непоганий заробіток — після нього я буду до своєї мрії про власний корабель ближче, аніж раніше...

Звичайно ж, перше, про що я запитав Діану, яка вийшла зі мною на зв'язок після цієї тривалої перерви, — здоров'я Brentи. Сестра відповіла, що хвилюватися нема чого, з нею все добре і тому подібне. Проте я відчував, що вона, а згодом і мама, чогось не договорюють. Єдине, про що обмовилася мама: «Brenta змінилася».

Та що це за зміна, я дізнався тільки після повернення — до того мої рідні просто боялися завдавати мені такого удару... Після мого відльоту дружина, перебуваючи в депресії, часто йшла з дому. Одного разу Brenta не прийшла ночувати, свій вчинок вона ніяк не пояснила. Проте її депресія кудись раптово поділась, змінившись гіперактивністю. Brenta десь стала пропадати цілими днями. А коли мама нарешті не витримала і зажадала пояснень, та відповіла, що... вагітна від іншого чоловіка і просто йде від мене.

Ніхто її не тримав — вона взяла лише щось зі свого одягу й справді пішла жити до когось зі своїх нових знайомих, яких у неї раптом з'явилося вдосталь. Хтось із них навіть дозволив їй жити у своєму старому будинку на окраїні міста — і то цілком безкоштовно.

Чесно кажучи, все це просто не вкладалося у мене в голову — моя Brenta раптом стала, до всіх своїх недоліків, ще й повією, яка живе не утриманні у своїх коханців — це при тому, що ми досі одружені! І її вагітність... Мені просто необхідно було її побачити.

І я таки пересилив себе — пішов до вказаного будинку. Навіть смішно — я знову не впізнав цю жінку, настільки не чекав побачити її такою. Куди й поділися її жирні боки — струнка, одягнена у просту поношену сукню, зі скромно зібраним у хвіст волоссям. Brenta знову була тою дівчинкою з Каруну, тільки трохи... мудрішою, чи що? Не схожа вона була на повію... Проте, як виявилось, її зовнішність укотре знову мене ввела в оману... Побачивши свого чоловіка, який знайшов її тут, Brenta не лише не покаялася, а навіть не злякалася, не вронила жодної сльози. Запропонувала мені чаю — спокійно, ніби були ми чужими людьми, і на запитання теж дала спокійну відповідь. Щоправда, її розповідь видалася мені такою ж фальшивою, як і нова личина цієї... цієї істоти...

Нібито вона пішла увечері до свого струмка і зустріла там якогось чоловіка, що прийшов туди, аби вкоротити собі віку. Ідея їй сподобалася, і Brenta захотіла зробити це разом з ним. Чоловіка це настільки здивувало, що вони почали говорити — і півночі «виливали душу» одне одному. А ще займались іншими речами — просто там, на землі... І це все. А повернувшись додому, тобто у дім моєї матері, вона раптом зрозуміла, що ніби полуда спала з її

очей і вона стала «фері» — гармонію власної душі віднайшла. Отаким способом... А всі її нові друзі — це просто знайомі, яким вона допомагає. Цього вже я не витримав — і розсміявся просто їй в обличчя: Brenta комусь допомагає! Тим, мабуть, що сидить у них на шиї, як колись сиділа в мене... А потім я її ударив — просто у це брехливе обличчя, яке знущалося з мене, знущалося з моїх почуттів. Вона зрадила мене з першим зустрічним — і навіть не розкаюється в цьому! І хоча Brenta запевняла, що з того часу більше його не бачила, я вже не вірив їй — жодному слову. Та вона і не намагалася мене переконати — навіть не попросила пробачення. Просто підвелася після мого удару, витерла кров з розбитої губи і запитала, чи це все, що я хотів їй сказати. І відкрила переді мною двері...

Корнель на хвилину змовк, невидючим поглядом дивлячись кудись перед себе, ніби бачив те, що було зараз приховане від очей сповідника — але потім хитнув головою, мовби струшуючи оману, швидким рухом відкинув пасмо волосся назад і судомно зітхнув.

— От, власне, і все, що я хотів розповісти... Якщо мені і є в чому каятися, то тільки у власній нерозсудливості й у тому останньому вчинку — коли я вдарив жінку. Проте — вона це заслужила... А ще я грішний гнівом — він і досі розпирає мене зсередини. І... мені здається, що я знову її ревную, хоч і намагаюся проганяти всі думки про неї...

Сповідник тільки сумно похитав головою.

— На твою долю випали нелегкі випробування, сину мій. Проте ти маєш бути сильним, аби з честю пройти їх усі, — тихо сказав чернець.

— Отче, що мені робити? Дайте якусь пораду... — раптом тихо попросив Корнель, опустивши очі.

— Що ж... Гадаю, найкращим порадником буде час. Коли емоції вгамуються, саме він допоможе розплутати вузол тих образ, які зараз тебе мучать. Відволічись на щось, що тобі близьке — наприклад, на роботу. Якщо тобі важко спілкуватися з тими, хто тебе досі знав, зміни корабель — інша команда, інші люди — це звільнить тебе від болючих думок. А далі — час покаже, що і як тобі робити. Головне — не скоїти того, про що потім будеш жалкувати.

— Дякую, отче, — відповів Корнель по мовчанці. Це справді слухна порада. І я радий, що звернувся до вас — здається, мені стало легше.

— Радий, що бодай чимось зміг тобі допомогти. Власне, саме для цього я тут і є, — м'яко посміхнувся священник. — Відпускаю тобі твої гріхи, сину, вільні й невольні. Іди з миром. І хай запанує мир у твоїй душі.

— Дякую...

Корнель ще кілька хвилин дивився на порожній екран, а потім підвівся зі стільця, розім'яв затерплі м'язи й вирішив іти до ліжка — потрібно добре виспатися, перш ніж розпочати пошуки нової роботи. Він навіть знав, до кого звернеться першим, — на «Діес» його вже давно запрошував колишній товариш.

І гори воно все...

* * *

Аби потрапити до напівтемної камери смертника, високому отцю Лукашу довелося пригнути — двері були занадто вузькими й низенькими.

Такою ж куцою була й сама камера — кілька кроків завширшки, з десяток — уздовж. У ній вмістилося лише вузьке залізне ліжко, кривенька тумбочка, яка слугувала ще й столом, хиткий ослінчик поруч з нею і «зручності» з умивальником у найтемнішому кутку. Приглушене світло самотньої лампи ледве освітлювало цю сумну картину.

Уздівши отця Лукаша, в'язень підвівся з ліжка йому назустріч. Перехрестившись завченим рухом, священник сів на стілець. Він вперто намагався не зустрітися очима із в'язнем.

— Радий бачити тебе, — сказав ув'язнений неголосно.

— Хотів би сказати так само... — по мовчанці відповів молодий священник. — Ти просив сповідника. Я тут.

— Ти сам захотів прийти, чи просто більше ніхто не погодився? — з гіркою усмішкою запитав в'язень.

— Яке це має значення? — ухилився Лукаш від прямої відповіді. Після того, що ти зробив, дякуй, що тебе взагалі не відлучили від церкви.

— Я й дякую, — м'яко і якось сумно посміхнувся той. Він став поряд з Лукашем, закривши руки за спину. Колишній товариш мимоволі помітив сивину на його скронях. А ще не так давно — усього кілька місяців минуло від їхньої останньої зустрічі — його волосся було руським...

— Станіславе, заради бога, що ти накоїв? Навіщо ти це зробив? — тихо запитав товариш. — Я знаю тебе стільки років... Ти був моїм наставником... Я ні на мить не повірив ні у твоє божевілля, ні в іще гірші речі, що про тебе тепер говорять. Твоє ім'я — всюди, в нього плюють, воно ледве не на кожному паркані...

— Це добре, це дуже добре, — сказав раптом Станіслав і посміхнувся якоюсь роблено-батьорою усмішкою. — Усе йде за планом.

— За яким планом?! Опам'ятайся! Тебе позбавили сану, церква відвернулася від тебе! Тебе проклинають, і взагалі стояло питання про твоє відлучення. Тільки дякуючи нашим високим покровителям... Ти зганьбив орден! І... тебе у найближчому майбутньому стралять, — голос Лукаша затремтів. — А ти говориш, що усе йде за планом... Тепер я сам ладен повірити, що Господь позбавив тебе розуму...

Якусь хвилину Станіслав стояв не рухаючись. Його коротко стрижене їжачком волосся у слабкому світлі видавалося чорним, тільки білі відмітини світлили на скронях. Міцні, широкі плечі колишнього священника раптом ніби згорнулися, і вся постать скоцюрбилася вслід за низько похиленою головою з високими залисинами. Проте лише на кілька секунд — наступної миті він уже опанував себе і знову повернувся до молодого отця Лукаша.

— Так, усе справді йде за планом. За моїм планом. Усе, що я робив раніше, стало його початком. Моя смерть буде його продовженням. А те, що далі, на жаль, від мене вже не залежить. Я зробив усе, що міг.

Лукаш підхопився і узяв колишнього товариша за плечі. Його обличчя перекошилося від обурення.

— Що! Ти! Верзеш! Тим стерв'ятникам журналістам ти розповідав одне, а мені полощеш мізки якимось планом? Я відмовляюся тебе слухати!

Із несподіваною спритністю одним різким рухом Станіслав скрутив Лукаша і силою всадив його на стілець.

— Вгамуйся! Ти прийшов мене сповідати. От і сповідай. А судити... судити мене будеш не ти. І не вони.

Минуло не менше хвилини, перш ніж обидва трохи заспокоїлися. Станіслав важко опустився на край ліжка, що жалісно скрипнуло під його вагою.

— Я хотів навіть не сповіди... А просто щоб хтось вислухав. Щоб хтось зрозумів мене.

— Я спробую зрозуміти тебе, — по мовчанці відгукнувся Лукаш, не дивлячись у бік товариша. — Якщо це можливо.

— Я не заберу в тебе багато часу... — пообіцяв Станіслав. І почав без передмови.

— Це почалося два роки тому. Однієї ночі була моя варта як он-лайн-сповідника. Мені трапився один молодий пілот, трохи п'яний, який переживав тяжку втрату — його зрадила дружина. Банальна історія. Екзотикою було лише те, що дружину цю він привіз з іншої планети і що в неї нібито були якісь екстрасенсорні здібності, які, зрештою, ніяк себе не проявляли. Зрадивши чоловіка — практично з першим стрічним, вона зрозуміла, що вагітна, і пішла з сім'ї.

Я розрадив нещасного, наскільки міг, і забув цю історію, як і належить сповіднику.

Минуло небагато часу, й у нашому приході сталося дивне — раптом вилікувалася одна прихожанка, яку вважали невиліковною. Синдром хронічної втоми — повна апатія і в результаті — смерть... Ну, не мені тобі розповідати, ти сам не згірш знаєш увесь перебіг цієї недуги. Ми з тобою колись обговорювали цю тему і зійшлися на тому, що ліків тут і не може бути, адже хворіє не тіло, а душа... І кожен з випадків зцілення церква досі вважала Божим благоволінням... Так от: жінка ця була на останній стадії, тобто вже не вставала з ліжка. Я ходив її провідувати. Та яким було моє здивування, коли невиліковна хвора — абсолютно здорова — сама за два тижні з'явилася в костелі! Я не міг не розпитати в неї, яке диво її врятувало. І почув у відповідь знайоме ім'я... Ім'я екзотичне, тож згадав я його легко, от тільки не знав, чи йдеться про ту саму особу. Клара, моя парафіянка, розказувала про молоду жінку з немовлям, що живе сама на окраїні міста у старому будинку, який мали зносити. І про те, що ця жінка зцілює від усіх хвороб кожного, хто приходить до неї. До Клари її привела сестра. А тепер, коли лікування подіяло, та ледве не весь час проводить з тою цілителькою і вчиться в неї, аби самій лікувати людей.

Станіслав раптом перервав свою розповідь, змушуючи Лукаша поставити доречне запитання.

— Ну, і як же вона її вилікувала, коли це справді так? — у голосі Лукаша вчувалося неприховане роздратування. — Офіційна медицина досі вважає цю хворобу невиліковною. Окрім того, наскільки мені відомо, тому, хто знайде від неї ліки й доведе їх ефективність, пропонують шалені гроші.

— Так, — на знак згоди кивнув Станіслав. — А Brenta живе тим, що їй приносять на знак подяки. І лікує від Синдрому...

Станіслав на мить змовк, ніби щось згадуючи, а потім знову продовжив свою розповідь.

— Так от, ця Brenta прийшла до старої Клари з кошиком. У ньому були... квіти. З білими пелюстками й жовтою серединкою. Вона мовчки вклала їх у руки Кларі й просто сіла поряд.

Насправді я не знаю, що і як саме там було, проте вона повернула Клару до життя, не сказавши жодного слова. Коли жінка пішла, старенька плакала... А наступного ранку встала й почала ходити. Згодом разом із сестрою вона сама прийшла до Brenti...

Усе це розповіла мені сама Клара. Окрім іншого, вона сказала, що в цієї Brenti ціла купа учнів, які можуть робити все те саме, що й вона. Наприклад, вирощувати рослини! І заповіла, що на власні очі бачила в домі цієї жінки справжні квіти!

Я не повірив одразу — квіти, які росли б у будинках, я бачив усього кілька разів у житті, коли був зовсім маленьким хлопчиком, тож просто вирішив, що старенька занадто зраділа зі свого одужання, от і вигадує різні нісенітниці. Тим паче, що все сказане якимось не в'язалося з образом невірної інопланетянки, що зрадила свого чоловіка-пілота. Хоча, цілком може бути, що йшлося про іншу Brentu. Я щиро порадив разом із Кларою і переключився на інші справи. Але ще через кілька днів уже молодий хлопець розповів про інше диво — біля замуленого джерела за містом, де завжди було повно багна, почав рости... очерет! Ледве не півміста побувало там. І знову диво пов'язували з якоюсь Brentою, яка «говорить з водою»...

Нарешті я не витримав і сам вирішив відвідати ту саму Brentu, про яку вже чув досить балачок. Тож одного дня пішов за вказаною Кларою адресою...

На самій окраїні міста — старий покинутий будиночок. І люди — десятки людей, які перебувають у цьому домі. Молода вродлива жінка з маленькою дитиною просто займається своїми справами, час від часу розмовляючи з кимось із них. Хтось допомагає їй по господарству, а хтось просто десь сидить на старих, ледь живих меблях... І всі як один стверджують, що Brenta їх лікує. Спочатку я нічого не второпав. Проте, побувши в цьому домі всього хвилин десять, почав відчувати, як мої думки незрозумілим чином

проясняються, а в тілі з'являється несподівана легкість... Усе, що зробила для мене Брента — привіталася і посміхнулася. І пішла далі — годувати дитину. Проте цього виявилось достатньо — залишаючи її будинок, я повертався до монастиря несподівано умиротвореним і в злагоді з собою...

Я побачив не лише рослини в горщиках, які були в її домі, — я знайшов там набагато більше...

Наступного дня я прийшов знову і лишився у неї до пізнього вечора, діймаючи господиню своїми запитаннями — і вона охоче відповідала на них.

Її правда — проста і прозора, мов джерельна вода — крапала бальзамом на моє розчакнуте серце...

«Ми всі боги, — говорила вона, — тільки не всі це розуміємо. І щоб стати богом — достатньо у цього бога повірити — у того, хто живе всередині й хто насправді є Тобою... Ще в душі у кожного живе правда, і жити треба по цій правді. Й більше нічого. Коли ти сам у злагоді з собою й зі світом — тоді навколо тебе простір починає відновлювати втрачену гармонію. Світ змінюється разом з тобою, тільки ти — починаєш першим...»

Власне, це і все її вчення, якщо це можна так назвати. Насправді вона не проповідувала і не показувала чудес, а просто жила своїм життям, дозволяючи іншим перебувати в її гармонії — аби відновити власну. За її словами, достатньо почати вносити гармонію у світ — розповсюджувати її на все живе, як далі вона почне відновлюватися сама собою — як лавина, що все руйнує й перероджує на своєму шляху.

Її слова ставали зрозумілими кожному, хто хоч кілька хвилин мав спілкування з Брентою, а в цьому вона не відмовляла нікому. У неї вже були послідовники, які теж навчилися «вдихати гармонію у світ», що став для неї рідним — як це не дивно. Так, це була та сама інопланетянка, про яку колись мені розповідав її колишній чоловік.

Щоправда, спілкуючись з нею, я не знаходив ту Бренту, про яку чув від молодого пілота — та жінка була розгубленою і нещасною, а ця — спокійною й на диво безтурботною та радісною. Настільки, що поряд з нею ввижалося якесь ніби сяйво...

Вона не володіла якимось таємним мистецтвом — усе її мистецтво було в любові. Любов — саме та сила, яку вона розливала навколо себе. Розливаючись — щиро, без перешкод, любов ця множилася і передавалася іншим.

У її присутності оживала вода. Починали рости рослини. Але найголовніше, торкнувшись іншої істоти — людина то була чи рослина, — сила цієї жінки пробуджувала гармонію в самій тій істоті. Її хвороби минали самі собою, воду знову можна було пити, а зелені листочки тягнулися до неба...

Це було справжнє диво. А найдивовижнішим було те, що ті люди, яких вилікувала Брента, тепер могли робити те саме — зцілювати інших. Навіть від Синдрому. Звісно, тільки поки самі не руйнували віднайдену гармонію. І поки вірили у свої сили.

І, перебуваючи біля неї, я раптом теж повірив у свої сили — й відчуття легкості, ніби скоро виростуть крила, не полишало мене ще довго...

А за вечірньою молитвою я зрозумів ЦЕ — ясно і чітко побачив своє призначення — настільки ясно, як ще жодного разу у своєму житті.

Усю наступну ніч я молився і плакав, плакав і молився, і чим ближчим був ранок, тим ясніше я розумів, що іншого виходу немає. Як ніколи раніше, я відчував, що саме це — моя доля... і тому не лишив собі часу на роздуми. Людське серце слабке... Хто зна' — якщо я не виконаю своє призначення зараз, чи стане у мене сил зробити це потім...

Я вирішив іти вдосвіта, так і не даючи собі часу на сон. І на сумніви.

До її будинку шлях був недалекий, і я дякував Господові за це, тому що з кожним кроком рішучість моя танула. І коли я постукав у двері, мої руки тремтіли, мов у останнього п'яниці, а в очах стояли сльози.

Вона відкрила двері й вийшла на поріг — без перестороги, навіть не питаючи, хто прийшов. І замість вітання — просто посміхнулася.

Я стояв і дивився на неї — дивився, як на ікону, і всі слова просто застрягли у мене в горлі. І не було у світі нічого прекраснішого за цю юну жінку, одягнуту в простий смугастий халат поверх нічної сорочки. Вона тримала на руках немовля — крихітку, якій, мабуть, ледь виповнився рік. Не знаю, чи є слова, аби передати ними той образ, що мій погляд намагався увібрати повністю, поглинути, аби запам'ятати до останньої рисочки, — такою чистою, такою прекрасною була вона в ці хвилини, що сльози самі побігли по моїх щоках...

І раптом стало легше — рішучість повернулася, а разом із нею повернувся голос. Я більше не сумнівався.

— Що з тобою? Чому ти плачеш? — запитала вона і доторкнулася рукою до моєї щоки. — Тобі боляче?

— Більше — ні, — посміхнувся я у відповідь, витираючи сльози. — Вибач, що потурбував тебе так рано. Але мені справді потрібна твоя допомога. Усім нам потрібна...

— Заходь. Я тільки залишу малечу.

За кілька хвилин вона повернулася — вже одягнута в сукню. Її чорне волосся хвилями вкривало плечі.

Без зайвих слів Брента підійшла, взяла мене за руку і пильно подивилася в очі. Я не знаю, що вона прочитала в них чи на моєму обличчі, проте усмішка її раптом розтанула, поступившись місцем стурбованості.

— Ти маєш сказати мені щось дуже важливе. Я слухаю...

— Бренто... Не знаю, як пояснити тобі це — так, щоб ти зрозуміла. Щоб не тримала на мене зла...

Почуття знову накрили мене з головою, і я упав перед нею на коліна.

— Наш світ смертельно хворий... Досі я думав, що ніщо вже не в силах його врятувати. У ньому не лишилося нічого справжнього. Ми живемо у штучних будинках штучним життям, їмо штучну їжу і навіть почуття стали штучними. На кожен рух, на кожне слово уже давним-давно складено прайси, і поза ними вже не лишилося нічого... Нічого живого... Люди-манекени в декораціях майже мертвої природи, що невідворотно гасне в агонії... Ми вже давно ні в що не віримо, навіть у самих себе... Я став священником, щоб знайти надію — а знайшов тільки розчарування. І Бог перестав відповідати на мої молитви... Я втратив віру. Чи може бути щось страшніше й жалюгідніше, ніж священник, який втратив віру? І від того, щоб укоротити собі віку, мене досі утримувала не віра, ні, а страх...

Страх — ось насправді єдина наша релігія. Майже все, що ми робимо, і цілковито — все, чого ми не робимо — через страх. Страх покарання, страх нерозуміння, страх не впоратися, не виправдати чиїсь сподівання, страх, страх, страх...

Так було до вчорашнього дня, поки я не побачив тебе — як навколо тебе дихає життя, якими світлими стають обличчя тих, до кого ти торкаєшся, повз кого просто проходиш... Я зрозумів, ЩО ТАКЕ Божа благодать. Я вперше відчув її на дотик. І цієї ночі я помирився з Богом... дякуючи тобі. Я знову вірю. Я знову мрію. І тепер я знаю, як врятувати наш світ. Як дати йому ще одне дихання, поки не зовсім пізно — поки не все ще втрачено...

Я піднявся з колін і обійняв її за плечі — вона не відхилила мої обійми.

— Ти врятуєш його, Бренто, — цей світ, який ти полюбила. Ми разом урятуємо його. Ти станеш для моєї Землі тим, чим стала Фері для твоєї батьківщини.

Моя рука не затремтіла; це був один швидкий і точний рух — у ліве підребер'я, під саме серце.

Тонке і довге лезо увійшло в її тіло легко, без спротиву. Вона тільки тихо зойкнула і повільно опустила мені на руки.

Ніж упав на підлогу.

У зелених безоднях її очей майнув подив — і став згасати, випаровуватися — мов туман на сонці — разом із іскрами життя...

Я обережно, аби не завдати зайвого болю, опустил її на підлогу. Червона пляма на сукні розповзалася неймовірно швидко.

— Прости мені, дівчинко... Іншого шляху немає... Я мусив це зробити — заради мого світу, заради всіх нас. На моїй землі вірять тільки у мертвих богів... Навіть Господу довелося померти, аби у нього повірили... Тепер ти теж належиш цій землі, і ти її порятуєш...

Вона не сказала нічого, але в ці останні секунди — я вірю — вона пробачила мені... Вона все зрозуміла.

Тепер лишалося тільки чекати.

Я забрав закривавленого ножа і вийшов з ним на вулицю — так і пішов містом. Двері її будинку лишилися відкритими. А на підлозі в крихітній вітальні лежало тепер уже порожнє тіло — душа продовжила свої мандри незваними світами...

Я повернувся до своєї келії — і став чекати. Чекати довелося недовго — десь за півгодини по мене прийшла поліція...

— Чекай, Станіславе... — Лукаш почав вертити головою, ніби хотів скинути з себе якусь оману. — Я не зовсім розумію... Та я взагалі нічого не розумію!

Він зірвався з місця й нервово заходив по камері.

— На допиті ти зізнався, що вбив її, тому що бачив у ній загрозу для церкви. Для релігії! І що ти ні в чому не розкаюєшся, і що такою була воля Бога... Це просто абсурд, ніхто з нас, хто знав тебе, не міг повірити, що ти здатен на подібне. Ми думали, що ти збожеволів, і нам таки вдалося домогтися призначення експертизи, проте тебе визнали цілком здоровим.

Лукаш зупинився і поглянув у вічі товаришеві.

— Церква відвернулася від тебе. Ніхто не взявся тебе захищати — занадто великий резонанс отримала справа. Після тих інтерв'ю, які ти роздав усім охочим до смаленого журналістам, капучина отця Станіслава на увесь світ оголосили релігійним фанатиком — убивцею, а фото Бренти з дитиною на руках разом з твоїми зображеннями не сходили з усіх екранів...

Станіслав невесело посміхнувся.

— Так... Один із охоронців виявився дуже хорошою людиною, він не забороняв мені користуватися кишеньковим проектором, і я сам переглядав ці сюжети. З такими промовистими назвами...

Навіть те, що по ній лишилася малесенька донька, — усе зіграло мені на руку. Це саме те, чого я домагався.

— ЧОГО ти домагався? — отець Лукаш дивився на свого колишнього товариша безтямними очима.

— Пробудження. Її кров пробудила їхні серця... Лукаше, як ти не розумієш, чого саме я прагнув? Звичайно, Брента не становила ніякої загрози для церкви. Не становила, доки була живою. Минув би ще якийсь час — кілька років, місяців, навіть днів — і з нею могло статися що завгодно — міг пропасти її дар, могли засмоктати у свої тенета одноманітні будні... Та що завгодно! У нашому світі, перенасиченому і втомленому, хворому на Синдром хронічної втоми, появи цієї жінки просто б не помітили, незважаючи на те, що вона справді була надзвичайною... Ті, хто сплять, бачать нав'язані кимось сни, а не правду... Тепер вони пробудилися — хоча б на деякий час. Може, його вистачить, аби усіх нас врятувати...

Ти ніколи не думав, що стало б з Ісусом, коли б у нього не було Іуди?

Хтось мав зробити для неї те, що зробив Іуда для Ісуса. І я зробив це для неї — подарував їй безсмертя. Не тому, що хотів, — мені досі боляче, боляче згадувати її погляд, її очі в ту хвилину, коли вона падала мені на руки! — а тому, що просто нікому було зробити це за мене...

Лукаше, не криви душею, ти ж розумієш, що в неї не було шансів стати променем світла для людей — не було, поки вона була просто Brentou. А тепер вона — невинна жертва, вбита за своє добро релігійним фанатиком. Її учні — переважно учениці — тепер замість неї приймають усіх страждених, і з кожним днем їх усе більше — і тих, хто шукає пробудження, і тих, хто допомагає вилікуватися їхнім душам. Кількість її послідовників зростає, мов лавина, — і так само, як вона пробудила внутрішню гармонію в тих, хто приходив до неї, тепер уже вони пробуджують її в інших. Тисячі, сотні тисяч людей цікавляться. Ім'я Brenti облетіло увесь світ! Її портрет з дитиною на руках ставлять у будинках — кажуть, що навіть він допомагає відновити гармонію. Ставлять, як ікону, — і, погодься, вона справді схожа на Божу Матір... Тільки це — не застиглий кам'яний образ, а близький і зрозумілий кожному.

Ця жінка вже стала легендою.

Очі Станіслава наповнилися іскристим блиском.

— У церкви тепер два шляхи — або визнати її святою і мученицею й узяти під свою опіку пам'ять про неї — і тим самим дати ще одне дихання вірі, що досі була напівмертвою, або відгородитися від цього, і тоді з'явиться ще одна релігія, здатна змагатися з попередніми... Тож як би там не сталося, але цей процес уже не зупинити.

Якийсь час Лукаш тільки вражено мовчав.

— І ти справді не розкаюєшся в тому, що зробив? — запитав він нарешті глухим голосом. Станіслав похитав головою.

— Хіба що в тому, що забрав у дитини матір... До речі, ти не знаєш, де тепер дівчинка?

— Знаю. Її в дочерив якийсь Стефан Маркус, капітан.

— Добре...

Два чоловіки стояли один навпроти одного. Говорити більше не було про що.

— У що ти зараз віриш, Станіславе? — запитав раптом отець Лукаш, пильно вдивляючись в обличчя колишнього товариша, про якого, як колись гадав, знав усе. А виявилось — не знав його зовсім.

— У що я вірю? Що все це — не марно. А в що хочу вірити — в те, що Вона мене пробачила.

— Хай простить тобі Бог, — вимовив нарешті Лукаш, уже прямуючи до дверей.

— Простить. Він завжди прощає тим, хто сам собі простив...

Марта Різоль

(Український гуманітарний лицей
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, м. Київ)

РОЗМОВА ПРО ВІЧНЕ

Зорепад догорає червоною смужкою,
І я просто живу, і я просто дихаю.
Так хотілось завести розмову про вічне,
Та насправді я просто знесилена відчаєм.

І жасминовий подих тінистого саду
Все дає ще надію на спокій, на радість,
Але засклені очі, неначе примари,
Забирають все щастя, що в тебе зосталось.

Нафталіновий присмак, вологі обкладинки —
Чи то від дощу, чи від сліз, чи від дихання.
Так не хотіла зробити боляче,
Але лезо в руці вже стискалося пристрасно.

Почорнілі, згірклі та інієм вкриті
Мрії земні — наразі божественні...
І, засівши у серці глибоко-глибоко,
Прокладають шлях вони разом у пекло.

Котиться громом іскристим кохання,
І повітря просякнуте болем.
Мрії кружляють у дикому танці,
Засинають в крові алкоголем.

ШЕПОЧЕ ВОГОНЬ

Крикливе мовчання породжує страх.
«Ми всі були для чогось народженні».
Тріпочуть вигуки на губах
Солодко-зимно зневоднених

Сонце біліє, неначе любов —
Мовчазно-боязко-трепетно.
«Ти що, помираєш? Сильний озноб?»
Зима — це шліфоване пекло.

Камінь на камені — дихає світ,
Фарби зібгались в контрасті.
Рима спіткається з ритмом — біжить
Зима — кругообіг причастя.

Свічечка плавиться через тепло,
Пальці потріскано — втома.
Паростки мрій породили стебло,
Квітка життя — невагомість.

«Ми всі помремо», — шепче вогонь,
Танцюють нерви у паніці.
«Дихай частіше. Дихай як Бог».
Краще померти вранці.

Надія Романенко

(Ліцей «Наукова зміна», м. Київ)

Із циклу «Верлібри»

ДО ДНА

Падаю
Я падаю до дна
У морі плутаюсь
Душусь у його косах
Зірки...
Я вірю під і над-і-мною
На дні
Хапаючись за руки
Рук
Немає жодних побажань
Я заберу в дорогу
Тільки осінь
Я тону
Невтомно

ПЕЧЕРА

Споконвіків приходжу
Тінню в тіні гроту
Перша буря — перша ніч
Ніколи не струхлявіє
Каміння
Й смолоскип
Безмежністю
Я нарікаю сон
Доречністю
Я обмовляю холод
Небезпека...
Тут темрява й сирість
Жили ще до початку
Зла
Небезпека...

КУЗНІ

У напівтемряві вогню
Живе
Терпка гаряча вогкість
Не здаюсь
Не озираюсь вчасно
Тут
Кують долі та зірки
Морські
Небесні
Ті що з вогню
Тут
...
Тут
...
Тут

КОРИДОРИ

З повік — зірки
У руки — арбалети
Знекрилені списи
Проткнули серце ткалі
Вона й не рада вже
Вкотре
Мовчить

...
Зустрічні слони
Не встигли привітатись
Лиш Дівчина-зі-Сходу
Всміхається герольдам
Тихо-тихо-мить
Вона їм
Віями змахнула
З плечей
Утому

Олександра Мудрак

(Гусятинський коледж ТНТУ імені Івана Пулюя,
м. Гусятин, Тернопільська обл.)

* * *

Вечір висмикує з серця хмари,
Мліє в мереживі хворих мрій.
Чи замовляння то, чи то чари
Дощ повиплакував з-попід вій.
Зовсім від того не важко дихати.
Досить похмурості з-за вікна!
Може б, змогла в лотерею виграти
З чисел простих, наче осінь сумна?
Я не шукаю ні яхт, ані золота,
Ні самоцвітних важких прикрас.
Туга моя на весь світ розколота:
«Люди, продайте в пігулках час!»
Важко мовчати, ковтаючи сльози,
Наздоганяти злодійку ніч.
Чом же ти, подруго, тими косами
З пам'яті стерла мільйон облич?
Все я пробачу, дійшовши висновків,
Знову полину в солодку тінь,
І почуття затанцюють з вискоком,
Серце загубиться між хотінь.
Тільки години течуть крізь отвори,
Що пробиває в душі п'ятьма.
Навіть найбільшими в світі коштами
Я не придбаю собі квитка.
Дуже шкода, що лиш можу мріяти
І загортатись в нічне сукно.
Легко життю наші мрії зв'язати
Так необачно, як пил у кіно.

* * *

Літо дрімало, сховавшись у трави,
Птах мелодійно в садочку співав,
Метелик влаштовував дивні забави:
Від квітки до квітки невтомно гасав.
Павук причаївся в тугій павутині,
Коник виспівував смутки свої,
Вітер гонив білохвості хмарини
У невідомі, далекі краї.

Сонце котило свою колісницю
До дивовижних крайнеба воріт.
Місяць спустився серпом на дзвіницю,
Ждав, поки сон заколисував світ.
За горизонтом серпневі заграви
Тихо торкались гаїв і ріки.
Літо дрімало, сховавшись у трави,
Небо вкривали дрібненькі зірки.
Кожна — це доля, яскрава лампада.
Ось і розквітла сьогодні нова:
Дитина з'явилась, маленьке свічадо,
У світі — мільйонна, для мами — одна.

Вікторія Чередниченко
(ЗССО I–III ступенів № 231, м. Київ)

ПОДАРУНОК

Ой у баби Магдалини
Завтра буде ювілей!
Скликала на іменини
Баба повен двір гостей.

Наготовила наїдки,
Аж вгинаються столи.
Ну, а гості на ту пору
Вже якраз і підійшли.

Ох же баба Магдалина
Виціловує рідню
І радіє, як дитина,
Цьому радісному дню.

Всі зібрались і до столу
Рушили сідати,
З іменинами стареньку
Почали вітати:

— Ой, Бабусю Магдалино,
Сонечко ясне,
Хай у щасті і спокої
Рік і цей мине!

Побажаєм Вам любові,
Щастя, миру і тепла,
Щоб завжди були здорові,
Хата світла щоб була!

Так вітали Магдалину
Правнуки і внуки
І подарували бабі
Різні подарунки.

Подарила дочка хустку,
Внученька — браслет,
Ну, а правнуки вручили
Новенький планшет.

Подарили та й забули
Бабі показати,
Як вмикається те чудо,
Де що натискати.

Відгуляли гарне свято.
Стали вже збиратись,
Роз'їжджатись по домівках,
З бабою прощатись.

Проводжає баба гостей,
Плаче та співає,
На наступні іменини
В гості приглашає.

Спроварила баба гостей
Та й пішла до хати,
Почала свої дарунки
Пильно розглядати:

Ось від дочки гарна хустка,
Ще й із торочками.
Це від внучки ось браслетик
З синіми квітками.

А що це за дивна штука?
Я не уявляю!
Перший раз беру у руки,
Їй Богу, не знаю!

Саме — чорне і блискуче,
Як у рамі скло.
Ще такого подарунку
В мене не було.

Ще й і ззаду якісь цифри
Й букви заграничні —
Перший раз оце я бачу
Річ таку незвичну!

Цілий день сиділа бідна,
Думала, гадала,
А для чого ж це потрібно,
Так і не вгадала.

Заховала у пакунок,
На столі поклала,
Помолилась на ніч Богу
Так і задрімала.

Не давав планшет спокою
Ані на хвилину,
Цілу ніч крутилась в ліжку
Баба Магдалина.

Рано встала, позіхнула,
Знову помолилась.
Знов планшета розгорнула,
Пильно подивилась.

І почув Господь стареньку —
Та все зрозуміла
І на radoщах швиденько
В залу полетіла,

Зі стіни взяла весільну
Фотокартку гарну,
На планшета приліпила —
Рамочка шикарна!

Чорна, рівна та блискуча —
Тішиться старенька:
— Як тепер прикрасить хату
Рамочка новенька!

І в моїй старенькій хаті
Побувала мода!
От тепер її і людям
Показать не шкода.

Якось раз прийшла сусідка
В хату на гостини.
Вихваляється дарунком
Баба Магдалина!

— Де це ви таке узяли? —
Сусідка спитала.
— Це були у мене внуки
Та й подарували!

Ой радіє подарункам
Баба Магдалина —
Хай би вже були скоріше
Знову іменини!

НАЙРІДНІШИЙ

Спочинув день в м'яких обіймах ночі,
Його заколисали солов'ї,
Пухнаста киця пісеньку муркоче
Мені й тобі, тобі й мені.
Голівку гладить рученька тендітна,
І чути шепіт: «Спи, дитинко, спи.
До тебе буде доленька привітна,
Нехай насняться лиш хороші сни».
Матусю рідна, я молюсь за тебе,
Твоя любов мене обігрива,
Мені від тебе більшого не треба,
Лиш ти була б здорова і жива.
Тебе цілую і тобі вклоняюсь
І відчуваю рук твоїх тепло.
Багато мам на світі,
Та я знаю —
Такої ще ніколи не було!

Анастасія Ковалінська

(Нетішинський НВК «Загальноосвітня школа I–II ступенів та ліцей»,
м. Нетішин, Хмельницька обл.)

Із циклу «Сателіти душі»

* * *

у дні суспільної тупості
маргінальності
недоступності
хочеться мати мізерну віру
що десь залишились
semper tiro
і пізнавати ази
азимутів
і летіти крізь хвилю світів
де життя ще ніким не бачене
якого ніхто іще не відкрив
і гіперболи і параболи
між галактиками століть
світ відкриє незвідана фабула
мудрістю стане вічність і мить

* * *

А ліс стояв самотній, сумовитий,
Осіннім сонцем струни натягав.
Осінній ліс, туманами повитий,
Останню пісню тихо нам співав.

О, скільки смутку в подиху сумному,
І скільки барв в палітрі за вікном!
Як важко лісу в образі такому,
Як хочеться змахнути знов крилом.

А вітер грає листям пожовтілим,
І в крилах осені бринить туману дим.
Ліс скоро стане весь сріблясто-білим,
З весною — знову стане молодим.

REVELATION

Вона була маленькою дівчинкою.
Там, у селищі під Іловайськом. Вірила, мріяла...
Та раптом вибух!.. Крик!... Плач!.. Все... Кінець...

Краплинки крові і страшна пітьма,
Краплинки болю стали на папері...
Я тут сама, мов самота німа.
Немає більше тихої оселі...

В мій добрий дім ввірвалася війна.
І ніжних слів розтоптані пастелі.
Я тут сама, мов самота німа.
Немає більше тихої оселі.

Я тут сама — ні мами, ні сестри,
Ні батечка, ні світлої бабусі...
Проклята, підла, заздрісна війна!
Тебе тепер я більше не боюся!

* * *

ГЕРО
ЯМИ
ями
всіяні
чорні
цинкові...
материнськими
вкри — ті
ті —
лами
страшними
ділами
ГОСПОДИ!
дні
наші
всіяні
а довкіль
ГЕРОЯМИ
зболені
наші
ДНІ
По білому
Постріли
В такт
Це не що інше
а так
т-т-т-т
І кулемету
В такт
Відгуком

Трак
        Так
                Так
По білому
                Кулею
                        В сніг
Більше іти
                Не зміг
І не
                        Підняти
                                Ніг
А на
                Обличчі
                        Сміх
По білому по —
                Стріли —
                        Сміх
Більше
                Стоять
                        Не міг
І лише білий сніг
                Падав йому до ніг

* * *

Сонце...
Тихо і ясно всміхнулось небо...
Радість...
Краплями на папері...
Як розказати тобі про зорі?
Зорі у небі такі прозорі!
Світло...
Воно, мов чарівна квітка.
Радість...
Біла п'янка лелітка.
Бджілка дзижчить у сонячнім крузі
Мить — і майнула на виднокрузі.
Пісня...
Вітром гайнула в небо.
Радість...
Нотами кругом тебе.
І ре-мажорно, і фа-мінорно
Звуки звиваються так проворно.
Гордість...
Янголом серед неба.
Гордість,
Вкраїно моя, за тебе!

Діана Рудь

(Новоукраїнський НВК — гімназія «Лідер»,
м. Новоукраїнка, Кіровоградська обл.)

СПОВІДЬ ДУБА

Моя домівка — то прадавній ліс,
Стежинками, немов дитя, сповитий.
На цій землі я жолудем проріс
І так зрадів, що тут я буду жити.

Як був малим, боявся, що мене
З'їсть дикий звір, немов траву без роду.
Бувало, в лісі злива як лине —
Корінчиком несміливо пив воду.

Моя сусідка — тітонька ліщина
(Тепер я вищий неї, бо підріс)
Завжди казала: «Пам'ятай, дитино,
Що Батьківщина в тебе — добрий ліс.

У ньому всі, немов одна сім'я:
Дерева, трави і пташки-звірята».
На все життя запам'ятаю я,
Що нам потрібно ліс оберігати.

В нім — шепіт буркотливої сосни,
Пташиний гомін, терпкий запах квітів,
Осінні барви й промені весни,
Зимова заметіль та зелень літа.

На цій землі я жолудем проріс.
Я — дерево, що любить рідний ліс.

ЛІСОВА РАПСОДІЯ

Ліс-феєрія, ліс-диво.
Всім тут весело й щасливо!
Он буяють трави й квіти.
Сосни, ясени і липи
Простягають руки-віти.
Ніби молода дівчина,
Посміхається ліщина,
У чарівному куточку,

Що на березі ставочка,
Роздає усім на втіху
Подаруночки-горіхи.
Ліс — зелений друг людини
І оселя для тваринок.
В нім живуть і олень, й вовк,
Дятла стукіт чути знов,
Заєць, білка, їжаки
І мурашки-мастаки...
Подивися скрізь навколо —
Стільки квітів і краси.
Все радіє і співає,
Ще й на різні голоси.
— Ліс — це казка й чудеса! —
Нам шепочуть небеса.
Друзі! Добре пам'ятайте:
Дивосвіт цей зберігайте!

Ірина Каракуц

(Лиманська ЗОШ I–III ступенів № 3,
м. Лиман, Донецька обл.)

Україна — РІДНА КРАЇНА

У мене в серці пломенем зоріє
Глибока віра і єдина мрія,
Що рідна наша Батьківщина-мати
Ще здивувати цілий світ зуміє!

Колись вона ставала на коліна,
А нині вже на ній вінок з калини.
І сильна, і могутня, і відважна!
Через віки йде слава України!

Радію я і плачу разом з нею,
Із рідною Вітчизною своєю.
В цю землю, ніби паросток вербиці,
Я проросла із літ малих душею.

А мова наша — солов'їна пісня!
У неї закохатись можна, звісно,
Бо кожне слово діамантом сяє.
Безцінний скарб вона народу, дійсно!

Її вперед нестиму через роки,
Щоб здивувати цілий світ широкий,
Щоб дзвінко, переможно так лунала,
Немов Дніпра бурхливії потоки.

Ніхто мене в тім не переконає,
Що Батьківщина, мій куточок раю,
Приречена в руїнах потерпати.
Синів і дочок справжніх вірних має!

А значить, буде розквітати мила!
Ми подаруєм їй щасливі крила,
Щоб стрімко так і високо злітала
І на весь світ зорею майоріла!

Мирослава Кулаковська
(Ліцей «Наукова зміна», м. Київ)

НЕЙМОВІРНІ ПРИГОДИ БОДІ Й СТАСІ (Уривки з повісті)

Передмова

Коли ми читаємо книжки про пригоди, магію, фантастичні світи, то завжди мріємо хоча б на хвилинку опинитися там, у тому незвичному для нас світі, наповненому несподіванками й дивами. Проте часто ми не замислюємося, що й самі могли б створити такий світ, але для цього потрібно мати чисте серце й, звичайно, неповторну бурхливу фантазію. Наші головні герої — Бодя і Стася, милі близнюки, не обділені ні тим, ні іншим, тому вони постійно потрапляють у найрізноманітніші пригоди, про які я й хочу тобі розповісти, мій юний читачу!

Не запізнитись

З солодкого світу снів Бодю вивільнив гучний гамір. Хлопчик великим зусиллям розплющив заспані очі, намагаючись знайти джерело гвалту. З другої полиці двоспального ліжка почулося сонне бубоніння Стасі. Вона вчора пізно лягла, бо дуже хотіла додивитися фільм жахів, і тепер їй було тяжче, ніж зазвичай, встати з ліжка. Зазирнула схвильована мама:

— Діти, швидше вставайте! Ми запізнюємося в школу! — промовила вона та вмить зникла за дверима.

Чути було, як на кухні мама вбиває у глибоку пательню яйця, а за хвилину в дитячу кімнату проник запах смаженого бекону. Бодя звів ноги з ліжка, від раннього підйому йому аж у голові запаморочилося.

— Стасю, — Бодя буцнув кулаком у дно верхнього ліжка — дівчинка незадоволено засопіла. — Стасю, вставай.

Хлопець важкими кроками почимчикував у ванну. З кімнати пролунав гуркіт — то Стася прокинулася та намагалася злізти з ліжка. Бодя додав швидкості, оскільки розумів, що зараз доведеться вислуховувати Стасині нарікання під дверима ванни, що він знову довго миться. Швидко закінчивши вранішні процедури, які діти й досі вважали каторгою, що тільки забирає в них дорогоцінний час, вони проковтнули сніданок та чимдуж побігли до школи. Лише по дорозі Бодя збагнув, що не відчуває на плечах свого ранця.

— Мамо, ми тут дещо...

— Бодю, не зараз, ми й так запізнюємося, ти краще швидше ногами перебирай, а не розмовляй! — відповіла мама.

— Але ж, мамо...

— Бодю! Ти чуєш мене? Не зараз!

— Мамо, послухай мене!

— Ну, що!?

— Я портфель забув.

— Чому ж ти раніше не сказав?!

— Та я ж... — почав було виправдовуватися Бодя, але мама вже тягнула його за руку додому.

Вони повернулись за ранцем і помчали до школи ще швидше, вже бігом. Бодя дорогою гірко розмірковував про нудний шкільний день, який його чекає, але раптом згадав, що

сьогодні фізкультура, і це все ж таки підняло йому настрій, хоча й ненадовго. Форма! Він забув спортивну форму!

— Мамо, тут ще дещо...

— Що?!!!

— Ти тільки не сварися...

— Тільки не кажи, що ти ще щось забув!

— Форму... Пробач... — ледь чутно промовив Бодя.

— Тиць, моя радість! 8:15, ми й так запізнюємося, ти ніяк без тої форми не обійдешся?

— Ні! — ледь не скрикнув хлопець, адже заняття спортом було його єдиним порятунком у цей нудний шкільний день, сповнений важких предметів.

Довелося повернутися ще й за фізкультурною формою, тому, вийшовши з будинку, вони вже стрімголов летіли до школи, на ходу гублячи всякий дріб'язок з портфеля. Стася реагувала на всю цю колотнечу досить спокійно, враховуючи те, що для неї, як для відповідальної порядної учениці, запізнення було неприйнятним. Це неабияк занепокоїло маму:

— Стасю, а чому ти всю дорогу мовчиш, щось сталося? — уривчасто дихаючи на бігу, запитала вона.

— Та нічого особливого, — відповіла на ходу дівчинка, — просто чекаю, коли ви вже обоє нарешті зрозумієте, що сьогодні неділя і нам не треба йти до школи...

Риба у ванні

Одного разу вирішив тато взяти дітей з собою на ярмарок. Він проводився поблизу їхнього будинку кожної суботи. Бодя і Стася не дуже любили його відвідувати, але батько пообіцяв купити їхніх улюблених півників на паличці, і діти, не зумівши встояти перед спокусою, погодилися. Ярмаркова площа була заповнена людьми. Хтось купував собі їжу, хтось розглядав нові чобітки на зиму, а хтось просто прогулювався, знічев'я роздивляючись товари.

Батько міцно тримав обох дітей за руки, аби ті не загубилися в юрбі. Спочатку вони опиралися такому прояву піклування, вважаючи себе занадто дорослими для цього, але потім змирилися зі своєю долею і покійно чвалали за татом. Спершу діти розглядали прилавки, проте дуже швидко їм це набридло, і вони вирішили розвіяти нудьгу грою в слова. Першим почав Бодя:

— М-м-м... ананас.

— Сопілка, — відповіла Стася на останню літеру слова Боді.

— Апельсин.

— Ніготь.

— Трава.

— Риба!

— Яка ще риба?! — здивувався Бодя, — взагалі-то твоє слово на літеру «А» мало починатися!

— Та ні, дивіться-но туди! — захоплено вигукнула дівчинка й тицьнула пальцем в один із наметів.

Там стояв прилавок зі свіжою рибою, а поруч — величезний акваріум, у якому плавали живі коропи.

— Які красені! — мовила дівчинка. Вивільнивши руку з татової, вона чимдуж помчала роздивлятися цікавинку.

— Ну куди ж ти дременула, дитино невгамовна, ану назад! — незадоволено вигукнув тато.

— Дивіться, яка отам велика рибина, давайте її купимо! — попрохала Стася.

— Та ти ж не їси річкової риби, навіщо вона нам така величезна? — запитав тато.

— А я її не їсти збиралася, ми її в акваріум посадимо!

— От тобі на, який ще акваріум? Ану, не вигадуй, у вас уже кіт є. Досить! Бодю, забирай сестру і ходімо, мені ще за маминим списком треба скупитися.

— Ну-у... я взагалі-то теж рибу хочу.

— О Господи, ви мене удвох замучите!

— Ну, будь ласка, таточку, ну купи нам рибину, ми слухняними будемо, тільки купи...! — почали благодіти діти.

— Ну гаразд, гаразд, буде вам короп, тільки самі його потім доглядати будете.

— Ура-а-а! — зраділи діти.

Додому вони прийшли з величезним пакетом, а в ньому — Тарас, так діти коропа назвали. На перший час вони вирішили поселити його у ванній, а як мама прийде — вирішити, що з ним далі робити.

Щасливі діти спершу дуже раділи новому улюбленцю й увесь час сиділи поруч з ним, роздивляючись, як той плаває у воді. Та невдовзі їм набридло це заняття, і вони пішли у вітальню дивитися разом з татом телевизор. Щойно їхній улюблений серіал «Коли ми вдома» закінчився, як у кімнату з шаленою швидкістю влетів Вася — рудий кіт. Він з цікавості поліз подивитися на Тараса і випадково впав до нього у ванну. Кіт з переляку заскочив на стіл, потім на тата в кріслі, перестрибнув на диван і, мов блискавка, кинувся бідолашному Боді прямо на голову, вчепірівшись кігтями у його волосся. Хлопець закричав від болю і почав віддирати від себе мокрого й наполоханого кота. На допомогу поспішили тато зі Стасею, яка мало не лускалася від сміху.

— Васю, щоб тобі повилазило?! Відчепися від мене, боляче!

Нещасну тваринку ледве відчепили від Бодиної голови, і тут грюкнули двері. У кімнату зайшла мама й заціпеніла, побачивши таку картину: посеред вітальні стоїть Бодя з подряпанним заплаканим обличчям, поруч тато тримає мокрого кота, а Стася чомусь просто валяється з ніг від сміху. Помітивши маму, всі затихли й мовчки вступилися в неї винуватими поглядами.

— Що тут...

— А ми просто гралися, — перебив маму тато.

— І в що ж ви тут гралися?

— Ну... в піратів...

— У піратів... а що ж тут усе розкидано і чому Вася мокрий?

— Він був човном, — випалила Стася, намагаючись виправдатися.

— Господи, що ти верзеш, яким ще човном? — просичав до неї Бодя.

— Так, мені терміново потрібно у ванну, а ви поки приберіть цей розгардіяш, — сердито заявила мама й вийшла з вітальні.

Родичі розгублено перекинулися співчутливими поглядами, аж раптом в усіх одночасно виникла одна й та сама думка... ТАРАС!!!!!!

— А-а-а-а-а-а-а! — пролунало з ванної. — Що це, в біса, за чудовисько!?

У кімнату прибігла розлючена мама. Такою востаннє її бачили тоді, коли маленька Стася, граючись у перукаря, зістригла мамі півчубчика, поки та спала. Того дня на горіхи отримали всі, особливо тато, адже саме він, не порадившись з мамою, купив і притягнув додому живого коропа.

Наступного ранку довелося їхати випускати Тараса в річку, бо їсти його ніхто не хотів — улюбленець сім'ї все-таки. Сумно було з ним розлучатися, та, може, це й на краще: поплаває ще собі риба на волі, а в них залишився такий веселий спогад...

Поліна Шиян

(Остерська ЗОШ I–III ступенів імені Юрія Збанацького,
м. Остер, Київська область)

МАМО, ЧИ МОЖНА...

Мамо, чи можна спокійно спати,
Коли навколо стріляють гармати?
Мамо, чи можна не співчувати,
Коли навколо палають хати?
Чи можна просто спокійно жити,
Якщо навколо стільки убитих?
Мамо, чи можна ось так померти?
Чи можна людину безслідно стерти?
Чи можна жити лише для себе?
Вгорі ж над нами українське небо.
Чи можна від болю не заволати,
Коли сльозами умита мати?
Коли убито батька в дитини?
Коли війна забирає сина?
Як можна, мамо, це не відчути?
Та ми ж українці — порядні люди,
А ще — терплячі, а ще — єдині.
Єднаймося, браття, за МИР в країні!

Сергій Руппа

(Спеціалізована школа № 82 імені Т. Г. Шевченка, м. Київ)

СЛЬОЗА

Святий отець повільно й обережно причинив за собою масивні дерев'яні двері церкви, а потім неспішно рушив поміж потемнілих від часу лав до вітваря. Він не був тут уже майже тиждень і тішився, опинившись у храмі, якому присвятив своє життя. Утім, ця слабка втіха не могла розвіяти його глибокого смутку. Нічого не змінилося у виразі його стомленого обличчя; священник ішов тихо й ніби невпевнено, озираючись довкола.

Проміння призахідного сонця пробивалося крізь величезні вітражі й вікна під самою стелею, де, на відміну від великих і відомих храмів, не було розпису. Це тепле світло оживляло ікони, примушувало золото пломеніти, і навіть купа інструментів та сміття в кутку, що їх ще не встигли винести після недавнього ремонту, не могли зіпсувати величного видовища.

Священик наблизився до найбільшої святині цієї церкви — майстерно зробленої кам'яної статуї Діви Марії — і впав на коліна, шепочучи молитву. Спливло кілька годин, перш ніж монотонний речитатив змінився, голос виріс і зміцнів. На той час сонце вже перестало освітлювати церкву, поступившись місяцю й кільком тьмяним свічам. А священник розпалювався дедалі дужче, і останнє «Амінь!» було майже криком, що луною відбився у кожному кутку темного храму.

Потім запала тиша. Святий отець не підводився з колін. Згодом почувся тихий плач. Ікони дивилися з темряви без жалю, без співчуття, як могло б здатися чоловікові, коли б той поглянув зараз на них. Надворі піднявся вітер, і його завивання сумним відлунням повторювали схлипи священника. Спливали хвилини, за ними години, і Бог знає, що коїлося в цей час у душі бідного чоловіка. Стало чути стукіт дощових крапель об скло, а священник, навпаки, затих. Він підняв почервонілі очі до статуї. У них було одне болісне запитання, а обличчя самотнього отця викривила гримаса болю. Він похитав головою, встав, поглянув на статую ще раз, неначе з відразою й ненавистю, а потім швидко рушив кудись у куток церкви, у темряву, яку ледь порушувало бліде місячне сяйво. А біля ніг Діви Марії лишилося те, що священник весь цей час стискав у руках: медальйон з чорно-білим портретом дитини і зірваний з шиї натільний хрест. Дощ тим часом перетворився на грозу.

Коли священник знову вступив у коло світла, в його руці виявився молоток. Він ішов до статуї, злегка похитуючись, його обличчя спотворив гнів. Коли до неї лишалося всього кілька кроків, чоловік заніс руку з молотком...

Але тієї миті вдарив грім, спалахнула блискавка, осяявши обличчя Діви Марії, по якому збігала прозора сльоза. Священик здригнувся, його рука завмерла, та й сам він заціпенів. Впустивши молоток, що ледь не став знаряддям убивства, він відсахнувся, зробив кілька непевних кроків назад і знову кинувся в темряву.

Крізь гуркіт грому було чути, як він гупає, поспішаючи сходами нагору.

На дзвіниці лютувала стихія. Щільна стіна дощу затуляла чудовий краєвид, що відкривався звідси у погожі дні, а вітер був таким сильним, що менші дзвони калатали самі по собі.

Священик ухопився за мотузку, яка вела до найбільшого дзвона просто в нього над головою, і заходився щосили шарпати її. Чоловікові здавалося, що цей подзвін розганяє темряву навкруги, втихомирює бурю. Але голос дзвона потонув у новому ударі грому.

А потім у церкву влучила блискавка, обрушивши дерев'яні балки дзвіниці й скинувши дзвін униз.

Ірина Гамеза

(Слов'янська гімназія, м. Київ)

СХОДИ ДО СОНЦЯ

— Ну ось, нарешті вартісна річ, — протягнув редактор, попиваючи чай з бридкої білої чашки. — А після попередніх ваших праць я готовий був подумати, що ось-ось настане кінець світу — до того безнадійно...

— Він не настане...

— Звісно, — підхоплює редактор тоном вчителя, який хвалить старанного, проте недалекого учня. — Чому, ви чудово знаєте, адже...

— ...бо він уже настав, — байдуже закінчив я фразу, не відриваючи погляду від чашки кольору холоду та порожнечі, наче й не чув його слів.

— Можете йти. Завтра надрукуємо, отримаєте, що належить.

* * *

Лампа жалібно потріскує, підморгуючи на прощання, й гасне. Місяць, анітрохи не стривожений її сумною долею, зазирає у вікно трамвая... Дивно, що його каламутному світлу все ще вдається пробитися крізь брудно-сірий туман, який, мабуть, через непорозуміння називають повітрям.

Підводжуся, машинально озираюся: у вагоні ані душі, водій крізь зуби лає занадто глосний, на його думку, стукіт коліс... Кидаю поруч «Імперський вісник»: у темряві не почи-таєш, більш того, головну новину вивчено напам'ять. «Здійснено замах на міністра внутрішніх справ, відповідальність узяли на себе "Білі голуби" — відома антиурядова організація. Семеро громадян постраждали». Думають, що з рік крові можна виловити демократію... Доведеться взятися за цих пташок.

Скроні пронизує раптовий різкий біль; на сидіння падаю, ніби невидимий робот-носій упустив мішок з картоплею. Думки розбігаються, наче теж відчують біль, і втеча — єдиний порятунок від нього. Зусиллям волі примушую себе зосередитися на бурмотінні водія, намагаюся розібрати слова. Не те щоб цей чоловік, який мріє тільки скоріше закінчити роботу, може сказати щось справді цікаве, ні, але це допомагає опанувати себе. Водію відверто начхати, поїде єдиний пасажир зі світлом чи без. А мені ще цілих півгодини їхати в темряві, коли замість зору працюють інші відчуття. Заплющуючи очі й відпускаючи себе, буквально відчуваю злість і втому водія, не кажучи вже про запахи поту, мастила, парфумів, якими просякнуті стіни й сидіння, нагадуючи про те, скільки людей побувало сьогодні в цьому вагоні. Ненавиджу людей, себе, весь світ. Не завжди, звичайно. Тільки зараз.

Таке трапляється доволі часто; це нагадує напади хвороби, важкі, але короткочасні, коли полегшення приносить сама думка про те, що терпіти недовго — ось-ось відпустить. Для цього й довга поїздка на транспорті, яку зазвичай вважають долею бідняків.

Трамвай різко гальмує — нестерпно бридке вищання стає завершальним акордом мелодії колісного оркестру. Ледь не гепнувшись на підлогу і згадавши всіх відомих демонів, піднімаю пачку сигарет «Імперіаль», яку випустив з рук, — подарунок мого друга. Люди нестерпно тривіальні: таку назву має без перебільшення все — від пекарні на розі до Імператорської академії мореплавства, а варіанти на зразок «Імперіаль» здаються людяням замалим чи не оригінальністю.

— Кінець, — водій вистромлює кудлату голову з напівпрочинених дверей кабіни. — Енергії немає, шлях скінчено. Щоб їм провалитися всім, тепер мені на півдня мороки...

— Хто ж і куди, по-вашому, має провалитися? А яму закопувати все одно доведеться ні в чому не винним, — пирхаю, виходячи. Зістрибнувши на останню сходинку, обертаюся й кидаю водію свою пачку цигарок. — Це вас потішить?

— Щоб таку купити, мені два тижні працювати треба. Дякую, сер, — з ніяковістю в голосі промовляє водій. А мені б вистачило й одного вірша... У ті часи, коли я їх ще писав. Відчував себе творцем Поезії — оазису натяків, алегорій і незрозумілих слів серед пустелі брехливих метафор і лицемірних епітетів, пустелі, позбавленої навіть сонячного світла.

Розумієте, понад усе на світі я хочу побачити сонце. Нехай воно ледь-ледь вигулькне в цьому бридкому тумані, бодай на кілька годин, але я маю переконатися, що воно існує, як мандрівник, що йде через болото, обережно перевіряє, наскільки твердо там, куди він збирається ступити. І я намагався побудувати сходи з дерев, вирощених у моїй оазі... А тепер мета не важлива, засоби не важливі, важливий результат.

Йду чисто виметеним асфальтом — тільки калюжі після недавнього дощу його псують; ліхтарі й фари сумно підвивають на місяць. Перехожі не помічають, що мені боляче. Коли не хочеш, щоб хтось бачив, як ти плачеш, плач у натовпі...

Повернувшись додому, зачиняю двері, якийсь час обмацую в темряві причеплену біля них полочку в пошуках сірників. Запалюю свічку — мій єдиний протест проти убозтва ліхтарів і фар. Підходжу до вікна, прочиняю його й сідаю на підвіконня. Над величезними скляними хмарочосами туман поступається синювату серпанку; обриси джетів, які снують туди-сюди, схожі на гігантських повітряних акул з крилами-плавцями, видно досить виразно. Світанок... У мене досі є тисяча рим і тисяча рядків до слова «світанок», проте навіщо вирощувати квіти, якщо нікому їх показати, подарувати, продати.

Час, напівдохла в'ючна тварина, повільно повзе вперед... Ні, відмучився: точніше, годинник раптом замовк. Дивна річ: раніше він мене дратував до нападів головного болю, а тепер таке відчуття, ніби улюблений собака помер.

Мій самотній гість з'являється безшумно.

— Сідай, — киваю на стілець замість привітання. Він сідає, значить, приймає правила гри. — Навіщо ви влаштували вибух?

— Треба нарешті щось змінити. Не сидіти, як ти, і мріяти, а робити. Як можна змиритися зі спокійною сірістю, коли є шанс домогтися чистого, білого?

Повертаюся і нарешті дивлюся на нього. Безликий темний плащ і обвітрене обличчя пустаельника — він справді такий, чи це я вигадав?

— Білий — колір порожнечі, в ньому нічого немає, — кажу зовсім тихо, а потім уже голосніше: — Міністра призначать нового. Все залишиться, як і раніше.

— І ти й далі будеш лише частинкою величезної урядової машини. Так-так, я знаю, що ти урядовий агент, — усміхається він. — Не набридло?

— Іноді бути гвинтиком не так уже й погано, — низую плечима, — все-таки корисніше, ніж валятися на сільській дорозі самотньою підстреленою пташкою. Знаєш, несправний гвинтик зупинить машину, а вбитий голуб — лише забруднить лобове скло.

— Чому так? — тихо запитує гість.

— Пам'ятаєш, нам розповідали, як поети давно загиблого світу помирили у злиднях, але не зраджували своїх переконань? Я не такий. Я хочу тільки сонце побачити, віриш? А його не побачиш ні крізь в'язничні ґрати, ні крізь могильну плиту, — витягаю з кишені пачку цигарок, як дві краплі води схожу на ту, яку віддав водію трамвая, й викидаю її за вікно. Перший поверх, навіть видно, як вона біліє у траві. — І якщо доведеться мовчати, значить, буду мовчати. Краще так, ніж ніяк.

— «Білі голуби» якраз і борються за це сонце, друже мій! Ми побудуємо з каміння, що залишиться від зруйнованого злочинного міністерства, сходи до нього!

— Не буває сходів із руїн, вони розвалюються під ногами. Кров — поганий цемент, повір мені. І я терпіти не можу голубів, — дозволяю собі криву усмішку, — вони всього лише до непристойності живучі тварі, але при цьому настільки лицемірні, що вважаються птахами миру...

— Таємна поліція, — гавкають біля дверей, і до приміщення вриваються двоє.

— Цей, сер?

— Саме так, — киваю головою в бік мого гостя. Мій друг блідне, а я помічаю, що мені щиро байдуже.

— Мені шкода, але іншого виходу немає, — з надриком вимовляє, майже кричить мій гість. Блискавично вихоплює з кишені пристрій, натискає кнопку... Тиша. Як у пустелі.

— Тепер заарештуйте його за підлив трамвая, — байдуже говорю я підручним. — Ту пачку цигарок, твій подаруночок, я віддав водію трамвая, — поблажливо пояснюю тому, кого вважав своїм другом.

— Невинна людина загинула, — гірко каже він. — В ім'я чого? Якої благородної мети?

— Невже ти й справді гадаєш, що благородна мета втішила рідних тих людей, які загинули під час замаху на міністра? Мета — це лише посіяні зерна, з яких невідомо, що виросте. А плід — це результат, і кров робить його смак дуже неприємним.

— Дуже шкода водія трамвая, — вперто вимовляє він, але в погляді немає й краплини жалю. Йому тільки шкода, що партію програно.

Намагається вирватися. Не вийде: наркотик, найновіша розробка, діє майже одразу після уколу. Я зістрибую з підвіконня, підходжу ближче. Він повільно осідає на підлогу, ковзаючи по стінах розфокусованим поглядом, а потім з несподіваною силою хапає мене за руку, притягає ближче.

— Бачиш? Там сонце, — і він вказує рукою кудись на стіну.

— Яке воно? — запитую з деяким смутком. Наркотик викликає галюцинації, мало що він бачить...

— Біле...

— Сонце не буває білим, — випльовую різко. Співчуття, що було прокинулося в мені, одразу ж зникає. — Забирайте.

Скроні знову прошиває болем. Свічка гасне, а в мене немає сили на те, аби запалити її знову. Ліхтарі й фари перемогли.

* * *

— Як минула зустріч? — запитав генерал, попиваючи чай з бридкої білої чашки.

— Досить романтично. При свічках, а все через енергоустановки, що перегоріли в Істі.

— Так-так, знаю. І все-таки?..

— Вчора був дощ, — тільки знизав плечима. — І трава під ногами була мокрою, — додаю, не відриваючи погляду від чашки кольору оманливої чистоти.

— І що з того?

— Голуби — не качки, їхнє пір'я не відштовхує воду...

Дарія Малініна

(ЗЗСО I–III ступенів № 231, м. Київ)

ПІСНЯ МОЄЇ ЗЕМЛІ

Над моїм краєм тихо догоряє вечір. Опускаються густі сутінки. У п'янкуму весняному повітрі лунко відбиваються кроки запізнилих перехожих, що поспішають вулицями. Вже трохи темнуватو надворі, як буває, коли зайде сонце, а місяць ще десь запізнюється. На небі з'являються перші зорі, але не все засинає довкола. Звідкись тихо, беззвучно, ледь вловимо доноситься пісня. Спочатку вона ніби завмирає в повітрі, напоєному запахом весни, потім розлягається все дужче й дужче й ось уже звучить на повну силу. Дзвінкі голоси виводять знайомі слова: «Рідна мати моя, ти ночей не доспала...». Багато разів я чула цю щемливу, зворушливу пісню на слова Андрія Малишка, але тепер мені хочеться слухати її знову і знову.

Рідна мама — це світла, дорога людина в житті кожного з нас. У цій пісні вона асоціюється з рідною землею — Україною.

Я йду назустріч пісні. Легенький вітерець лагідно цілує моє обличчя. Пізній оксамитовий вечір напрочуд красивий. Будинки світяться яскравими вогниками. Але найбільш казковою й таємничою є моя рідна школа. Вона вся залита місячним сяйвом. Воно блукає по вікнах, з цікавістю зазирає всередину. Мій погляд спрямований на неї. Зараз вона мовчазна, лише стрункі, наче школярки, тополі про щось тихо шепечуться між собою. Завтра вона знову, як мама, зустрічатиме нас.

І все вечірнє здається казковим, зачарованим. Моє місто, древній град, столиця України... І все-таки воно — тільки маленький куточок неосяжних земель моєї Вітчизни. У ньому так багато чудових людей, які віддають «працю рук, зусилля мозку, блиск очей...» для того, щоб воно цвіло, ставало найкращим європейським містом. Є в мого рідного Києва і свої пісні, що прославляють його, мій край, мою Батьківщину.

*Спить натомлене місто мирним, лагідним сном.
Ген вогні, як намисто, розцвіли над Дніпром.
Вечорів оксамити, мов щастя прибий...
Як тебе не любити, Києве мій!*

Це знову співають дівчата. Тиха, ніжна і світла мелодія западає в душу, а слова зринають у пам'яті. І кожен, хто цього вечора чує пісню, що звеличує рідний Київ, може прислухатися ще до однієї. Її не чути так, як цю, але вона є. Ця пісня виходить із глибин землі, підіймається над нею, росте, будить і кличе. Це співає сама земля! Її можна почути тільки серцем, але вона завжди поруч, допомагає пізнати силу життя, душу народу, те, що є справжнім, найдорожчим, найкращим для кожного з нас — щастя землі. Воно і є тією піснею.

Люблю тебе, мій рідний Києве, мій рідний краю. Ти завжди будеш дорогим мені. Куди б у майбутньому не закинула мене доля, я завжди вертатимусь до тебе, для того щоб прислухатися до таємничого голосу твоєї святої землі.

І зараз, так само, як і в інші вечори, над містом творять вічні свої кола зорі, місяць стелить сріблясту доріжку, а десь далеко все ще звучить ледь чутно знайома мелодія, злітає у бездонне вечірнє небо, туди, де яскраво миготить сузір'я Великої Ведмедиці.

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	3
------------------------	---

ПОЕЗІЯ

Анастасія Грицай	7
Ігор Диба	8
Наталія Лагодинська	10
Катерина Серветник	12
Олексій Оленич	14
Ольга Цапро	17

ПРОЗА

Анастасія Биструшкіна	21
Анастасія Грицай	24
Наталія Лагодинська	29
Богдан Перетяка	35
Діана Підбуртна	37
Катерина Серветник	39
Анастасія Трофименко	48
Вікторія Тютюн	59

ДРАМАТУРГІЯ

Анастасія Трофименко	65
----------------------------	----

НАШІ ГОСТІ

Гарфанг (Олеся Поліщук)	73
-------------------------------	----

ПЕРЕМОЖЦІ КОНКУРСУ «БЕРЕЗНЕВІ МІСТЕРІЇ»

Марта Різоль	91
Надія Романенко	93
Олександра Мудрак	94
Вікторія Чередніченко	96
Анастасія Ковалінська	100
Діана Рудь	103
Ірина Каракуц	105
Мирослава Кулаковська	106
Поліна Шиян	109
Сергій Руппа	110
Ірина Гамеза	111
Дарія Малініна	114

Художнє видання

СОНЯЧНЕ ПРОМІННЯ

Збірка студентської творчості
Київського університету імені Бориса Грінченка

За зміст публікацій відповідають автори

Видання підготовлене до друку в НВМ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НВМ видавничої діяльності *М.М. Прядко*

Відповідальна за випуск *А.М. Даниленко*

Над виданням працювали: *Л.В. Потравка, Т.В. Нестерова, В.І. Скрябіна*

Підписано до друку 00.00.2019 р. Формат 60x84/8.

Ум. друк. арк. 0,00. Обл.-вид. арк. 00,0. Наклад 00 пр. Зам. № 0-00.

Київський університет імені Бориса Грінченка,

вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 4013 від 17.03.2011 р.

Попередження! Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена на будь-яких носіях, розміщена в мережі Інтернет без письмового дозволу Київського університету імені Бориса Грінченка й авторів. Порушення закону призводить до адміністративної, кримінальної відповідальності.